

Onsdagen den 1 april

Kl. 09.00–15.06
16.00–16.26

---

§ 1 Val av chefsjustitieombudsman

Val av chefsjustitieombudsman företogs.

Följande skrivelse hade kommit in från konstitutionsutskottet:

Till riksdagen

Den tiden för vilken Elisabeth Rynning är vald att vara chefsjustitieombudsman upphör med utgången av år 2020.

Konstitutionsutskottet har berett frågan om omval.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt att riksdagen för tiden fr.o.m. den 1 juni 2020 till dess nytt val har genomförts under fjärde året därefter till chefsjustitieombudsman omväljer Elisabeth Rynning.

Stockholm den 24 mars 2020

På konstitutionsutskottets vägnar

Karin Enström

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed för tiden från och med den 1 juni 2020 till dess nytt val genomförts under fjärde året därefter till

chefsjustitieombudsman

Elisabeth Rynning

§ 2 Val av ställföreträdande justitieombudsmän

Val av ställföreträdande justitieombudsmän företogs.

Följande skrivelse hade kommit in från konstitutionsutskottet:

Till riksdagen

Den tid för vilken Lilian Wiklund är vald att vara ställföreträdande justitieombudsman löper ut den 1 maj 2020 och den tid för vilken Cecilia Nordenfelt är vald att vara ställföreträdande justitieombudsman löper ut den 1 juni 2020.

Konstitutionsutskottet har berett frågan om val av ställföreträdande justitieombudsmän.

Konstitutionsutskottet föreslår enhälligt

- att riksdagen för två år från den 1 maj 2020 till ställföreträdande justieombudsman omväljer Lilian Wiklund samt
- att riksdagen för två år från den 1 juni 2020 till ställföreträdande justieombudsman omväljer Cecilia Nordenfelt.

Stockholm den 24 mars 2020
På konstitutionsutskottets vägnar
Karin Enström

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed *för två år från och med den 1 maj 2020* till

ställföreträdande justieombudsman
Lilian Wiklund

Kammaren biföll konstitutionsutskottets förslag och utsåg därmed *för två år från och med den 1 juni 2020* till

ställföreträdande justieombudsman
Cecilia Nordenfelt

§ 3 Justering av protokoll

Protokollet för den 11 mars justerades.

§ 4 Anmälan om granskningsrapport

Andre vice talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till socialförsäkringsutskottet:

RiR 2020:9 Flerbarnstillägget i barnbidraget – ett generellt bidrag som kan effektiviseras

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner
2019/20:122 till skatteutskottet
2019/20:123 och 145 till justitieutskottet

Skrivelser
2019/20:128 till civilutskottet
2019/20:141 till konstitutionsutskottet

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkande
2019/20:FiU51 Extra ändringsbudget för 2020 – Stöd vid korttidsarbete
och andra åtgärder med anledning av coronaviruset

Civilutskottets betänkande
2019/20:CU18 Genomförande av EU:s ändringsdirektiv om byggnaders
energiprestanda

Socialutskottets betänkanden
2019/20:SoU6 Apoteks- och läkemedelsfrågor
2019/20:SoU10 Frågor om psykisk hälsa

§ 7 Statlig förvaltning och statistikfrågor

*Statlig förvaltning
och statistikfrågor*

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU25
Statlig förvaltning och statistikfrågor
föredrogs.

Anf. 1 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Jag vill mycket kortfattat lyfta fram reservation 7 från Vänsterpartiet. Den handlar om något som kanske låter trist och tråkigt men som är mycket centralt och viktigt för de statliga myndigheterna. Det handlar om pris- och löneomräkningen. Staten använder en modell som man kan säga egentligen innebär en konstant besparing på myndigheterna, då den lönemodell som man använder involverar till exempel privata call-center. Det är en viss skillnad på att jobba i ett callcenter för att bedriva myndighetsutövning, som innebär ett mycket stort och omfattande ansvar med rättigheter och lagstiftning på ett mycket omfattande sätt. Därför menar vi att en översyn av denna modell behöver göras, så att vi kommer ifrån ett sätt att arbeta som innebär att man ständigt får hålla på med nedskärningar i de statliga myndigheterna.

Anf. 2 FREDRIK STENBERG (S):

Fru talman! I detta betänkande behandlas många motioner inom en rad områden som rör den statliga förvaltningen. Jag ska fatta mig kort och säga att den digitalisering som nu samordnas av Digg, Myndigheten för digital förvaltning, har ett mycket viktigt arbete att göra för att det offentliga Sverige ska klara av de utmaningar som vi som medborgare ställer på samhället och de tjänster som vi förväntar oss kunna ta vår rättfärdiga del av.

Redan i dag lever vi i en samtid med till exempel artificiell intelligens, och kommande år kommer också det offentliga Sverige att använda sig mer av denna typ av teknik men också säkra rätten till integritet och rätts-säkerhet.

Transparens och effektiv förvaltning fortsätter vara av vikt för att tilltron till staten och dess verksamheter fortsatt ska vara hög.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 3 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Jag tänker vara ännu mer kortfattad. Vi moderater står givetvis bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 3.

Anf. 4 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Digitalisering och it i den statliga förvaltningen är naturligtvis mycket viktiga frågor, inte minst frågan om möjligheten att få myndighetsutskick elektroniskt.

Kristdemokraterna har mycket rimliga och välvägda förslag här. Jag yrkar därför bifall till reservation 5.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 8 Extra ändringsbudget för 2020 – Kreditgarantier för lån till företag med anledning av coronaviruset

Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU54

Extra ändringsbudget för 2020 – Kreditgarantier för lån till företag med anledning av coronaviruset (prop. 2019/20:142) föredrogs.

Anf. 5 FREDRIK OLOVSSON (S):

Fru talman! Det är många människor som är oroliga just nu. Det är en mycket dramatisk och oviss tid som vi befinner oss i. Vi står nu som samhälle inför en extraordinär situation. Coronavirusets spridning och det ökade antalet som insjuknar i covid-19 oroar förstås oss alla. Viruset är framför allt en fara för liv och hälsa runt om i hela världen och i vårt land.

Samtidigt har detta lett fram till en mycket allvarlig ekonomisk situation, både globalt och här hemma i Sverige. Vi ser tillväxtfall och varsel-siffror som vi inte har sett på mycket lång tid, inte sedan finanskrisen och kanske inte ens då ur alla aspekter. Hela samhället påverkas ekonomiskt i en mycket snabb takt. Därför måste vi tillsammans agera snabbt och samlat för att rädda svenska jobb och svenska företag.

Det förslag som vi i dag har på riksdagens bord handlar om just detta, om svenska jobb och företag runt om i vårt land. Många av de små och medelstora företagen står nu inför akuta behov av finansiering. Den likviditet som finns i banker och kreditinstitut behöver komma ut till i grunden livskraftiga företag. Därför vill vi göra det möjligt för staten att ställa ut kreditgarantier på uppåt 100 miljarder kronor för lån från bankerna till i första hand små och medelstora företag. Staten, alltså medborgarna och skattebetalarna, ska ta på sig kreditrisk. Då kan också mer pengar komma ut och rädda företag från att gå omkull och därmed också skydda svenska jobb här och nu men också skapa förutsättningar för växtkraft framåt.

Fru talman! Det här är inte vår enda insats. Tvärtom är det en åtgärd i raden av väldigt många.

Först och främst ska ju smittan bekämpas med alla nödvändiga resurser. Vi har redan tidigare meddelat att staten kommer att stå för regioner-

nas och kommunernas extraordinära sjukvårdskostnader på grund av coronaviruset, samtidigt som statliga myndigheter som jobbar mot smittan och smittspridningen ska få mer resurser. Brist på pengar ska inte, och får inte, stå i vägen för sjukvårdens arbete.

Vi har också presenterat stora, kraftfulla krispaket för att rädda jobb och företag, utöver det som i dag finns på bordet, med stora stöd för att lyfta bort kostnader från företag och med mycket omfattande kreditgarantier. Vid sidan av dagens kreditgarantier riktas exempelvis insatser direkt till små och medelstora företag genom utökade lånemöjligheter från Almi.

Ett nytt system för korttidspermittering införs också. Det minskar lönekostnaden för arbetsgivaren med mer än hälften. Staten kommer därutöver att ta på sig kostnaden för sjuklöneansvar, och arbetsgivaravgifterna sänks. För särskilt drabbade branscher kommer staten också att bidra till sänkta hyreskostnader.

Detta är mycket kraftfulla insatser för att lyfta bort kostnader från presade företag.

I måndags kunde vi också presentera åtgärder för att hantera den ökade arbetslösheten. Det handlar ju inte minst om att stärka den ekonomiska tryggheten för de människor som trots alla insatser ändå kommer att förlora sitt arbete till följd av coronakrisen. Trösklarna in till arbetslöshetsförsäkringen sänks samtidigt som ersättningsnivåerna höjs. Fler, också de som har osäkra anställningar, ska kunna omfattas av försäkringens skydd.

Vi gör alltså mycket omfattande insatser för att rädda jobben och förstärker tryggheten för dem som ändå förlorar sin anställning.

Fru talman! De senaste årens ekonomiska politik har i mycket stor omfattning och utsträckning handlat om att rusta Sverige och svensk ekonomi. Nu ska vi använda våra starka offentliga finanser för att säkra välfärd, företag och jobb. Det råder ingen som helst tvekan om att vi har en tung och prövande tid framför oss. Men vi kommer förstås att ta oss igenom också det här, och det ska vi göra tillsammans.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Anf. 6 EDWARD RIEDL (M):

Fru talman! Coronaviruset är först och främst ett hot mot människors liv och hälsa. Alla insatser som nu görs ska först och främst handla om att minska smittspridningen och vårda dem som blir sjuka. Vi måste tyvärr förbereda oss på att det kommer att bli mycket värre innan det blir bättre igen. Men tillsammans kommer vi att ta oss igenom även detta.

Åtgärderna för att minska smittspridningen har också utlöst en ekonomisk kris som vi tyvärr bara sett början av. Gör vi fel kommer vi att förlora tusentals företag och hundratusentals arbetstillfällen. Människor har sin trygghet och sin försörjning i sina jobb, som kommer att gå förlorade ifall vi inte gör rätt.

Vi behöver nu alla hjälpas åt att samarbeta för Sveriges bästa. Vi måste också ta fram förslag för att mildra de effekter den här krisen kommer att utlösa. Och vi måste minska smittspridningen och förbättra villkoren och förutsättningarna för den personal inom vård och omsorg som i dag arbetar under tuffa förhållanden och, fru talman, kommer att stå inför ännu värre problem och utmaningar de kommande månaderna.

*Extra ändringsbudget
för 2020 – Kredit-
garantier för lån till
företag med anledning
av coronaviruset*

Vi måste också skydda svenska jobb och svenska företag. Låt mig säga att det är bra att regeringen lyssnar på de förslag vi moderater lägger fram och att man skyndsamt kommer tillbaka till riksdagen med förslag om just de saker vi har föreslagit.

Vi moderater kommer att göra vårt bästa för att så snabbt som möjligt ta regeringens förslag igenom riksdagen. De ska skyndsamt behandlas och beslutas, och det ska sättas in åtgärder för att mildra de här effekterna.

Många mindre och medelstora företag med stor personaltäthet – vi pratar om restauranger och hotell – och där många har sin försörjning, fru talman, har väldigt få säkerheter. Just nu står de också utan intäkter. Det innebär att det inte finns någon affärsdrivande bank i dag som lånar ut pengar till dem. Detta måste vi på något sätt hantera.

Det förslag som vi har framför oss i dag, som från början är det förslag som vi moderater lade fram om en företagsakut, är just tänkt att hantera detta. De här företagen kommer nämligen inte att kunna låna pengar så som det ser ut i dag. Men med en företagsakut kan risken för de lån som bankerna ställer ut till större del tas av staten. Då kan bankerna bedriva den typ av utlåning som vi vill att de ska göra, trots att de för stunden inte har vare sig intäkter eller säkerheter. Vi kommer att ha kreditgivningen via Riksgäldskontoret och på det sättet garantera att bankerna kan vara de som lånar ut pengarna, sköter kreditgivning och kreditvärdering, men staten tar en stor del av risken.

Det förslag som regeringen lägger fram skiljer sig tyvärr på två punkter från det förslag som Moderaterna presenterade. Först handlar det helt enkelt om att staten i det moderata förslaget skulle ta 90 procent av risken. Regeringen och samarbetspartierna har dragit ned det till att staten endast ska ta 70 procent av risken. Dessutom kräver regeringen fullt betalt av bankerna, som sedan kommer att föra kostnaderna vidare till företagen för den risk som det innebär för staten att ta de här kreditgarantierna. Vi moderater tyckte att staten kraftigt skulle subventionera just den avgiften, därför att det vi ser framför oss nu är en stor ekonomisk kris där risken för staten kommer att vara betydande och avgifterna för de här lånen därför väldigt höga.

Vad betyder då det här i slutändan? Jo, det betyder att färre företag kommer att våga eller ha möjlighet att ta de här lånen därför att de blir för dyra. Det innebär i sin tur att fler företag kommer att gå i konkurs och att fler arbetstillfällen kommer att förloras.

Fru talman! Regeringen gör ett bra jobb, kommer skyndsamt fram med förslag och lyssnar på de förslag som bland annat vi moderater lägger fram. Men väldigt ofta blir förslagen alldeles för byråkratiska. De blir för dyra för företagen att nyttja. Den kritiken kommer samstämmigt från olika organisationer som företräder näringslivet, och den kommer från oss i den politiska oppositionen. Blir det för mycket byråkrati och alldeles för dyrt för företagen att ta del av stödåtgärderna kommer vi att förlora jobb och förlora företag som före krisen var livskraftiga, och det är väldigt onödigt, fru talman.

Den här företagsakuten hade kunnat bli bättre. Man kunde ha samtalat med riksdagens alla partier innan man återkom till riksdagen med förslagen. Nu är det inte gjort. Samtidigt behöver vi skyndsamt få de här åtgärderna på plats. Det innebär att vi i det här läget kommer att yrka bifall till propositionen, men den kunde ha blivit bättre.

Låt oss samarbeta för Sveriges bästa! Låt oss skydda jobb och företag runt om i hela Sverige!

Prot. 2019/20:98
1 april

Anf. 7 EMIL KÄLLSTRÖM (C):

Fru talman! De senaste veckorna har det handlat om jobb, jobb, jobb, nära nog dygnet runt, för att göra det som går för att säkra svenska jobb och företag och framför allt se till att det offentliga Sverige gör allt för att skydda liv och hälsa.

I dag debatterar vi ytterligare ett steg i arbetet för att skydda svenska företag och jobb. Det handlar om möjligheter till likviditet via affärsbankerna, där en ordentlig del av risken tas av staten. 70 procent av affärsbankernas risktagande i nyupplåningen via den facilitet som vi nu ska fatta beslut om tas av staten. Det är rätt sak att göra, men det måste ses i sitt sammanhang.

Vi jobbar på förhållandevis bred front just nu. Det handlar om att lyfta kostnader från arbetsgivarna och se till att så få företag som möjligt tvingas till uppsägningar och konkurser. Det handlar om slopat sjuklöneansvar och om den korttidspermittering som nu används i väldigt stor utsträckning till en substantiell kostnad för staten. Det handlar också om de sänkta arbetsgivaravgifter som har presenterats och beslutats om här i dagarna. De senaste två veckorna har vi slagit nytt svenskt rekord i skattesänkningar, helt enkelt för att vi måste lyfta kostnader från de jobbskapare som vi vill ha kvar efter coronakrisen.

Vi följer detta, dag för dag och timme för timme. Det är inte alls omöjligt att vi måste fortsätta jobba med lättnader för att värna svenska jobb och företag.

Det vi debatterar i dag är en del av det som har gjorts för att stärka likviditeten. Vi har nu på kort tid säkrat nya källor till likviditet via skattekontot – man kan få tillbaka den skatt man har betalat in för att stärka likviditeten på kort sikt. Vi har stärkt Almi, Exportkreditnämnden och andra statliga aktörer som redan i dag finns och fungerar och är ett viktigt stöd för svenska företag. De ska ha de bästa möjligheterna att fortsätta agera.

Men för de flesta företag, inte minst för de små företagen, är den egna banken den främsta och enklaste källan till likviditet. Bankernas förhållandevis starka balansräkningar måste jobba. Vi måste se en fortsatt utlåning till våra företag så att de fortsätter att agera. Därför är det nu rimligt att staten går in och tar en stor del av risken för att bankerna ska våga agera.

Detta innebär också att vi nu måste se att affärsbanker, inte minst storbankerna, tar sitt samhällsansvar. Nu handlar det om att hålla hjulen igång och se till att man följer upp gamla goda kunder, affärskontakter och företag och att detta fortsätter fungera i dessa mycket tuffa tider. Det är upp till bevis för våra svenska banker. De måste visa att de också är samhällsak-törer att lita på i detta mycket tuffa läge.

Fru talman! Jag yrkar bifall till propositionen.

Anf. 8 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Man kan väl instämma i det mesta av det Emil Källström sa, kanske till och med allt. Det gäller att ha någon garanti – kanske sa han något som jag inte uppmärksammade.

*Extra ändringsbudget
för 2020 – Kredit-
garantier för lån till
företag med anledning
av coronaviruset*

Jag tycker att det är väldigt bra att vi försöker jobba för att nå samstämmighet i detta allvarliga läge. Man kan se hur krisen sveper över världen. I morse kunde vi till och med se Donald Trump väldigt tagen av stundens allvar. Insikten om att denna epidemi är väldigt allvarlig börjar sjunka in även där. Till och med Bolsonaro börjar se de problem som finns, både i hans land och runt om i världen, även om han verkar ha en bit kvar att vandra.

För en stund sedan när jag gick hit ringde jag till min mamma. Jag ringer till henne varje dag, men i dessa tider får jag ringa lite oftare än annars – nu blir det flera gånger om dagen. Det är många som nu sitter ensam hemma, så jag skulle vilja skicka med er allihop: Ring lite oftare! Skicka ett brev, och skapa jobb dessutom! Gör vad ni kan för att bryta ensamheten!

I morse kunde man till exempel läsa i tidningen om vad som kallades coronafika. Grannar öppnade dörrarna, satt i var sin lägenhet och ställde ut ett litet fikabord vid varje dörr, och så satt man där och språkade på stabilt avstånd för att inte mötas alltför nära. Man hittar på nya sätt att umgås säkert, och det är fint att se.

Den reform vi nu diskuterar skulle man väl kunna säga är klassiskt svensk. Det handlar om kreditgarantier, där staten går in och tar risk. De företag som får ta del av lånen får betala en avgift för detta. Staten menar att lånen ska vara både amorterings- och räntefria det första året och förväntar sig så småningom en återbetalning av lånen när ekonomin har vänt. Så har det funkat tidigare, och så kommer det förhoppningsvis att funka även denna gång.

Man gör en kreditprövning på det sätt som man bör göra innan ett lån beviljas. Avgiften sätts utifrån den riskbedömning banken gör av företaget.

Staten har också bestämt att de företag som tar del av lånen inte ska få göra utdelningar eller tillämpa extra bonussystem under denna tid. Det är också en bra åtgärd, för om skattebetalarna går in och tar risk kan det inte vara meningen att ägarna å andra sidan ska ta ut pengar ur bolagen.

Just detta att ta ut pengar ur bolagen är, menar jag, ett problem. Vi kan titta på hur det har sett ut i Sverige under ganska många år. Aktieutdelningarna har varit väldigt stora som andel av den vinst som har gjorts. Ja, även när det varit förluster har man tagit ut utdelningar. Detta gör bolagen väldigt sköra, och de får dessutom mycket svårare att möta en kris och ännu svårare att möta en kris som denna, som hade varit svår även om de behållit en del av utdelningarna i företagen. Vi får alltså skörare bolag med de stora utdelningar som varit, och jag hoppas att detta kommer att leda till någon form av eftertanke och förändring hos ägarna till bolagen.

Det vi gör handlar om att rädda jobb och livskraftiga företag. Detta paket är ett sätt. Jag uppskattar också mycket att förslaget om a-kassan äntligen har kommit; vi har efterfrågat det länge. Det handlar om människor som förlorar jobbet och måste ha en ekonomisk trygghet.

Lättnaderna i regelverket och de höjda ersättningsnivåerna har varit behövliga länge. Vår utgångspunkt är att de inte ska vara tillfälliga. Vi behöver ha trygghet i samhället, och därför behöver vi ha en bra a-kassa.

Jag skulle också vilja ta upp två andra saker. Det som fortfarande saknas är pengar till kommunsektorn. Det pågår fortfarande nedskärningar och besparingar, och vi ser också att det behövs omfattande utbildningsinsatser i äldreomsorgen, inte minst för att förhindra smittspridning men

också riktat mot alla dem som nu ställer upp och går ut som vikarier i en hårt ansatt verksamhet. Det skulle alltså behövas ett stort, permanent paket med tillskott till kommunsektorn.

Det jag också saknar är åtgärder mot den trångboddhet som finns runt om i vårt land. När man bor väldigt trångt är risken för smittspridning större. Där har jag fortfarande inte sett något, och jag hoppas att det ska komma.

Fru talman! Vänsterpartiet ställer sig bakom utskottets förslag, och jag yrkar bifall till det.

Anf. 9 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Sverige befinner sig i ett svårt läge. Vi har en smittspridning som är mycket allvarlig, och vi har ett synnerligen allvarligt ekonomiskt läge. Människor ser sina livsverk smälta ihop framför deras ögon. Vi har varselsiffror på historiska nivåer som vi aldrig tidigare har sett. Vi har en sjunkande tillväxt och prognoser om att arbetslösheten kommer att öka mycket kraftigt. Krisen har en magnitud som är mycket omfattande. Dess hastighet motsvaras bara av dess djup.

Detta kräver nu mycket kraftfulla, snabba åtgärder, och det kräver att de åtgärder vi vidtar är effektiva och skalas upp för att möta krisen så att vi så småningom kan återstarta ekonomin och det finns något kvar att återstarta.

Jag har varit kritisk mot regeringen på en del punkter. Man har gjort en hel del saker som har varit bra, men man har inte gjort tillräckligt när det gäller vissa åtgärder, framför allt permitteringsstöden. Där får vi chansen att återkomma och diskutera vad mer man kan göra inom ramen för detta och andra stöd.

Men i dag diskuterar vi frågan om kreditgarantier för lån till företag med anledning av coronaviruset. Här tycker jag att regeringen och dess samarbetspartier gör en väldigt bra sak; det här förslaget är bra.

Vi kristdemokrater såg tidigt, när kreditmarknaden torkade upp och Riksbankens facilitet med 500 miljarder som skulle ställas till bankernas förfogande inte nådde fram och inte kom att utnyttjas på det sätt som var tänkt, att det behövdes statliga kreditgarantier för att lyfta bort risk i ett system där alla just nu flyr risk. Detta är helt nödvändigt att göra, och det är bra att man nu föreslår att staten ska ta en större del av risken – lyfta bort den från bankerna så att dessa pengar kan göra nytta, ge likviditet, ge företag en avlastning och därmed rädda både företag och jobb. Det är utmärkt.

Det är också bra att man ställer krav på att dessa lån initialt ska vara ränte- och amorteringsfria så att de blir en verklig injektion och en likviditetsförstärkning som faktiskt fungerar för de företag som befinner sig i kris.

Naturligtvis är det, när staten går in och gör detta åtagande, fullt rimligt att man också ställer krav på att bonusar, gratifikationer och den typen av förslag inte ska förekomma inom företagen, och naturligtvis inte heller stora, orimliga utdelningar till ägarna i ett läge där staten går in och tar denna risk. Jag vill därför yrka bifall till förslaget.

Det är bra att garantiavgifterna finns. Det är viktigt att vi värnar skattebetalarna i detta läge så att vi inte bara lyfter av risk från bankerna och att dessa sedan är de enda som får del av eventuella vinster utan också ser till att vinster delvis kan gå tillbaka till de skattebetalare som tar delar av risken.

Fru talman! Detta är ett viktigt och i allt väsentligt väl utformat förslag, som jag yrkar bifall till.

Anf. 10 MATS PERSSON (L):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för de insatser som varje timme görs i den svenska sjukvården. Sjuksköterskor och läkare gör storartade insatser för vårt land och för att säkra hälsa och välfärd i denna utsatta tid.

Det vi behandlar här handlar om ekonomisk politik och den andra sidan av coronamyntet, nämligen hur det slår mot den svenska och den globala ekonomin. Det är ett mycket allvarligt läge. Om vi inte vidtar åtgärder står vi på randen till massarbetslöshet och stora sociala konsekvenser. Vi vet att när massarbetslöshet slår till innebär det att människor lämnar arbetsmarknaden för att aldrig komma tillbaka och att vi får ett samhälle där sammanhållningen blir sämre och där vissa orter och regioner slås ut och framtidstron försvinner. Detta är otroligt allvarligt för ett samhälle.

Det är därför viktigt att vi från politikens sida signalerar att vi är beredda att göra det som krävs för att säkra jobben i Sverige. Vi slopar nu arbetsgivaravgifterna under fyra månader för alla Sveriges företag. Vi slopar sjuklöneansvaret, vilket innebär att vi lyfter bort kostnader från svenska företag. Detta gör vi för att vi vill undvika konkurser och säkra jobben i Sverige.

Vi ser till att människor känner sig trygga genom att vi nu gör det möjligt för fler att få ta del av a-kassan, inte minst egenföretagare, som nu kan få a-kassa utan att de behöver sätta företaget i konkurs för all framtid. De kan nu tillfälligt ta del av a-kassa och sedan starta upp företaget igen när efterfrågan är tillbaka.

Fru talman! En del som inte har fungerat och som vi behandlar här och nu handlar om att utlåningen från banker till våra små och medelstora företag inte fungerar. Det är inte så konstigt. I detta läge vill bankerna av fullt förklarliga skäl inte ta på sig hur mycket risk som helst eftersom vi inte vet hur länge coronakrisen kommer att vara eller hur allvarlig den blir. Då behöver staten ta ett större ansvar, en större risk och en större del, och det är detta som vi just nu behandlar.

Jag tycker att det är en viktig balans och utgångspunkt att staten gör det den kan för att rädda jobb och se till att företag inte går i konkurs. Jag tycker att det är en viktig utgångspunkt att staten gör allt den kan för att se till att banksystemet fungerar, att de 500 miljarder som Riksbanken har ställt till bankernas förfogande nu kommer ut till underleverantören i Karlskoga, till småföretaget i Göteborg och till det nya high-tech-bolaget i Lund och att pengarna kommer ut där de gör mest nytta och används där de ska användas för att säkra svenska jobb och undvika konkurser i framtiden.

Fru talman! Jag tror och gör bedömningen att vi kommer att behöva göra mer. Jag tycker att utvecklingen i vår omvärld tyder på att vi står inför en allvarlig situation nu och att den kommer att bestå under en tid. Min bedömning är att vi kommer att behöva göra mer från politikens sida. Det

kan handla om att se till att kommuner och regioner får mer pengar så att personal inte behöver sägas upp i nästa skede, det kan handla om fler åtgärder för svenska företag och det kan handla om fler åtgärder för att se till att arbetsmarknaden fungerar bättre. Om detta får vi i så fall återkomma i nästa skede, men jag tycker att det är viktigt att politiken i detta läge sänder signalen att vi är beredda att göra det som krävs för att säkra svenska jobb.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 9 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2018

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU20
Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2018 (skr. 2019/20:56)
föredrogs.

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 10 Barnpornografibrottet och preskription av brott mot barn

Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU22
Barnpornografibrottet och preskription av brott mot barn (prop. 2019/20:69)
föredrogs.

Anf. 11 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Det känns märkligt att ställa sig i denna talarstol utan att tala om corona. Både smittspridningen och virusets ekonomiska effekter slår mot vårt land. Samtidigt är det givetvis så att det som var problem före virusets framfart inte helt plötsligt har slutat att vara problem. Dessa problem finns kvar och måste hanteras.

I dag ska vi debattera betänkandet *Barnpornografibrottet och preskription av brott mot barn*.

Fru talman! Inledningsvis vill jag säga några ord om barnpornografibrottet.

I sak föreslås att minimistraflet för grovt barnpornografibrott ska höjas från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.

Vidare föreslås att den som skildrar ett barn i pornografisk bild ska kunna straffas för barnpornografibrott även om hon eller han inte haft uppsåt men varit oaktsam beträffande omständigheten att den som skildrades är under 18 år. Dessa skärpningar är bra.

Fru talman! Att läsa propositionen var ingen trevlig läsning. Jag var tvungen att ta en paus flera gånger för att klara av att läsa vidare.

Prot. 2019/20:98
1 april

*Extra ändringsbudget
för 2020 – Kredit-
garantier för lån till
företag med anledning
av coronaviruset*

*Barnpornografibrottet
och preskription av
brott mot barn*

Flera organisationer, bland andra stiftelsen World Childhood Foundation och Ecpat Sverige, vittnar om att barnpornografibrottet inte bara blivit fler utan också grövre och allt oftare avser övergreppsmaterial med yngre barn.

Bland tipsen om barnpornografi på nätet till Ecpat Sveriges anmälningssida utgjorde andelen anmälningar där övergreppsmaterialet rörde spädbarn 8,5 procent respektive 9 procent 2016 och 2017. Det går nästan inte att förstå.

En kanadensisk organisation, som utvecklat en metod för analys av övergreppsmaterial, har uppskattat att närmare hälften av de barn som förekommer på övergreppsbilderna är yngre än åtta år. Orden räcker inte till för att beskriva den grymhet som dessa barn har fått utstå.

Fru talman! Flera remissinstanser påpekar att brottets benämning inte är lämplig då ordet pornografi betecknar lagliga bilder på vuxna människor. Användningen av ordet barnpornografi riskerar därför att förminska det övergrepp på barn som förmedlas. En brottsbeteckning som flera remissinstanser i stället förespråkar är dokumenterat sexuellt övergrepp mot barn.

Exakt vilken brottsbeteckning som ska gälla behöver, om den ska ändras, givetvis först utredas, men uppfattningen att brottsbeteckningen i dag är missvisande och inte speglar brottets allvar delar vi. Därför ställer sig Moderaterna bakom reservation 3 om att det vore önskvärt med en utredning för att hitta en mer lämplig och tydlig rubricering som speglar brottets allvar.

Fru talman! Vidare vill jag säga några ord om preskription. Det är välkommet att regeringen nu kommer med förslag om att preskription avskaffas för våldtäktsbrott och könsstympningsbrott som begås mot barn. Men fler brott behöver undantas från preskription. Vad gäller brott mot barn är detta särskilt angeläget, men även fler brott mot vuxna bör undantas från eller få förlängd tid för preskription. Allteftersom fler brott kan lösas efter längre tid minskar de skäl som motiverat de nuvarande tidsgränserna för när brott preskriberas.

Det finns enligt vår mening även skäl att i mycket större utsträckning än i dag beakta brottsoffrets behov av upprättelse. Bestämmelserna om preskription är dessutom gamla, och såväl tekniken som synen på flera brott, särskilt brott mot person, har förändrats över tid. Det är faktiskt stötande att det är möjligt att undgå straff genom att hålla sig undan ett visst antal år. Vi anser därför att det finns anledning att tillsätta en utredning med uppdrag att göra en total översyn av bestämmelserna om preskription.

Fru talman! Jag står givetvis bakom Moderaternas alla reservationer men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation nr 4.

Anf. 12 KATJA NYBERG (SD):

Fru talman! Vi debatterar i dag justitieutskottets betänkande 22 om regeringens proposition angående barnpornografibrottet och preskription av brott mot barn. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 5.

Sexualbrott och brott som drabbar barn är bland de mest avskryvade och klandervärda gärningar som straffrätten har att reglera. Det är gärningar som borde följas av de strängaste påföljderna. Bilder sprids i dag via internet otroligt mycket lättare än när lagstiftningen från början togs fram.

För brottsoffret innebär det ett mycket svårt lidande och en känsla av att övergreppet inte tar slut, i takt med att bilderna fortsätter att spridas.

Varje gärning som går ostraffad eller där påföljden är för mild är ett misslyckande i vårt gemensamma arbete för att skydda våra medborgare mot de brott som vi åtagit oss att motverka. Vi sverigedemokrater ser därför positivt på de steg som tas i denna proposition. Vi välkomnar alla åtgärder som syftar till att göra det svårare för förbrytare att få ett alltför mildt straff eller till och med kunna undvika ansvar genom att gömma sig bakom reglerna för preskription.

Fru talman! Regeringen föreslår i propositionen ett skärpt minimistraff för barnpornografibrott. Det är bra. Sverigedemokraterna delar synen att sexualbrott överlag möter alldeles för låga påföljder jämfört med det lidande för brottsoffret som gärningarna innebär.

En rad straffskärpningar inom andra områden har ägt rum under senare tid, ofta på initiativ av oppositionen genom tillkännagivanden, vilket har medfört en ryckighet och sned proportionalitet. Detta är något som bör åtgärdas. Vi föreslår därför i linje med tidigare förslag en övergripande revidering av påföljder för sexualbrott. Utgångspunkten bör vara att samtliga straffskalor ska ses över för att bättre motsvara graden av klander hos de enskilda gärningarna samt se till att principerna om proportionalitet och ekvivalens efterlevs. Motionsyrkanden om detta ryms inte inom ramen för det här ärendet, men vi vill ändå betona vikten av att en sådan översyn kommer till stånd.

Vad gäller preskription för Lagrådet fram kritik i denna del om att de nu föreslagna undantagen från de generella principerna skulle urholka systemet och leda till svåröverskådlighet. Lagrådet anför även att en sådan ordning skulle kunna medföra att förutsebarheten och acceptansen för regelverket minskar. Sverigedemokrater anser, till skillnad från Lagrådet, att en ordning där allvarliga brott mot barn inte beivras – även om teknisk eller annan bevisning framkommer långt efter det att brottet begicks – snarare är just det som medför en minskad acceptans för regelverket.

Den tekniska utvecklingen bör i synnerhet ligga till grund för reviderade grundförutsättningar för preskription. Därför anser vi att åtalspreskriptionen bör revideras.

Därtill bör påföljdspreskription undantas för dessa brott. Det finns också anledning att på ett vidare plan utreda huruvida påföljdspreskription är ett institut värt att bevara. Jag förutsätter att frågan om påföljdspreskriptionens avskaffande kommer att omfattas av den utredning om preskriptionsinstitutets avskaffande som regeringen aviserar i propositionen. Det ska inte lönaasig att hålla sig undan från verkställigheten av ens straff, oavsett hur länge man gömmer sig från rättsvisan. Det straff som utdömts ska avtjänas.

Anf. 13 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman! Det finns få saker som känns så angelägna att debattera här i kammaren som det vi ska debattera i dag, nämligen barnpornografibrottet, trots eller kanske tack vare pandemier. Jag och flera med mig läser med fasa i medierna och tar del av larmrapporter från organisationer och myndigheter om hur utsattheten för barn på nätet ökar i dessa tider. Mäniskor utnyttjar det faktum att barn och unga nu i karantäntider tillbringar mer tid framför datorn.

Allra längst går nog företaget Pornhub, världens största porrsajt. De är hjälpsamma i dessa tider: De erbjuder ett gratis provabonnemang till italienerna, för att de ska ha några filmer att titta på när de nu är hemma så mycket. Man ska veta att företaget Pornhub nyligen undersöktes av den brittiska tidningen Sunday Times som avslöjade att Pornhub förmedlar dokumenterade sexuella övergrepp på barn och har medverkat till sextrafficking. Jag ryser.

Fru talman! Hur är läget i Sverige? Enligt företaget Netclean, som jobbar nära myndigheter med att tillhandahålla detekteringsverktyg för barnpornografiskt material, används arbetsdatorer i hög grad för att titta på barnpornografiskt material.

Tidigare var polisens fokus att lagföra förövarna, det vill säga de som tittar på materialet. Men det räcker inte bara med att sätta fast förövaren, utan vi måste också förhindra att materialet ens kommer till.

Detektering är en hjälp för att spåra och lagföra detta, till skillnad från porrfilter som är ett blockeringsverktyg. Porrfilter har dock i rätt miljö också en funktion. Men vi måste hitta såväl de utsatta barnen som dem som producerar bilder och filmer och dem som tittar på detta.

Undersökningar från Netclean visar att 1 av 500 datorer på en arbetsplats innehåller övergreppsmaterial. Ofta hittas materialet efter semestrar eller långhelger. 1 av 100 datoranvändare söker detta aktivt, och 1 av 35 begår brott. Varje vecka begås övergrepp mot barn inom den offentliga sektorn. Det här är ofattbara siffror. Jag ryser.

Fru talman! Trots att världen ibland faktiskt visar sig vara rätt usel är jag ändå hoppfull. De goda krafterna är nämligen oändligt mycket större och starkare, och vi är många fler. Det gäller bara att vi visar oss, står upp för de utsatta och gör lagstiftningen och det preventiva arbetet mycket bättre än i dag. Ett sådant steg tar vi i dag. Det är glädjande att vi nu är på väg att fatta viktiga beslut för att skydda barn från övergrepp.

Centerpartiet välkomnar att det lägsta straffet för grovt barnpornografibrott nu höjs från sex månaders fängelse till ett års fängelse, som blir det lägsta straffet. Det är en mer proportionerlig startpunkt för straffvärdes-skalan för det här brottet, och det är en ändring som vi länge har förordat. Det är också bra att vi med dagens beslut ser till att uppsåtet för barnpornografibrott överensstämmer med vad som redan gäller för andra sexualbrott mot barn. En gärningsman ska kunna dömas även om denne hävdar oakt-samhet i fråga om att barnet inte uppnått en viss ålder. Ingen ska kunna gå fri från ansvar eller gömma sig bakom påståendet att man inte insåg att den som utsattes var ett barn.

Fru talman! Centerpartiet välkomnar också att preskriptionen avskaffas för våldtäktsbrott och könsstympning som begås mot barn. Vi tycker att det är bra att regeringen nu aviserar en bredare generell översyn av preskriptionstidernas utformning. För att upprätthålla tilltron till rättsstaten är det viktigt att reglerna för preskription har en bred förankring i det allmänna rättsmedvetandet. Den tekniska utvecklingen medför att frågan om preskription för brott måste ses över. Det går att säkra bevis under mycket längre tid i dag än tidigare.

Fru talman! Från Centerpartiets sida har vi reserverat oss i två avseenden mot det förslag som regeringen lägger fram. Dels vill vi att en utredning tillsätts som får i uppdrag att se över benämningen barnpornografibrott. Dels vill vi att brottet får en annan placering i brottsbalken. Vi anser

inte att den nuvarande benämningen, barnpornografibrott, till fullo speglar brottets allvar.

Det här handlar om dokumenterade sexuella övergrepp mot barn. Det borde framgå på ett tydligare sätt i hur brottet benämns. Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppdrag att ge brottet en annan benämning som bättre uttrycker allvaret i att ladda ned, titta på eller sprida skildringar av sexuella övergrepp.

Fru talman! Barnpornografibrott är ett avskyvärt brott på så många sätt. Utöver att ett barn utsätts för handgripliga övergrepp utsätts det även för en kränkning varje gång som någon tar del av bilder eller filmer av övergreppet.

Men trots att brottet är så otroligt kränkande mot den enskilda individen och är ett av de mest allvarliga angreppen mot den personliga sfären räknas det i dag som ett brott mot allmän ordning. Det är direkt missvisande och enligt vår mening helt oacceptabelt. När en av samhällets mest försvarslösa individer utsätts för ett så djupt kränkande brott ska det sortera som brott mot person, med de rättigheter det medför för brottsoffret. Det enskilda brottsoffret måste sättas före administrativa system.

Vi har förståelse för det som beskrivs i propositionen – att detta med dagens lagstiftning innebär vissa problem för rättsväsendet – men då får vi ändra på det. Förundersökningskungörelser kan faktiskt ändras genom beslut. Det här är en fråga om människovärde och om att ge brottsoffer respekt och upprättelse.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Centerpartiets två reservationer i betänkandet.

Anf. 14 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! En av samhällets viktigaste uppgifter är att medverka till en positiv uppväxt och utveckling för barn och ungdomar. För oss kristdemokrater är barn och barns rättigheter och skydd alltid första prioritet.

Granskningar från bland annat Aftonbladet och Svenska Dagbladet har visat hur tiotusentals svenskar laddat ned barnpornografi. Det har varit svårt att bara läsa denna typ av granskningar. Det är ännu mer fruktansvärt att föreställa sig dessa ohyggliga övergrepp. Att ta in den verklighet som så många barn lever i är svårt. Det är motbjudande att tänka på att människor är kapabla att skada barn på ett så grymt sätt.

Men frågorna måste upp på bordet. Enligt en rapport från Rädda Barnen uppger ca 20 procent av 6 000 tillfrågade gymnasieungdomar att de utsatts för någon typ av sexuellt övergrepp. Samhället behöver därför kraftigt markera och agera mot sexövergrepp och mot barnpornografibrott mot barn och ungdomar. I dagens debatt belyser vi regeringens proposition, där bland annat minimistraffet för grovt barnpornografibrott höjs från fängelse i sex månader till fängelse i ett år.

Det vi diskuterar nu är lagstiftning mot barnpornografibrott, som inte alltid har varit en brottslig handling. Det räcker med att blicka drygt 20 år tillbaka i tiden. Under slutet av 90-talet lyftes frågan av Kristdemokraterna utifrån uppmärksammade rättsfall. Den tidens diskussion var inte så enig som den debatt vi har i dag. Röster både inom politiken och ute i samhället ifrågasatte behovet av och syftet med en lagstiftning som kriminaliserar barnpornografibrott. Jag är i dag stolt över de kristdemokratiska politiker, Alf Svensson, Inger Davidson och Ingvar Svensson, som enträget drev på,

så att en lagstiftning blev verklighet under 90-talets avslutning. Men det är dags att gå vidare med ytterligare lagstiftning när vi ser hur situationen eskalerar.

Fru talman! Propositionen är ett steg i rätt riktning, men enligt vår mening saknas det viktiga delar i lagstiftningen. Vi kristdemokrater vill gå längre och se fler förändringar inom detta rättsområde för att motverka brott och därigenom också värna våra barn och ungdomar.

I dag döms en överväldigande majoritet av dem som döms för barnpornografibrott till böter. Till exempel dömdes under 2018 endast 20 av 119 till fängelse. Det är inte acceptabelt. Den som befattar sig med barnpornografi begår ett mycket allvarligt brott. Kristdemokraterna vill höja minimistraffet till sex månaders fängelse och slopa böter i straffskalan. Kristdemokraterna vill se över de rekvisit som krävs för att få någon fälld för grovt barnpornografibrott. Att det som i dag ska krävas hundratusentals filer för att bli dömd är inte acceptabelt. Det är grovheten på materialet som ska bestämma, inte mängden bilder. Polisen vittnar själv om detta problem. Det krävs 200 000 filer med sexuella övergrepp för att brottet ska betraktas som grovt. Vi vill också höja maxstraffet för grovt barnpornografibrott till tio års fängelse, samma maxstraff som för grov våldtäkt mot barn.

Fru talman! Jag yrkar därför bifall till reservation 1 från oss kristdemokrater.

Som många talare har nämnt faller barnpornografibrottet i dag under brott mot allmän ordning. Den som laddar ned en övergreppsfilm gör sig inte skyldig till ett övergrepp på en specifik individ, men all typ av kontakt med barnpornografi är olaglig.

Om brottet flyttades från brott mot allmän ordning till brottsbalken och betraktades som ett sexualbrott skulle också de utsatta barnen bli målsägare med möjlighet till målsägarbiträden. Möjligen skulle det också leda till att polisen prioriterade annorlunda. I Norge döms 20 gånger fler personer, och där är barnpornografi ett sexualbrott, inte ett brott mot allmän ordning. Skulle man ändra benämningen skulle det tydliggöra för förövaren, barnet och samhället att det här är ett sexualbrott. År 2016 kom flera stora internationella organisationer som FN, Ecpat och Europol överens om benämningen ”dokumenterade sexuella övergrepp på barn”.

Vi anser att barnpornografibrottets allvar inte till fullo speglas genom den nuvarande beteckningen. Regeringen bör därför tillsätta en utredning med uppdraget att överväga om brottet ska ges en annan rubricering som bättre uttrycker allvaret i att ladda ned, titta på eller sprida skildringar av sexuella övergrepp på barn.

Fru talman! Polisen har själv larmat om problemet med att barnpornografibrottet inte är ett sexualbrott. Som sådant saknar det brottsoffer. Till sammans med det låga straffvärdet innebär det att brottet kan bli lågt prioriterat.

Barnpornografibrott är ett hemskt brott som kan påverka det utsatta barnet resten av dess liv. Vi vill därför flytta barnpornografibrott till 6 kap. brottsbalken, det vill säga kapitlet om sexualbrott.

Fru talman! Som avslutning vill jag säga att vi anser att det allmänna har ett särskilt ansvar för att skydda barns sexuella integritet. Barn som utsätts för sexualbrott får leva med livslånga trauman. Denna typ av brott mot barn kan få förödande konsekvenser för barns förmåga att känna tillit

till andra människor. Det är viktigt att barn som utsätts för dessa brott vågar berätta och sedan även anmäla. Det är dock processer som kan ta många år. Med hänvisning till det och den tekniska utvecklingen anser vi att det är påkallat med en översyn av om preskriptionstiden för alla sexualbrott mot barn, även barnpornografibrott, bör tas bort helt.

Anf. 15 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Det är en mycket angelägen proposition som vi behandlar i justitieutskottets betänkande 22 innevarande riksmöte. Det handlar i huvudsak om saker som att vi skärper minimistraffet för grovt barnporrbrott. Det är inte så svårt att förstå varför det är viktigt. Vi pratar om mycket vidriga och obehagliga övergrepp som dessutom pågår över tid i den digitala tidsåldern. Dessa övergrepp sprids gång på gång. Ett sådant förslag är lätt att bifalla.

Vi ändrar också regelverket vad gäller skuldrekvisitet från att det ska bevisas att man visste att personerna var under 18 år till att det räcker med att gärningsmannen varit oaktsam. Man ska inte kunna skylla på någon-ting, utan man har ett ansvar; om man har för avsikt att titta på pornografi ska man veta att personerna är vuxna. Detta är också lätt att bifalla.

Det ska väl tilläggas att vi inte ändrar någon bevisbörd i det avseendet att det är åklagare som ska visa på oaktsamhet. Men man ska inte kunna komma undan på samma sätt. När det gäller andra sexualbrott mot barn har vi ju ändrat bevisbördan på så sätt att gärningspersonen har en skyldighet att ta reda på människors ålder. Även detta är lätt för oss liberaler att bifalla.

Sedan har vi frågan om preskription vad gäller våldtäktsbrott och könsstympling där barn är offer. Det är väldigt viktigt. Trots att Lagrådet vill varna lite är det centralt att vi senare har en bredare och längre diskussion om preskription. Den traditionella tanken med preskription är processekonomi. Det har varit väldigt svårt att utreda dessa brott historiskt när tiden rullar på och det är allt längre sedan gärningarna har begåtts.

Det har kanske också funnits en underliggande tanke att tiden på något sätt skulle läka alla sår. Detta får ställas mot den nya tekniken som finns inte minst med DNA och spårningsregister som gör att vi kan klara upp brott efter ganska lång tid.

Det finns ingen rimlig moral, tycker vi liberaler, att människor som har begått allvarliga brott ska kunna gå fria och känna sig trygga efter 10, 15, 20, 25 år och så att säga vara fria från skuld. Det är en konstig moral. Därför är också detta lätt att bifalla.

Vi kan lägga till att det är en väldigt stor risk att personer som inte är dömda eller har genomgått kriminalvård återfaller i brottslighet eftersom ingenting händer. Det är inte så att alla människor som har begått den här vidriga typen av brott automatiskt slutar att vara potentiella gärningsmän efter ett avtjänat straff. Men chansen ökar åtminstone.

Vi har en tanke med att kriminalvården och mycket av den svenska kriminalvården har ett mycket starkt innehåll när det gäller att försöka få människor bättre ut och komma till rätta med sina kriminella och i detta fall svårt sjukliga beteenden. Det är också lätt för Liberalerna att bifalla.

Jag yrkar bifall till reservation 3 i detta betänkande. Jag hade förstås kunnat yrka bifall till flera. Vi tror att beskrivningen av denna typ av brottslighet, så kallad barnpornografi, skulle kunna göras på ett bättre sätt. Men det kräver utredning. Det är samma sak vad gäller dess placering i brottsbalken.

Förutom detta yrkande om bifall till reservation 3 yrkar jag i övrigt för Liberalerna bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 16 MARIA STRÖMKVIST (S):

Fru talman! Jag hade så gärna önskat att just detta betänkande, som handlar om barnpornografibrottet, inte skulle ha någon som helst koppling till den kris vi är mitt uppe i just nu och att corona och covid-19 bara för en stund skulle lämna riksdagens kammare. Men tyvärr: Jag börjar just precis där. För nu rapporterar polisen om att nätpedofilerna delar mer barnpornografi och att förövare i allt större utsträckning tar kontakt med barn för att utnyttja dem sexuellt.

Barn som ska känna framtidshopp, bara få vara barn, leka och stoja, utsätts nu än mer för detta avskyvärda brott. Barnpornografibrott – bara ordet gör ju att man känner avsky. Visst finns det många brott som väcker starka känslor, men jag tror att detta är ett av de värsta.

Regeringens nya lagförslag innebär att minimistraffet för grovt barnpornografibrott höjs från fängelse i sex månader till fängelse i ett år och att den som skildrar ett barn i pornografisk bild ska kunna straffas för barnpornografibrott även om han eller hon inte haft uppsåt men varit oaktsam på om den som skildras är under 18 år. Dessutom avskaffas preskriptionen för våldtäktsbrott och könsstympning som begåtts mot barn.

Vårt utskott är helt överens med regeringen om dessa frågor, och det är bra att en skärpt lagstiftning kommer på plats. Vi är, skulle jag vilja påstå, rörande överens om att brottet är avskyvärt och att straffet ska skärpas. Skillnaderna ligger lite mer i olika sätt att se på brottet eller kanske rättare sagt på offer kontra gärningsman.

En av diskussionerna gäller brottets placering. Där menar vi socialdemokrater att straffbestämmelsen har att skydda både offret och barn i allmänhet från den kränkning som barnpornografi innebär. Ett argument för att flytta brottet från kapitel 16, brott mot allmän ordning, till kapitel 6, sexualbrott, i brottsbalken är att stärka barnets ställning, vilket förstås är oerhört klokt. Men baksidorna menar vi är sämre för både offer och för att kunna förhindra brott.

Risken finns att utrymmet att utreda bakomliggande sexualbrott blir mindre om allt större resurser måste läggas på att försöka identifiera och kontakta barn i utredningen om barnpornografibrottet. En misstänkt gärningsman kan ju ha flera tusen olika bilder på hundratals barn. Därför gör vi bedömningen att det finns risk för att en effektiv lagföring av dem som gjort sig skyldiga till barnpornografibrott motverkas och att allvarliga sexuella övergrepp inte kan upptäckas och förhindras.

För det finns ett samband mellan barnpornografibrott och sexuella övergrepp mot barn. Personer som döms för barnpornografibrott döms också i många fall för sexualbrott mot barn. I en forskningsrapport från 2017 visade det sig att av de personer som dömdes för barnpornografibrott dömdes knapp hälften, 48 procent, även för sexualbrott mot barn.

Fru talman! En annan tanke som jag inte kan släppa är att när det handlar om sexualbrott överlag, oavsett om det är mot barn eller kvinnor, hamnar vi i offret. Visst är det otroligt viktigt att offret får upprättelse och att gärningsmän blir dömda. Men vi borde också diskutera gärningsmännen. Vad är det som gör att 1 117 misstänkta under det senaste året har haft tusentals bilder av barnpornografi? Hur kommer vi åt detta innan barnet blir utnyttjat? Vilka är de bakomliggande orsakerna, och vågar vi se och ta det till oss? Kan en orsak vara att porr som företeelse är ett av problemen?

Det kan vara så att den som ser mycket på porr inte tycker det är tillräckligt med den vanliga porren för att den helt enkelt inte tänder på det utan behöver grövre porr, vilket bland annat barnporr är ett exempel på.

Fru talman! Återigen: Det är förstås jätteviktigt att gärningsmän blir dömda och att offren blir sedda, får upprättelse och framför allt får den hjälp de behöver för att klara av sitt trauma. Men vi måste också börja fokusera på gärningsmännen och framför allt på varför.

När vi pratar om gängbrottslighet, terrorism och ungdomsrån fokuserar vi bara på gärningsmannen och orsakerna till varför. Men när vi pratar om barnpornografi, mäns våld mot kvinnor och sexualbrott fokuserar vi på offren. För att skydda barn och ungdomar, kvinnor och flickor från att bli utsatta så behöver vi göra mycket mer.

Slutligen, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i justitieutskottets betänkande nr 22 och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 11 Försvarspolitik

Försvarspolitik

Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU6
Försvarspolitik
föredrogs.

Anf. 17 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Man vågar knappt harkla sig i armvecket i dessa tider, men jag har inga symtom.

Försvarsberedningen har med sina två rapporter om civilt och militärt försvar – *Motståndskraft – Inrikningen av totalförsvaret och utformningen av det civila försvaret 2021–2025* och *Värnkraft – Inrikningen av säkerhetspolitiken och utformningen av det militära försvaret 2021–2025* – lagt grunden till en stärkt svensk försvarsförmåga. Det är utifrån det som vi moderater arbetar framåt för att få till ett riktigt bra totalförsvaret i Sverige.

Jag tänker i dag lyfta fram två frågor. Den ena handlar om totalförsvaret och den andra om försvarsindustrin. Det säkerhetspolitiska läget är allvarligt. Försvarsberedningen konstaterar att ett väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Det kan heller inte uteslutas att militära maktmedel eller hot om sådana kan komma att användas mot Sverige.

Fru talman! Jag är dock ganska bekymrad över den del av totalförsvaret som handlar om civilt försvar. Om vi klarar helheten – om vi klarar de krav som kriget ställer – står vi också bättre rustade inför kriser. Då behöver det civila försvaret gå i takt med det militära försvaret.

I ljuset av den coronapandemi som drabbar land efter land, och som även kraftigt drabbar Sverige, blir det tydligt att det finns en hel del kvar att göra med det civila försvaret. Det kommer vi att återkomma till senare i april, men jag vill ändå passa på att lyfta fram min oro här i dag. Detta är någonting som måste tas med i budgetarbetet under våren och i Försvarsberedningens arbete.

Fru talman! Den andra fråga som jag vill ta upp här i dag gäller försvarsindustrin. Vi moderater vill ju gärna se en ny materielförsörjningsstrategi – den nuvarande är närmare tio år gammal och skrevs i ett helt annat säkerhetspolitiskt läge. En sådan ny materielförsörjningsstrategi behöver bland annat förtydliga kopplingen mellan de väsentliga säkerhetsintressena, försörjningstryggheten och krigsviktiga företag.

Redan 2018 fick vi rapporten *Försvarsmaktens långsiktiga materielbehov* av utredaren Ingemar Wahlberg. Där konstateras att flera större materielsystem behöver omsättas och att brister behöver åtgärdas under perioden efter 2025.

Denna rapport visar att Försvarsmakten på grund av bland annat fördyringar och omsättningsbehov kommer att behöva prioritera bort materiel efter 2020 för att hålla sig inom oförändrad ekonomi. Den visar också att anskaffningen av ny materiel är underfinansierad samt att materielunderhållskostnaderna ökade med över 300 procent från 2012 till 2017 och förväntas öka ytterligare fram till 2025.

Slutligen vill jag citera ur utredningen. Det står: ”Utredningen bedömer att det finns risker för ytterligare fördyringar i förhållande till nu liggande planering inom materielanslagen, vilket i sådana fall kommer att kräva omprioriteringar.”

Fru talman! Vi behöver en effektiv materielförsörjning när och där den behövs. Samtidigt behöver vi se till att vi har en internationellt konkurrenskraftig försvarsindustri.

Försvarsindustrin har under de senaste 20 åren omvandlats från att till stora delar vara en statsägd verksamhet till att i dag vara helt privat och till delar också ägd av utländska intressenter. Detta har varit positivt, och det har hjälpt industrin att överleva och ställa om till ett större exportfokus. Men nu när Sverige ställer om från ett insatsförsvar till fokus på nationellt försvar kan inte den eviga fredens rationalitet fortfarande gälla i förhållande till försvarsindustrin, eftersom kravställningen nu även av nödvändighet måste inkludera krigstida förhållanden.

Det kommer att behöva ställas tydligare krav på försörjningsförmåga än tidigare. Att återgå till den ordning som rådde mellan staten och försvarsindustrin under kalla kriget är inte aktuellt; ägandet ser helt annorlunda ut nu. Dessutom går den tekniska utvecklingen allt snabbare, vilket gör det omöjligt att upprätthålla kompetens inom alla de områden där vi behöver försvarsmateriel.

Fru talman! Sverige står just nu i ett läge där vi måste kraftsamla för att återfå förmågan att försvara vårt land. Det självklara är givetvis att öka resurserna till Försvarsmakten, men det handlar om så mycket mer.

En viktig komponent är vår förmåga till materielförsörjning. Det gäller hela kedjan, från produktutveckling till underhåll och reparationer. För att möta behoven måste vi vara beredda att tänka nytt och se hur försvarsindustrin specifikt och näringslivet i stort kan stärka vårt försvar.

Andelen utländska komponenter har ökat från 25 procent till 75 procent. Vissa av de länder som dessa komponenter kommer från är strategiska partner till Sverige, och en del är det också vid höjd beredskap. Å andra sidan finns det underleverantörer som befinner sig i andra änden av skalan och som verkar i länder som inte alls är intresserade av Sveriges välgång.

Detta behöver leda till eftertanke om vilka komponenter vi vill se i vår försvarsmateriel i framtiden. Därför vill vi moderater att relevanta internationella samarbetspartner identifieras. Med andra ord: Vilka länder ska vi samarbeta med, och vilka ska vi inte samarbeta med?

På samma tema vill vi också se att Sverige ur ett brett perspektiv identifierar svenska tekniska styrkeområden som kan utgöra grunden för samarbete med andra länder och vara vägledande för projekt inom Europeiska försvarsfonden.

Med anledning av detta vill jag yrka bifall till Moderaternas reservation 9 under punkt 7. Vi står självklart även bakom våra båda motioner.

Anf. 18 ROGER RICHTHOFF (SD):

Fru talman! I dag handlar debatten om försvarspolitik, framför allt med inriktning på den militära delen. Som nyss sas kommer debatten den 16 april – om jag inte misstar mig, fru talman – att handla om det civila försvaret och krisberedskapen. Jag lämnar därför i stort sett detta nu och väntar till tidpunkten för den debatten. Det kommer säkert att beröras en hel del heta saker där.

Fru talman! Sverigedemokraterna är ju en mycket stark anhängare av svensk försvarsindustri. Detta är väl känt sedan många år, och det framgår inte minst av de prioriteringar som vi gör.

Vilken är grundinställningen hos de olika partierna när det gäller att utveckla materielplaner och så vidare? Om man har en prioritering – en bottenplatta – som lätt kan förstås som den prioritering Sverigedemokraterna eller något annat parti gör blir det hela betydligt lättare att förstå. Jag ska ta upp några exempel på detta.

Vi skriver bland annat att forskning och utveckling av krigsmateriel bör ske kontinuerligt för att säkerställa att spetskompetens behålls i svensk industri.

Vad skriver då regeringen? Vi har tre punkter var. Den första punkten lämnade jag därhän, för där har vi exakt likadana skrivelser.

Regeringen skriver att nyanskaffning, när sådan är nödvändig, i första hand bör ske av på marknaden befintlig, färdigutvecklad och beprövad materiel. Här skiljer vi oss åt.

Vad mer säger vi i Sverigedemokraterna? Vi säger att nyanskaffning av krigsmateriel i första hand bör riktas till svensk försvarsindustri, i andra hand bör riktas till leverantörer där svensk försvarsindustri deltar i någon del och i tredje hand bör upphandlas på marknaden. Det är en väsensskillnad på det här. Hur andra partier skriver detta får de själva redovisa, men det här är väldigt tydligt.

Jag tror att det är väldigt viktigt att partierna är tydliga med vad man vill och hur man prioriterar. Här är det glasklart: Vi prioriterar svensk försvarsindustri i första hand. Vi prioriterar också en kontinuerlig forskning och utveckling på dessa områden. Sverige är världsledande på många områden, inte minst när det gäller sensorsystem. Detta är väl känt bland er som sitter här.

Regeringen skriver att utvecklingen bör genomföras först när behoven inte kan tillgodoses på tidigare nämnda sätt – alltså när man inte kan köpa det man vill ha på marknaden. Enligt min uppfattning är detta att på sikt dödförklara den svenska försvarsindustrin.

Ibland höjs röster som säger att det finns upphandlingsregler och att vi måste göra så eller så, men det är inte riktigt rätt. När vi har diskuterat dessa saker har jag hänvisat till Frankrike, som lägger sina beställningar hos sin försvarsindustri. Ibland får jag svaret att det beror på hur man tolkar det hela, men låt oss då tolka det som Frankrike gör och lägga våra beställningar hos svensk försvarsindustri. I andra hand kan vi lägga beställningar där vi kan delta i utvecklingen av till exempel olika luftvärnssystem på korvetterna när de framöver ska halvtidsmodifieras. Så tycker Sverigedemokraterna, och det är vår inriktning – tydlighet!

Nu har vi startat Försvarsberedningens arbete igen, fru talman, och vi har kommit överens om att vi inte ska öppna upp och tala om vad vi pratar om i det stycket. Men jag vill i alla fall ta upp några ställningstaganden innan Försvarsberedningen börjar. Även om de delarna tas upp här nu har vi sagt det innan, och då känner vi en frihet i att nämna de delarna.

Med vår politik kommer en återetablering av krigsförband ske på någon av de orter som har anmält sitt intresse: Östersund, Sollefteå, Härnösand, Falun och artilleriskjutfältet i Villingsberg. Vi kommer att fullfölja det. Det är vår inriktning. Med sverigedemokratisk politik blir det ett förband i Mellansverige på någon av de utpekade orterna. Det sa jag innan, och det kan jag säga nu med, så att det är klart.

Vi besöker de här områdena nu för att titta på miljötillstånd, infrastruktur och andra förutsättningar för att klara av det här. Sedan vill jag också nämna att i samband med det här vill vi – vi motionerar om det för fjärde året i rad – öppna ett kontor till exempel i Luleå för rekrytering. Det är viktigt. Vi fortsätter för fjärde året, och så småningom, fru talman, kanske vi blir eniga här i kammaren om att det behövs ett rekryteringskontor i Norrland. Vi får se. Vi kommer inte att ge upp.

Hur ser vi då på ett starkt totalförsvar? Det kräver ju många delar, bland annat en ekonomi, fru talman. Vi ser värnkraften som ett mål: Detta är målet för er på den militära sidan. För att det här målet ska kunna uppnås krävs ekonomiska medel. Om Sverigedemokraterna ensamma hade fått bestämma här inne skulle vi ha sagt till Försvarsmakten att värnkraft är målet som man ska arbeta mot. Budgeten för det här till 2025 har vi kommit överens om. Med priskompensation, som det står om i *Värnkraft*, kommer det säkerligen att passera strax över 90 miljarder. Det är svårt att säga exakt.

Sedan, fru talman, ska Försvarsmakten arbeta mot 2030 då vi vill ha 2 procent av bnp. Vi säger: Sätt igång och lägg ut planen för det här! Redovisa kanske var tredje månad för oss hur planen är och hur man uppnår delmålen så att man 2030 disponerar de här pengarna.

Det är Sverigedemokraternas försvarspolitik.

Pengar som är över i september, oktober och november får naturligtvis skjutas fram till året därpå i stället för att lämnas tillbaka – men man får inte överskrida budgeten fram till 2025 och därefter till 2030. Jag vet själv att på den tiden jag var officer gjorde man allting för att göra av med stålarna på höstkanten för att slippa lämna tillbaka pengar. Det känner alla till som var med. Det måste sättas stopp på detta. Vi vill dessutom lagstadga att de 2 procenten av bnp ska grundlagsskyddas.

Under resans gång kommer förändringar att ske mot målet värnkraft. Forskning och utveckling går framåt, och man kommer att få förslag om att göra vissa justeringar inom ramen för det här. Men det ska godkännas av riksdagen så småningom.

Fru talman! Avslutningsvis yrkar vi bifall till vår reservation 14 i det här stycket, jag vill också påminna om att vi säger tydligt nej till Nato och tydligt nej till en EU-armé. Vi är naturligtvis positiva till bilaterala avtal, men när det krisar i Europa och andra delar av världen ser vi även på det civila området att man är sig själv närmast. Oavsett vilka avtal vi skriver och oavsett vad vi tror att andra ska hjälpa oss med stänger man gränserna och använder skyddsutrustningen eller vad det är till den egna befolkningen, för uppdraget är att i första hand skydda den egna befolkningen. Där ser vi verkan av det hela.

Slutsatsen är att vi själva måste bygga upp våra beredskapslager och själva blir starka, både militärt och när det gäller den här aspekten. Det kommer jag som sagt att återkomma till den 16 april, fru talman. Nato är stendött, som den franska presidenten sa.

Vi vill också fortsätta på vägen som regeringen och försvarsministern har gått hittills, och jag tycker att de har gjort det bra i vissa delar. I övrigt tycker jag att den handlingsförlamade regeringen inte är så mycket att hurra för, men jag tycker att försvarsministern är ett undantag. Jag tycker faktiskt att han i en del stycken gör ett bra jobb. Det vill jag ha sagt, som vanligt, även om jag kommer att ha många anledningar till att ge kritik i fortsättningen.

Ett försvarsförbund med Finland är också någonting att sträva efter på sikt.

Anf. 19 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! När Försvarsberedningen i december 2017 lämnade över rapporten *Motståndskraft* om totalförsvaret och det civila försvarets inriktning föreslogs många konkreta åtgärder för att samlat stärka vår beredskap och förmåga.

Alla områden inom vårt politiska arbete berördes: kommunikationer, energiförsörjning, logistik, insatsvaror, livsmedelsförsörjning, värme, varuförsörjning, näringsliv och inte minst sjukvården. Försvarsberedningen träffade under det här omfattande arbetet åtskilliga centrala företrädare för våra myndigheter som berättade om hur det såg ut och vad man behövde göra för att utveckla vår beredskap. Vi träffade bland annat representanter för Socialstyrelsen och från läkemedelssidan.

Sårbarheterna är och kommer att vara många för vårt samhälle att hantera. Det vi lägger fram i förslagen i de här rapporterna som har presenterats från Försvarsberedningen handlar om att stärka vår samlade totalför-

svarsförmåga, vår beredskap både när det gäller att hantera kriser i vardagen – större kriser – och högre beredskap och krig.

De senaste månadernas allvarliga utveckling av coronapandemin och sjukdomens förlopp visar hur snabbt det förändras och hur snabbt det kan bli en väldigt omfattande kris. Vi kan nu konstatera att vi får bära kostnader för att vi har förbisett att vidta åtgärder i tid när det handlar om att stärka vår krisberedskap och vår samlade totalförsvarsberedskap.

Hela världen berörs, och det är svårt att förutse hur följderna blir på sikt och hur länge det här kommer att fortgå. Med tanke på att det säkerhetspolitiska läget inte har förbättrats under de här månaderna behöver vi också ha beredskap för att fortsatt kunna hantera fler kriser, även säkerhetspolitiska kriser, och också ha resurser att hantera flera kriser samtidigt.

Vi vet inte när kampen om resurserna slår till och hur scenarierna utvecklas det närmaste halvåret runt om i vårt närområde och i världen i övrigt.

Ofta tenderar vårt samhälle att fokusera på en stor kris i taget. Sedan tillsätts en utredning, och så vidtas åtgärder i efterhand. Vår samlade uppgift som försvarspolitikerna med ansvar för totalförsvaret, det civila och det militära försvaret, är att verka för att vidta åtgärder i tid för att stärka vår samlade beredskap så att vi slipper utvärdera i efterhand och då upptäcka vad som saknades.

Försvarsberedningen har lagt fram tydliga och skarpa förslag. Det är viktigt att det här får beredas brett i alla politikområden inför kommande budgetprocesser för att också få genomslag och förverkligande i praktiken. Det säkerhetspolitiska läget motiverar verkligen detta. Det är inte för inte som Försvarsberedningen så tydligt skriver att ett väpnat angrepp inte kan uteslutas.

Fru talman! Det är hög tid att beredskapsfrågor får högre prioritet när det handlar om vårdprioritering och landets styrning. Det civila och det militära samverkar och är beroende av varandra. Det ena kan inte stå utan det andra. Fältsjukhusen är ett mycket fint exempel på hur Försvarsmakten stöttar det civila arbetet när resurserna inte räcker till.

Vi är nu, parallellt med att hantera pandemin, i ett förhandlingsarbete. Försvarsberedningen är återinkallad, och dialog pågår inför kommande inriktningsbeslut. De närmaste sex, sju eller åtta veckorna kommer den att vara skarp. Det handlar om nästa femårsplanering, inriktningen för vårt samlade totalförsvaret, men också åren därefter.

Centerpartiet har länge drivit och pekat ut några viktiga prioriteringar som även finns med i *Värnkraft*, den rapport som Försvarsberedningen presenterade för snart ett år sedan. I dagens betänkande ligger fokus på några av dessa. En prioritering är stärkt försvarsförmåga i hela landet. Det är centralt. Vi behöver en krigsorganisation som är decentraliserad, närvarande och har folkförankring i landets alla delar. Vi ser att det har ett värde också vad gäller att hantera och stötta vid civila kriser. Inte minst behöver vi bemanning runt om för att hantera våra olika förutsättningar från norr till söder, från öst till väst, på landet, i luften och till sjöss.

Centerpartiet står bakom att det behövs etableringar av regementen på fler regementsorter. Några är redan bekräftade i och med Försvarsberedningens rapport. Det gäller Arvidsjaur, Uppsala och Göteborg. Men vi behöver gå vidare också i nedre Norrland och Svealand för att återetablera på vissa orter.

I kommande försvarsbeslut ser vi att det behövs två nya regementen och en tydlig inriktning för att öka andelen värnpliktiga i vårt försvar. Därför står vi bakom att antalet värnpliktiga ska vara 8 000 och att Rekryteringsmyndigheten omgående behöver få i uppdrag att etablera ett tredje rekryteringskontor, för att möjliggöra den utökningen. Vi ser också att det är mycket rimligt att återetablera verksamhet på några av de fyra orter som finns med i Försvarsberedningens rapport och som nämnts tidigare i debatten – Sollefteå, Härnösand, Östersund och Falun.

Fokus bör ligga på att utöka arméns arbete och uppdrag i vårt land. Med tanke på de återkopplingar som Försvarsmakten gav i november, när det gäller ekonomi och Försvarsberedningens förslag, finns det många utmaningar att hantera för att få till en klok prioritering för att utveckla det vi har, öka utbildningstakten och övningarna och inte minst vad gäller grundplattan för olika materiel inom Försvarsmakten.

Dessutom är det viktigt att utöka artilleriförmågan. Vi vill se divisionsartilleri. Då är det Försvarsberedningen föreslår centralt. Man ska kunna utbilda artilleri på fler platser. Kristinehamn och Villingsberg har nämnts som lämpliga områden, för att kunna gå tillbaka till platser man tidigare har verkat på.

Fru talman! Vi kommer sannolikt att behöva utöka anslagen även efter 2025 för att kunna få en rimlig planeringshorisont inför slutvarvet i förhandlingarna. Vi har fått till en gemensam ambition vad gäller stora anslagsökningar för åren 2021–2025. Men vi behöver göra ytterligare för att möjliggöra så kloka och tidiga prioriteringar som möjligt så att det blir realiserbart och kostnadseffektivt att genomföra upphandlingar och annat för att detta ska bli verklighet.

De närmaste månaderna är avgörande för hur vi de kommande tio åren ska kunna få en bra förutsägbarhet. Det är också en viktig säkerhetspolitisk signal till omvärlden att Sverige prioriterar totalförsvaret, det civila och inte minst det militära kommande arbete.

Jag yrkar bifall till reservation 4. Jag kommer, liksom Richthoff, att återkomma mer specifikt till krisberedskap och övrigt arbete i det civila försvaret i kommande debatter.

(Applåder)

Anf. 20 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi försvarspolitik. Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 2 under punkt 1 som gäller totalförsvarets utveckling. Kristdemokraterna har hela sex reservationer. Vi står självfallet bakom dem alla, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 2.

Jag kommer att tala i huvudsak om militära frågor, men med tanke på den tid vi lever i känns det ändå angeläget att säga någonting om det civila försvaret. Som en annan talare var inne på förut är det bra och viktigt att Försvarsmakten hade resurser för att kunna hjälpa till med ett militärsjukhus. Det var först planerat att sättas upp på Årna i Uppsala men hamnade sedan i mässhallarna här i Stockholm. Men det som Dagens Nyheter påminde om i förra veckan är värt att komma ihåg; i början av 90-talet hade vi 50 sådana fältsjukhus med 200 platser på varje. Vi hade alltså 10 000 sjukvårdsplatser.

Det är en påminnelse om att Sverige hade världens bästa civila försvar på just det området. Men när tanken om den eviga freden rullade in var vi väldigt snabba. I debatterna, alla partier i riksdagen och medierna var alla inne på att det inte behövdes och ifall det skulle behövas var det långt bort som vi skulle hjälpa till.

Nu ser vi hur viktigt det är att återupprätta Försvarsmakten. Vi har lång väg att gå. Vi måste också se till att inpränta för kommande generationer: Gör inte om misstagen! Sverige kan inte bara vara riggat för vackert väder, om man får uttrycka det på det sättet. Vi måste klara kriser, konflikter och i värsta fall krig. Därför är det viktigt att Försvarsberedningens förslag genomförs, så att vi har bättre resurser för kommande kriser. När det gäller just sjukvårdsplatserna är det vi har bra. Men vi måste tänka framåt, så att vi i framtiden har mer resurser för att kunna hjälpa till om vi hamnar i kriser och i värsta fall krig.

Fru talman! Det vi sa i Försvarsberedningen var att ett militärt angrepp på Sverige inte kan uteslutas. Alla åtta partier var överens om det. Vi sa också att vi ser ett tuffare säkerhetspolitiskt läge och att Östersjöregionen är ett odelbart operationsområde i händelse av en konflikt. Vid en konflikt kommer Sverige att dras med, vare sig vi vill eller inte. Vid exempelvis ett angrepp mot Estland, Lettland eller Litauen kommer Sverige direkt att bli inblandat.

Eftersom vi är med i EU har vi sagt att vi har en skyldighet att ställa upp. Vi räknar också med att få hjälp om en katastrof, terrorhandling eller krig drabbar oss. På samma sätt förväntas vi ställa upp. Därför kommer vi att involveras. Det är viktigt att det inte stannar vid bara ord utan att det som sägs i Försvarsberedningens rapport blir verklighet. Det är Kristdemokraternas ingångsvärde. Detta ska genomföras.

Låt mig repetera lite vad vi egentligen sa i Försvarsberedningen. Armén måste stärkas. Hela Försvarsmakten behöver stärkas, men det är armén som är mest under isen. Därför sa vi att det behövs tre brigader med 5 000 man, värnpliktiga, i varje. De ska vara i Skåne, i Skövde och i Boden. Det ska också vara en lätt brigad här i Stockholm, och den vi har startat upp på Gotland ska stärkas.

Genom hela vår historia har Gotland alltid varit betydelsefull, och det kommer ön även i fortsättningen att vara, fru talman. Därför måste vi se till att förslaget genomförs, men det kommer att ta tid. Daniel Bäckström var tidigare inne på att vi måste ha ett tioårsperspektiv. Vi var snabba med att riva ned, men det kommer att ta tid att bygga upp. Vi måste vara uthålliga, våga fatta beslut och lägga till pengarna.

Precis som har sagts tidigare måste budgeten öka till 2 procent av bnp. Det är vad Estland, Lettland och Litauen redan ligger på, och det är vad Polen ligger på. Våra grannländer är på väg upp till den siffran. De förslag som vi är överens om, som ska gälla fram till 2025, kommer att kosta 1 ½ procent. Sedan måste summan öka fram till 2030 – om vi ska kunna genomföra förslagen. Dessa kommentarer gällde armén.

Nu går jag över till marinen. Den marina förmågan är bra, men vi måste också ha en förmåga i Göteborg. Det är den viktigaste hamnen inte bara för Sverige utan också för Finland. Den är också reservhamn för Norge. Vill man Sverige illa är det där ett angrepp kommer att ske. Där får vi alla våra förnödenheter. Därför måste vi kunna försvara oss på västkusten och östkusten samtidigt.

Slutligen har vi flygvapnet. I ett stort land som Sverige är flygvapnet av central betydelse. Därför är det vi är överens om viktigt, nämligen att vi håller fast vid sex divisioner och att Uppsala blir en flottilj. Vi måste också använda våra sidobaser. Hur bra våra JAS-flygplan än är måste de landa och få bränsle. Därför måste det finnas sidobaser som gör att vi inte blir så sårbara.

Sedan fanns det ännu en sak som var viktigt i Försvarsberedningens arbete, nämligen att satsa på logistiken. Den har varit försummad. I en krissituation eller i ett krig måste logistiken för förnödenheter fungera. Därför är det så viktigt att den inte försummas.

Allt detta blir krigsavhållande. Det är ju själva idén med vår försvarsmakt. Den ska vara krigsavhållande. Det är därför som vi måste se till att förslaget verkställs. Vi var överens i beredningen om att förslaget skulle vara beräknat i 2019 års penningvärde, och det skulle räknas upp. Det förstår var och en att 1 krona i dag inte är värt lika mycket värt 2030. Därför måste vi räkna upp värdet om förslaget ska kunna genomföras.

Jag var tidigare inne på frågan om att betala. Det här är ingenting vi kan skicka på räkning till nästa generation. Vi måste, precis som vår omvärld, satsa pengarna. Det här är en brandförsäkring, och vi måste betala premien. Det är inte så roligt att betala en hemförsäkring, men vi måste göra det. Om vi är ansvarsfulla så gör vi det. På samma sätt måste vi ha en försvarsmakt som får de pengar som behövs. Därför är det viktigt att fortsätta med anslagen.

En annan talare tog upp att Sverige inte ska gå med i Nato. Kristdemokraterna är av en helt annan uppfattning och vill stärka den svenska försvarsförmågan. Det är jättebra med ett försvarssamarbete med Finland, men vi måste vara helt ärliga och säga att det inte räcker. Det är inte avskräckande nog. Sverige är i dag en viktig partner till Nato, och vi borde uppgradera det till ett fullvärdigt medlemskap. Då skulle vi på riktigt kunna ha ett försvarssamarbete. Det är bättre att i god tid förbereda sig med sina vänner än att behöva improvisera om det värsta skulle hända. Därför vore det bättre för Sverige och våra grannländer om vårt land också blir medlem. Precis som Norge, Danmark, Estland, Lettland, Litauen, Tyskland och Polen redan är medlemmar borde vi också ta det steget.

Med dessa ord, fru talman, yrkar jag än en gång bifall till reservation 2. (Applåder)

Anf. 21 NIKLAS KARLSSON (S):

Fru talman! Låt mig inledningsvis säga att det har varit en hel del anföranden med många kloka synpunkter som har framförts i dagens debatt om försvarspolitik och som många av oss kan ställa sig bakom. Det bådär väl gott för det arbete som gemensamt ligger framför oss att till hösten ta fram en inriktningsproposition för det svenska försvaret.

Fru talman! Låt mig ändå börja i ett lite mer övergripande och större perspektiv. Försvarspolitiken är en del av utrikes- och säkerhetspolitiken. Tillsammans bildar man en helhet. När utrikespolitiken fokuserar på att upprätthålla freden har vi försvarspolitiker att fundera över hur vi förbereder oss för kriget. Tillsammans, ytterst, handlar det om att upprätthålla och försvara värden som demokrati, rättsstatens principer samt mänskliga fri- och rättigheter. I grunden handlar det om vårt sätt att leva och kanske till och om med den svenska välfärdsmodellen.

Vår politik – utrikes- och säkerhetspolitik samt försvarspolitik – ska naturligtvis formas utifrån våra förutsättningar, våra perspektiv och våra värderingar. Men den är naturligtvis också beroende av omvärldens förändringar och andra länders göranden och låtanden. Inför Folk och Försvars konferens i januari läste jag en artikel i Helsingborgs Dagblad där Annika Nordgren Christensen träffande uttryckte det säkerhetspolitiska läget: Osäkerheten har blivit större. Inga ljusglimtar syns.

Det är den verklighet vi i dag lever i. Med de ryska aggressionerna mot Ukraina och den illegala annekteringen av Krim har den europeiska säkerhetsordningen satts under press. Vi ser kampen om kontroll över farlederna, särskilt när det gäller Arktis och de smältande isarna. Vi ser en anti-västpolic, auktoritära tendenser och en upprustning i vårt närområde. Tilltagande konflikter i vårt närområde kan innebära att Sverige också dras in i ett sådant händelseförlopp.

Av denna anledning har Försvarsberedningen skrivit i sina två rapporter *Motståndskraft* och *Värnkraft* att ett väpnat anfall mot Sverige inte kan uteslutas. Med det som grund ställs också helt nya krav på den svenska utrikes- och säkerhetspolitiken och inte minst försvarspolitikerna. Vi är nu i ett formativt skede.

Försvarsberedningens rapporter har vänt på perspektiven. När vi under många år har diskuterat krisberedskap, det vill säga förmågan att återställa samhällets funktioner snabbt i händelse av kris, diskuterar vi nu en totalförsvarstanke, som handlar om att upprätthålla samhällets funktioner över tid och på låga nivåer. Det innebär att vi nu genomgår stora satsningar på totalförsvaret. Det militära försvaret är i en tillväxtfas. Vi har ingått överenskommelser om ytterligare 25 miljarder fram till 2025, och vi diskuterar det civila försvaret, som är en central del i totalförsvarstanken. Det är för att bland annat understödja det militära försvaret eftersom det träder in tidigare redan när gråzonsproblemen uppstår och i händelse av kriser. Inte minst i den rådande situation som vårt land och stora delar av världen befinner sig i dag, en pandemi, ser vi utmaningarna och bristerna i det civila försvaret och därmed också i det svenska totalförsvaret.

Om vi under år har rustat ned vår militära förmåga har det civila försvaret i stora delar avvecklats. Tanken om den eviga freden, när demokratin gjorde landvinningar, när auktoritära stater föll, motiverade de mått och steg som många länder valde att ta – också Sverige. I en kombination av nyliberal politik och ekonomiska doktriner om just in time och lean production har beredskapslager i stora delar helt avskaffats. Det är något som Dagens Nyheter förträffligt redovisat i ett par artiklar den senaste tiden. Särskilt tydligt blir det i dessa tider att vi saknar livsmedelsförsörjning, energiförsörjning, läkemedelsförsörjning, drivmedelsförsörjning och så vidare.

Fru talman! I dagens debatt skulle jag likt många andra företrädare kunna göra en lista på åtgärder som jag och vi socialdemokrater finner viktiga. Jag skulle kunna prata om vikten av 8 000 värnpliktiga, om personalförsörjningen till försvaret, om förmågan att höja den civila beredskapen, om materielanskaffning och om nödvändigheten av artilleri, ytterligare brigader och så vidare. Jag väljer att inte göra det därför att jag inte vill föregripa de politiska samtal som nu pågår.

Med Försvarsberedningens rapporter *Värnkraft* och *Motståndskraft*, med den nu återaktiverade Försvarsberedningen, med de pågående politiska förhandlingar som vi sitter i och med överenskommelsen om ytterligare 25 miljarder till det militära försvaret finns det goda förutsättningar att till hösten lägga en försvarspolitisk inriktningsproposition på riksdagens bord med ett brett politiskt stöd.

Fru talman! Med det finns det också goda grunder att bifalla förslaget i försvarsutskottets betänkande 6.

Låt mig avslutningsvis, fru talman, säga att framgång bygger inte bara på överenskommelser utan också på förmågan att hålla dem över tid. Den nedrustade militära och civila beredskapen och förmågan kommer att ta tid att bygga upp igen. Det kommer att kräva tålamod. Det kommer att kräva fokus på uppgiften. Men det är min förhoppning att det med en gemensam och stabil grund utifrån Försvarsberedningens rapporter är fullt möjligt. Nu är det upp till oss.

Anf. 22 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Jag hade egentligen tänkt avstå från dagens debatt. Men jag tänkte nämna några ord om vår reservation 14, som jag också yrkar bifall till.

Reservationen handlar helt enkelt om att vi ser ett behov av att regeringen fattar beslut om att stänga ute företag med direktkoppling till icke-demokratiers underrättelsetjänst som vill investera i kritisk infrastruktur. Det kan till exempel gälla investeringar i 5G-nät. Vad vet jag? Så kan det vara. Det är rätt viktigt att vi gör detta. Alla här inne förstår implikationerna av att utländsk, odemokratisk underrättelsetjänst är kopplad till företag som direktinvesterar i 5G-nät i Sverige. Det är inte svårt att förstå den problematiken.

När det gäller kritisk infrastruktur tycker vi också att regeringen ska kunna granska och stoppa direktinvesteringar i och köp av infrastruktur av den typ vi sett på senare år när det gäller till exempel hamnar, spårnätverk och liknande. Vi anser i reservation 14 att regeringen ska ha möjlighet att granska detta. Försvaret ska ha möjlighet att ifrågasätta, och regeringen ska när det är påkallat kunna fatta beslut som förhindrar direktinvesteringar och uppköp från de företag och intressen som finns i hamnar och annat. Det tycker vi är en självklarhet.

Fru talman! Jag blev glad när jag häromdagen läste en debattartikel från Liberalerna som går helt i den här riktningen. Jag håller med om i stort sett vartenda ord i den debattartikeln, och Liberalerna borde faktiskt kunna hålla med om vartenda ord i vår reservation. Jag hoppas att man vid voteeringen i eftermiddag kommer att göra det och ställa sig bakom reservation 14, som faktiskt går helt i linje med debattartikeln. Där radar man upp tre punkter, och alla de tre punkterna finns representerade i vår reservation.

Man kan naturligtvis försöka slingra sig för att inte behöva ställa sig bakom reservationen. Men det vore synd, tycker jag, för vi har ett viktigt arbete att göra tillsammans för att komma till rätta med dessa problem. Jag kan säga så här, rakt upp och ned: Hade Liberalerna haft en reservation som grundade sig på den debattartikeln hade vi sverigedemokrater inte haft några problem alls att ställa oss bakom den reservationen. Så är det.

Anf. 23 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Detta är såklart en extremt angelägen debatt. För liberaler är alltid det yttersta skydd som Försvarsmakten och vår försvarsförmåga innebär den viktigaste uppgiften av alla statens uppgifter. Det finns egentligen ingenting som är högre prioriterat, och i tider när vi redan nu måste göra tuffa prioriteringar i politiken och rör oss mot ännu snävare ekonomiska ramar och större behov av prioriteringar kommer Försvarsmakten och vår totala försvarsförmåga – civilförsvaret naturligtvis inkluderat – att fortsätta vara den högsta prioriteringen för oss liberaler.

Utan försvarsmakt, utan försvarsförmåga och utan civilförsvaret kan vi inte skydda våra medborgerliga fri- och rättigheter, och det är ytterst det som är statens huvudsakliga uppgift.

Fru talman! Det har sagts mycket bra i denna debatt, och jag vill inte upprepa alltför mycket. Men jag vill ta fasta på en diskussion som förts där vissa verkar tro att vi i tider av kris och allvar och i tider då vi inte kan utesluta ett väpnat angrepp, som det formulerats här tidigare, skulle behöva mindre samarbete.

Fru talman! Jag är av rakt motsatt uppfattning. Sverige behöver i tider av oro i världen, i vår omvärld och i världen i stort, ha mer samarbete. Jag tycker att den kris som Sverige står inför nu i och med coronaviruset visar det. Det visar att det hade varit orimligt om varje enskilt land självt skulle utveckla vaccin och forska utan att ha kontakt med forskare i andra delar av världen. Det visar att vi behöver samarbeta över gränser. Det visar att vi i Sverige behöver dra nytta av uppfinningar som gjorts. Vi i Sverige behöver rädda liv med ECMO-maskiner som uppfunnits eller producerats i andra länder. Det visar att vårt samarbete med ett internationellt organ som WHO är viktigare än någonsin.

Det visar också att om samarbeten ska hålla i tider av kris behövs det att man innan man är framme vid krisen har slutit avtal, har tränat och övat tillsammans och har utvecklat och fördjupat samarbeten så att man när det väl smäller har mycket stor förmåga att hålla fast vid de samarbetena.

Av det skälet vill jag och Liberalerna fortfarande att vi ska gå med i Nato. Vi klarar oss inte utan hjälp av andra. Det är omöjligt för oss i ett litet land som Sverige att utveckla allting själva, att producera allting själva, att försvara oss helt själva i en orolig värld om vi till exempel skulle stå inför ett väpnat angrepp. Det är en omöjlighet. Det är en naiv dröm. Det kommer aldrig att hända. Vi behöver vara en del av världen också när det gäller vårt försvar.

Men jag vill inte i denna debatt yrka särskilt på Nato utan i stället yrka bifall till vår reservation 11, som handlar om ett fördjupat samarbete när det gäller försvar i EU. Vi vill att Sverige ska delta i och fördjupa samarbetet i Pesco men också ta initiativ till nya samarbeten därför att vår oroliga tid förmanar oss att på allvar fördjupa våra samarbeten med andra, träna med andra, sluta kontakter med andra och se till att systemen liras med varandra så att vi när krisen kommer står beredda att möta den tillsammans.

Vill man möta det hot i form av strategiska uppköp som vi står inför kan man om ett par veckor rösta på vår reservation i betänkandet FöU7.

Anf. 24 ROGER RICHTHOFF (SD):

Fru talman! Jag hade inte tänkt att gå upp, men då Nato togs upp vill jag inte låta det stå helt oemotsagt.

Att Liberalerna var en kämpe i den genomförandegrupp som raserade det civila försvaret är ett faktum. Ni ingick i den genomförandegrupp som raserade det civila och även det militära försvaret totalt – bara så att det eftermälet inte glöms bort i debatten.

Ni vill gå med i Nato och sitta där tillsammans med er vän i Turkiet, Erdoğan. Glöm inte att nämna det också när ni talar om länder i Nato. Erdoğan välkomnar säkert er liberaler. Men det gör inte vi. Vi välkomnar inte ett samarbete med Turkiet. Låt mig göra denna skillnad tydlig, men kämpa på ni.

När det gäller avtal och så vidare ser vi i denna kris att det blir tvärstopp på leveranser av skyddsutrustning och annat från EU. Varför det? Jo, alla vill ju värna sin egen befolkning, och de behöver dessa grejer själva.

Därmed inte sagt att vi inte ska ha samarbeten och avtal. Men lite mer realism hos Liberalerna hade varit klädsamt.

Vi säger nej till en EU-armé. Ni kan väl inte rimligtvis vilja både ha ett medlemskap i Nato och bygga en parallellorganisation, en EU-armé. Här får ni ta och fundera lite på vad ni håller på med.

Mer samarbete? Javisst. Samordning? Bra. Men glöm inte att vi måste bygga upp en god självförsörjningsgrad vad gäller livsmedel, drivmedel och så vidare. Det är grunden.

Anf. 25 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det blir lite larvigt när det kommer så osakliga angrepp från Sverigedemokraterna, men jag känner att jag ändå måste bemöta dem.

Liberalerna har nog alltid varit det parti i Sveriges riksdag som har drivit på hårdast för ökade försvarsanslag. Det är också därför som det har varit enklast för Liberalerna, av egentligen alla partier, att först och tydligast av alla kräva att Sverige ska gå med i Nato. Vi har nämligen redan tidigare begärt de försvarsanslagnivåer som krävs för att vara medlem i Nato.

Fru talman! Det är såklart tråkigt att Turkiet är en diktatur, och jag fördömer de övergrepp som Turkiet begår mot sin och andras befolkning. Men att ett medlemskap i Nato skulle innebära att man måste ställa upp på allt som Turkiet vill är en grov missuppfattning, om inte till och med fake news.

I själva verket innebär ett medlemskap i Nato att om man blir utsatt för ett angrepp av någon annan får man stöd och skydd. Sverige deltar i dag i Natoleda operationer, och vi har även gjort det historiskt. Vi har dock gjort det på frivillig basis, och så kommer det att vara även med ett medlemskap. Skillnaden är att om vi blir utsatta för något kommer Nato att komma till undsättning.

Fru talman! Vad gäller internationellt samarbete tror jag att det är bra om vi har etablerade kontakter med andra länder och kan hjälpas åt avseende träning, utrustning och andra resurser. Det är precis som när man nu i vården har läkare med utbildning i andra länder, ECMO-maskiner tillverkade i andra länder och sjukhusmat producerad i andra länder. Säger ledamoten Richthoff nej tack till dessa saker?

Anf. 26 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Är det någon som är osaklig i debatten är det Liberalerna och ledamoten Joar Forssell. Jag tror inte att han har koll på sin egen historia.

Redan 2014 ville Sverigedemokraterna som enda parti satsa 2 procent. Då raserade Liberalerna som bäst det civila och militära försvaret. Läs på, är min uppmaning till ledamoten Joar Forssell.

I debatten den 18 januari 2017 talade jag om att vi var det enda parti som satsade 4 miljarder på det civila försvaret. Liberalerna satsade inte en spänn. Lyssna på den debatten så att ni i alla fall har en historia som ni kan vila lite på.

Nato måste ställa upp, säger ledamoten. Ja, men om Turkiet blir angripet måste Sverige som medlem också hjälpa Turkiet. Liberalerna kan väl ändå inte tro att Sverige ska få hjälp vid ett angrepp men kunna välja vem vi i vår tur vill hjälpa. Så fungerar inte systemet. Om Sverige vill ha hjälp när vi blir angripna måste vi också vara beredd att hjälpa exempelvis Turkiet med svenska soldater om Turkiet blir angripet.

Vi i Sverigedemokraterna betackar oss för det. Vi tror inte heller att ett medlemskap i Nato behövs om vi bygger upp ett starkt svenskt försvar och går i försvarsförbund med Finland. Då bygger vi en stor och stark försvarsförmåga som blir en hård nöt att knäcka.

Vad gäller de samarbeten som räknas upp har vi inga problem med att samarbeta.

Anf. 27 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Vi andra i kammaren får ha lite överseende med Sverigedemokraterna eftersom de aldrig har samarbetat ordentligt med andra partier inom ramen för parlamentarismen. Om man som parti inte har deltagit i regeringssamarbeten och budgetsamarbeten är det svårt att förstå hur sådant samarbete funkar.

Låt mig därför ta tillfället i akt och berätta att Liberalerna alltid i alla samarbeten har varit pådrivande för att Försvarsmakten ska stärkas och få större anslag. Vi var först med att säga 2 procent för att vi vill gå med i Nato. Vi har varit pådrivande för att hela det breda försvaret i Sverige ska få ökade resurser. Men när man samarbetar med andra behöver man ibland kompromissa.

Det är lätt att som Sverigedemokraterna sitta uppe på läktaren och ropa högt när man inte samarbetar med andra och inte tar del i denna typ av budgetsamarbeten. Men vad har Sverigedemokraterna åstadkommit? Ingenting.

Fru talman! Sverigedemokraternas inledande inlägg handlade väldigt mycket om att vi ska göra allt själva här i Sverige och inte samarbeta med andra. Samtidigt vill Sverigedemokraterna att sjukvården använder ECMO-maskiner från andra länder, att läkare utbildade i andra länder hjälper till i sjukvården och att det finns sjukhusmat som är producerad i andra länder.

Fru talman! Detta är hyckleri från Sverigedemokraterna. På varje politiskt område krävs det samarbete. Liberalerna vill också se ett fördjupat samarbete med Finland, men det räcker inte när krisen står för dörren.

Anf. 28 ROGER RICHTHOFF (SD) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna på Joar Forssell. Med sin historieförfälskning och beskrivning av en verklighet som inte finns är han nog en av de största hycklarna i kammaren i dag.

I själva verket har Liberalerna inte velat samarbeta. Ni talar vitt och brett om samarbete, men ni har ju stängt oss ute och inte velat samarbeta. Joar Forssell babblar på om samarbete men vill i själva verket inte samarbeta.

Liberalerna har ju inte särskilt stort stöd hos den svenska befolkningen. Det är mångdubbelt fler som röstar på Sverigedemokraterna. Det är en verklighet att förhålla sig till. Vad beror det på, ledamoten Joar Forssell? Jag tror inte att ledamoten förstår att det finns ett samband. Folk röstar på ett parti för att de tycker att partiets politik är bra, och därför är vårt stöd mångdubbelt större än ert. Liberalerna har ett väldigt litet stöd, och det borde mana till någon form av eftertanke.

Lyssna på debatten från den 18 januari 2017! I er motion talade ni också om att ni ville skära ned på priskompensationen.

Läs på historien! Samarbete har vi inget emot. Nu samarbetar vi inom ramen för Försvarsberedningen. Där samarbetar partierna. Vi bryter synpunkter. Den verklighetsbeskrivning som Joar ger här stämmer alltså inte.

Sedan är det denna dyrkan av Nato och att vi ska samarbeta med Finland. Där har vi helt olika uppfattning, och så får det vara.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 12 Medborgarskap

Medborgarskap

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU16
Medborgarskap
föredrogs.

Anf. 29 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! I dag ska vi debattera medborgarskapet.

Låt mig börja med att säga att det svenska medborgarskapet inte är en kravlös gemenskap. Det svenska medborgarskapet behöver uppvärderas. Det svenska medborgarskapet innebär en förpliktelse mellan staten och dess medborgare och mellan den enskilde medborgaren och staten, det vill säga att man ingår en form av gemenskap som innebär en del förpliktelser.

Därför vill vi moderater att kravet på hemvist för medborgarskap ska öka från fem år till sju år. Vi vill även koppla på krav på egenförsörjning, krav på kunskaper i svenska språket och krav på godkända resultat i grundläggande samhällskunskap. Det ska vara grunden för att få svenskt medborgarskap.

Fru talman! Jag tänker fatta mig kort i den här debatten. Jag brukar tala mycket längre, men det är speciella tider just nu.

Det finns även en reservation i betänkandet som handlar om att skydda minderåriga som riskerar att bli bortgifta. I dag kan föräldrar som planerar att gifta bort sina unga döttrar – det förekommer även att man gifter bort söner, men det är mestadels flickor det handlar om – befria sina barn från

det svenska medborgarskapet och på det sättet helt och hållet ta bort svenska statens möjligheter att försvara de minderårigas rättigheter och få hem personerna tillbaka till Sverige. Vi vill att ärenden där en förälder vill befria sitt barn från det svenska medborgarskapet ska prövas i svensk domstol.

(Applåder)

Anf. 30 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Fru talman! För att voteringen inte ska bli så lång väljer jag att yrka bifall endast till reservation 4, men vi står självklart bakom samtliga våra reservationer.

Den pågående pandemin är en omvälvande tid för oss alla, världen över. Det är en påminnelse om hur bräckligt vårt samhälle är och om hur lite det krävs för att en fungerande vardag ska förvandlas till en kris – en kris som sätter saker på sin spets även i Sverige och som visar hur viktigt det är att vi alla arbetar tillsammans som ett folk. Och även om människor är rädda kan vi vara stolta över den sammanhållning vi har visat hittills. Men tyvärr har vi även sett tecken på hur fel det kan bli när missriktad politisk välvilja visar sig bli problematisk i praktiken.

Fru talman! I en artikel i Expressen förra veckan slog den svensksomaliske imamen Hussein Farah från Rinkeby larm: Flera svensksomalier hade dött av corona. Hela 40 procent av de stockholmare som avlidit vid den tidpunkten var just svensksomalier. Förklaringen var att de inte hade kunnat ta till sig informationen från myndigheterna om hur man skyddar sig och hur man hindrar smittspridning. Man har inte följt med i svenska medier, och man har inte haft kontakt med svenska myndigheter. Det har lett till att de själva smittats och att släktingar och vänner smittats.

I Expressen i måndags följdes nyheten upp med vinkeln att Stockholms stad varit för saktfärdig i att informera på olika språk i utsatta områden. Antalet svensksomalier som dött till följd av corona är nu mer än det dubbla jämfört med förra veckan. Flera är fortfarande allvarligt sjuka.

Fru talman! I pandemiska tider måste vi självklart vara pragmatiska och nå alla vi kan, på alla sätt som vi kan. Det handlar om människors omedelbara säkerhet. Det är av vikt för hela samhället att smittspridningen hindras på alla sätt. Men i längden är det förstås helt orimligt att myndigheter ska ha en skyldighet att översätta information till dussintals olika språk eller tillhandahålla tolkar på skattebetalarnas bekostnad.

Många svenska medborgare står i dag utanför informationsflödet eftersom det är på svenska. Vår naiva syn på migration och integration har uppmuntrat människor att leva i parallellsamhällen. Det finns tiotusentals människor som lever i Sverige utan att på riktigt vara en del av det svenska samhället.

Dödsfall på grund av språkbrist är en tragedi. Det tror jag att vi alla är överens om. Men även om vi fortfarande är mitt uppe i en paralyserande kris måste vi politiker försöka blicka framåt: Vad kan vi göra för att det svenska samhället ska vara bättre förberett nästa gång något liknande händer?

Det här sätter fingret på hur oerhört viktigt det är för integrationen att vi vågar ställa krav. Om vi verkligen vill att människor från olika delar av världen ska bli en del av det svenska samhället måste vi redan från början

förklara vad som är viktigt. Vägen mot gemenskapen ska inte bara finnas, utan den måste vara upplyst och synlig för alla.

I det goda folkhemmet måste det vara en grundsats att alla som bor här – alla som tillåts bo här – ska bli och ska vara en del av vår gemenskap, vårt samhälle. Därför måste vi ställa krav. Det gör vi av omtanke, inte av elakhet. Det handlar inte om att bygga barriärer utan om en vilja att inkludera fler i gemenskapen.

Fru talman! Den här debatten handlar om medborgarskap, och jag ska försöka knyta ihop säcken.

Det måste finnas incitament för utlänningar som kommer till Sverige att lära sig språket. Det måste bli en naturlig del av integrationen att lära sig hur samhället fungerar och hur myndigheter fungerar. Det är vårt ansvar som politiker att på bästa sätt motverka parallellsamhällen.

Om vi vill att alla ska få en reell chans att undvika utanförskap gör vi det bäst genom att ställa basala och tydliga krav: Ska du bosätta dig i Sverige tar vi för givet att du vill bli en del av Sverige. Och i vår gemenskap talar man svenska och får en förståelse för på vilka sätt just det svenska samhället är unikt och skiljer sig från andra. Detta är inte ett hinder, utan detta är ramar som gör det lättare att förstå vad som krävs.

Av den anledningen föreslår vi enkla, basala krav för den som ska bli svensk medborgare. Vår uppfattning är att om vi hade haft dessa krav tidigare hade betydligt fler människor varit en integrerad del av det svenska samhället i dag.

Anf. 31 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! Vi kristdemokrater menar att det är hög tid att uppvärdera medborgarskapet och att börja ställa tydliga krav för att man ska få erhålla ett sådant. Medborgarskap är ett mål, inte ett medel. Jag yrkar bifall till Kristdemokraternas reservation nr 7.

När någon ansöker om ett svenskt medborgarskap ska det ses som ett uttryck för att Sverige är det land som den sökande ser som sitt nya och permanenta hemland. Just den samhörigheten är något som också uttrycks i den portalparagraf som finns för medborgarskap.

Men ett svenskt medborgarskap är inte bara symboliskt utan också reellt. Med ett medborgarskap följer att man får rösträtt i riksdagsvalet, att man kan söka tjänster inom polis, militär och domstol, den ovillkorliga rätten att vistas i detta land men också att man kan få konsulär hjälp om problem skulle uppstå utomlands.

Vi kristdemokrater har en reservation där vi vill att man utreder och uppvärderar medborgarskapets betydelse. Vi vill att man ser över vilka krav som ska finnas för att få ett svenskt medborgarskap.

Fru talman! Ett medborgarskap ger långtgående rättigheter. Därför menar vi att det är rimligt att man också ställer tydliga krav för medborgarskap.

I ett antal andra EU-länder kan ett medborgarskap endast vara aktuellt om den sökande kan försörja sig själv utan ekonomiskt stöd från samhället. I hälften av EU:s 28 medlemsländer har man någon form av medborgarskapstester. Det kan röra sig om att den sökande ska ha en viss nivå i språkkunskap samt en viss kunskap om landets samhälle, kultur och historia. Vissa länder avkräver också någon form av utfästelse som uttrycker en

integrationsambition och lojalitet mot landet och de grundläggande värdena i samhället.

Vi kristdemokrater har lyft fram krav på språkkunskap. Vi vill att det ska införas redan vid ansökan om ett permanent uppehållstillstånd. Det är nämligen väl underbyggt att kunskaper i det svenska språket har stor betydelse för integrationen – vi är nog alla överens om att integrationen inte fungerar som vi önskar. Ett visst mått av kunskap i svenska underlättar möjligheten att tillgodogöra sig en utbildning, få ett arbete och komma in i samhällsgemenskapen.

Kristdemokraterna vill öka incitamenten att lära sig det svenska språket. Därför föreslår vi att språkrav ska finnas redan för permanenta uppehållstillstånd. Sedan ska det vara ytterligare ett krav för medborgarskap. Vid sidan av språket vill vi ha krav på att man har genomgått undervisning i samhällsorientering samt avlagt ett godkänt prov. Det är nämligen vår bestämda övertygelse att man med språkkunskaper och en god kännedom om det svenska samhället och om vilka allmänmänniska värden och värderingar som präglat och fortfarande präglar vårt svenska samhälle kan se till att de kulturella klyftorna minskar.

Fru talman! Sverige ska vara ett välkommande land och ett inkluderande land. Just därför måste det vara klart och tydligt att den som kommer till Sverige också har ett eget ansvar att lära sig språket, respektera lagen och vinna förståelse för hur det svenska samhället fungerar om han eller hon ska kunna bli en del av samhället och ta del av de förmåner som Sverige har att erbjuda. Den som lär sig svenska och som förstår vårt samhälle och våra värderingar har lättare att leva med – inte bredvid – majoritetsbefolkningen.

Anf. 32 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! Jag och vi socialdemokrater yrkar bifall till utskottets förslag i betänkande SfU16, *Medborgarskap*, och avslag på samtliga reservationer.

Reservationerna handlar bland annat om språk- och samhällskunskaps- tester, egen försörjning som villkor för svenskt medborgarskap och förlängning av tiden för hemvist, som ni har hört här i debatten.

Medborgarskapet har både ett symboliskt värde och ett reellt värde i en tid av ökad rörlighet över gränserna. Sedan den 1 april 2015 gäller enligt den så kallade portalparagrafen i medborgarskapslagen att det svenska medborgarskapet är ett rättsligt förhållande mellan medborgaren och staten som medför rättigheter såväl som skyldigheter för båda parter.

Medborgarskapet förenar alla medborgare och står för samhörighet med Sverige. Medborgarskapet representerar det formella medlemskapet i det svenska samhället och är en grund för demokratin, för folkstyret. Vidare är det numera obligatoriskt för kommunerna att en gång per år anordna ceremonier för nya svenska medborgare i syfte att högtidlighålla deras nya medborgarskap. Välkommandet är frivilligt för den enskilde och får utformas efter kommunernas skiftande förutsättningar och förhållanden.

Frågan om ändring av hemvistkravet har tagits upp i ett antal motioner. Utskottet anser att de krav på hemvist som gäller för olika personkategorier för att beviljas svenskt medborgarskap är väl avvägda och i nuläget inte bör ändras. Denna fråga diskuteras också i den parlamentariskt sam-

mansatta kommittén som behandlar den framtida svenska migrationspolitiken. Det handlar om relationen mellan permanent uppehållstillstånd och medborgarskap och om vad som ska gälla för dessa.

Fru talman! När det gäller krav på kunskaper i svenska och om det svenska samhället samt befrielse av medborgarskap kan utskottet konstatera att regeringen i oktober 2019 gav en särskild utredare i uppdrag att ta fram förslag om att godkänt prov i svenska och i grundläggande samhällskunskap ska vara krav för svenskt medborgarskap. Syftet är att stärka medborgarskapets status och att främja ett inkluderande samhälle där individen stärks och ökar sina möjligheter att bli en aktiv samhällsmedborgare.

Det är rimligt att ställa krav på vissa kunskaper i svenska och om det svenska samhället för att man ska få svenskt medborgarskap. Men i uppdraget ingår även att utreda i vilken utsträckning det krävs undantag för vissa grupper. Utredaren ska också lämna förslag om hur barns rättigheter i ärenden om befrielse från svenskt medborgarskap ska stärkas och hur möjligheten att avslå en ansökan om befrielse från svenskt medborgarskap bör utökas.

Fru talman! När det gäller barns rättigheter i ärenden om befrielse från medborgarskap vill jag understryka vikten av att förslag som stärker barnets rätt läggs fram så snart som möjligt. Inget barn ska kunna föras utomlands för att bli bortgift mot sin vilja. Viktigt här är också att lyfta fram att regeringen förra veckan lämnade en proposition till riksdagen med förslag som ska öka skyddet mot hedersrelaterad brottslighet. Ett nytt brott, barnäktenskapsbrott, införs. Det kan ge fängelse i upp till fyra år. Det är en ny straffskärpningsgrund för brott med hedersmotiv och ett nytt verktyg – ett utreseförbud. Jag ser fram emot att vi i riksdagen kommer att stifta de lagar som föreslås av regeringen i detta fall.

Anf. 33 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i detta betänkande om medborgarskapsfrågor som vi nu debatterar. Sedan måste jag säga, fru talman, att jag är väldigt glad över att vi i slutet av oktober fick till stånd en utredning om att införa ett språk- och samhällskunskapsprov för svenskt medborgarskap.

Detta är någonting som Liberalerna har kämpat för länge. Vi presenterade ett förslag om ett språktest för medborgarskap redan i riksdagsvalet 2002. Det har tagit 18 år. Äntligen tar man nu första stegen för att genomföra detta.

Varför är det så viktigt? Jo, om man inte har en grundläggande förståelse för språket i det land där man vill vara medborgare riskerar man att hamna utanför. Man får svårare att få ett arbete. Man får svårare att känna till sina rättigheter, att förstå samhällsdebatten, att ta del av information och så vidare. Det är otroligt centralt för en person som vill bli medborgare i Sverige att också förstå det svenska språket, tala det och att göra sig förstådd. Men det handlar också om att förstå: Vad är det för regler som gäller i Sverige? Hur fungerar detta samhälle, i grund och botten?

Därför behöver ett språktest kombineras med ett prov i samhällskunskap. Det här är inte för att på något sätt peka ut människor eller skapa något sorts spricka i Sverige utan precis tvärtom: Det här är otroligt viktigt för samhörigheten i vårt land, för att människor ska kunna vara inklude-

rade, för att man ska kunna vara en aktiv samhällsmedborgare och för att man ska vara medveten om vilka rättigheter man har.

Vissa undantag kan behövas för personer som kanske är väldigt gamla eller som har en funktionsnedsättning som gör det svårt att kunna klara ett sådant prov, till exempel. Det är klart att det är så. Men i grund och botten är det ändå så att för dig som vill ta steget att bli medborgare i Sverige måste det medborgarskapet också vara laddat med ett innehåll och ett värde som hjälper dig i din integration i Sverige.

Från Liberalernas sida är vi alltså väldigt positiva till detta, och jag ser i betänkandet att det nu finns en bred enighet i Sveriges riksdag. Det har det inte alltid gjort. Liberalerna har år efter år lagt fram dessa förslag och blivit nedröstade. Men nu finns detta stöd, och det är också tack vare de andra partierna som ingått januariavtalet som vi nu får till stånd denna utredning.

Fru talman! I betänkandet finns en annan fråga som är väldigt viktig och som utredningen också ska titta på. Det handlar om att inget barn ska behöva riskera att föras utomlands och bli bortgift. I dag ger inte den svenska lagen barnen ett tillräckligt skydd mot detta. Det finns en allvarlig lucka i lagstiftningen om medborgarskap i Sverige, och det är att lagen i praktiken ger föräldrarna rätt att för sina barns räkning ansöka om att deras svenska medborgarskap ska sägas upp.

Det kan till exempel handla om en person i Sverige som lever i en hederskultur eller hederskontext. Föräldrarna för barnet utomlands, gifter bort barnet och kan sedan säga upp barnets medborgarskap. Om personen är över tolv år – vilket vi ändå får hoppas – ska personen underteckna blanketten. Men om personen inte har någon hemvist i Sverige, hur ska våra myndigheter då kunna säkerställa att barnet har fått säga sin åsikt? Hur kan vi säkerställa att barnet inte utsätts för hot och tvång från sin släkt eller från sina föräldrar? Det är omöjligt att göra det i dag.

Därför menar Liberalerna i vår kommittémotion att det måste kunna ske en domstolsprövning av att dessa skäl finns om man vill frånsäga ett barn dess medborgarskap. Om inte det finns är barnet nämligen skyddslöst gentemot sina föräldrar, och en sådan situation kan vi inte ha i Sverige. Detta är som sagt någonting som utredningen också ska titta på.

Fru talman! Jag tycker att vi i Sverige också bör titta lite på en del andra länder där det finns goda system för hur medborgarskapet kan uppvärderas. Vi har kommit en bit på vägen i Sverige med medborgarskapsceremonier och andra saker, och det är väldigt viktigt. I grund och botten handlar medborgarskapet om ett rättsligt kontrakt som innebär att individens relation till staten regleras vad gäller sådana saker som värnplikt, att få rösta och sådant.

Det räcker dock inte. Medborgarskapet är inte bara någonting som finns på ett papper. För att vara en aktiv samhällsmedborgare krävs det också att man förstår sitt samhälle och kan vara en aktiv samhällsmedborgare. Det är just detta som vi vill främja.

Anf. 34 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Vi debatterar i denna speciella och turbulenta tid socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU16 om medborgarskap.

Att vara medborgare i ett land innebär både rättigheter och skyldigheter. Det är ett speciellt förhållande som innebär rätten att exempelvis rösta i alla val när man har fyllt 18 år och även att kandidera. Vi har alltid rätt att komma in i Sverige, och vi har en absolut rätt att bo och arbeta här. Vi kan representera Sverige. Vi har också skyldigheter att bistå samhället i tider av kris. Medborgarskapet är någonting fint. Sverige, liksom andra nationer, vore ingenting utan sina medborgare.

Det vanligaste sättet att bli medborgare i Sverige är att födas i Sverige och ha en eller två föräldrar med svenskt medborgarskap. Det går självklart också att förvärva medborgarskap som barn eller i vuxen ålder. Över 1 miljon människor som har fötts med ett annat medborgarskap har i dag ett svenskt sådant. Att Sverige har växt på det sättet är en styrka för vårt land.

Fru talman! Det har gjorts reformer tidigare gällande medborgarskap. För några år sedan infördes regeln om att Sveriges kommuner ska anordna ceremonier för nya medborgare. Många hade redan självmant tagit ett sådant initiativ.

Just nu sitter en utredning och ser över regelverk kring medborgarskapet och dess status. I det sammanhanget är det särskilt relevant för min och Miljöpartiets del att lyfta fram det som rör att stärka barns rättigheter och få bort möjligheten att genom en snabb avanmälan fränsäga barnet det svenska medborgarskapet, exempelvis när barn riskerar att bli bortgifta i ett annat land och fara oerhört illa.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 35 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Från Moderaternas sida vill vi yrka bifall till reservation 5.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 17.)

§ 13 Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring

Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU25
Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring
föredrogs.

*Nya direktiv till
utredningen om
arbetskraftsinvandring*

Anf. 36 CARINA OHLSSON (S):

Fru talman! Vi ska nu debattera om det behövs nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring, den utredning som regeringen beslutade om den 6 februari.

Jag börjar med att yrka bifall till reservationen i betänkande SfU25, eftersom jag tycker att utredaren ska få fortsätta sitt viktiga arbete utan fördröjning. Ett delbetänkande är planerat till den 1 februari 2021 och betänkandet i sin helhet till den 1 november 2021.

Utredaren ska bland annat ta ställning till hur en ny grund för uppehållstillstånd ska utformas för att göra det lättare för högkvalificerade att

arbeta i Sverige, samt åtgärder för att motverka så kallade kompetensutvisningar och utnyttjande av arbetskraftsinvandrare.

Arbetskraftsinvandring är viktig för Sverige, som är ett land i behov av internationell kompetens. Det är också angeläget att kunna erbjuda goda anställningsvillkor och att systemet inte missbrukas av vissa arbetsgivare. Uppdraget bygger på en överenskommelse mellan Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Centerpartiet och Liberalerna.

Fru talman! Utredaren ska, som jag sa tidigare, lämna förslag på hur en ny grund för uppehållstillstånd bör utformas för högkvalificerade personer som har för avsikt att söka arbete och för personer som vill starta företag i Sverige, ta ställning till om reglerna för uppehållstillstånd för att bedriva näringsverksamhet är ändamålsenliga, göra en bred analys av rättsläget och dess konsekvenser när det gäller så kallade kompetensutvisningar av arbetskraftsinvandrare, bland annat när det gäller avvikelser i anställningsvillkoren hos en tidigare arbetsgivare och tillämpningen av begreppet branschpraxis, samt överväga om ytterligare åtgärder bör vidtas. Utredaren ska också ta ställning till om det finns behov av regler till skydd för en arbetstagare som inte kan få förlängt uppehållstillstånd för arbete.

Utredaren ska ta ställning till om ett försörjningskrav för familjemedlemmar till arbetskraftsinvandrare ska införas, kartlägga hur och i vilken utsträckning regelverket för arbetskraftsinvandring används för organiserat missbruk, kartlägga i vilken utsträckning deltidsarbetande arbetskraftsinvandrare, särskilt i arbetskraftsintensiva branscher, är utsatta för exploatering, ta ställning till om uppsåtliga förfaranden som möjliggör inresa i Sverige kan ske med stöd av uppehållstillstånd som utfärdats på oriktiga uppgifter och om detta ska straffbeläggas. Utredaren ska också kartlägga förekomsten av handel med uppehållstillstånd för arbete.

Detta är endast några av de frågor som utredningen ska se över.

Jag delar utskottets bedömning att arbetskraftsinvandring är viktig för Sverige, som är ett land i behov av internationell kompetens, vilket jag också sa i början av mitt anförande. Det är därför angeläget att lösa frågan om till exempel kompetensutvisningar och att motverka missbruket av systemet för arbetskraftsinvandring.

Vi socialdemokrater tycker att utredningsdirektiven täcker detta på ett bra sätt, så att en gedigen och heltäckande utredning ska kunna göras.

Fru talman! Det verkar inte heller som om det finns så stor enighet mellan de fyra partier som har samarbetat för att göra ett tillkännagivande till regeringen om nya direktiv, eftersom de har skrivit var sitt särskilt yttrande där man kan läsa: Vi hade emellertid gärna sett ... Vi hade helst sett ... Vi hade dock gärna sett ... Dessutom anser vi att ...

Det verkar alltså inte som om de fyra partierna är helt överens om hur dessa nya direktiv ska se ut.

För att få en bra utredning som inte fördröjs vidhåller jag att det vore bra om utredaren får fortsätta sitt viktiga arbete.

Anf. 37 SOLVEIG ZANDER (C):

Fru talman! Den pågående coronaepidemin påverkar många stora delar i samhället, inte bara detta som handlar om arbetskraftsinvandring. Jag vill i detta sammanhang lyfta fram de gröna näringarna, som är helt beroende av invandrad arbetskraft. Det visar att invandrarna är mycket viktiga, inte minst när det gäller de gröna näringarna och skogsindustrin. Det betyder

att många av landets gröna företag har det svårt just nu. Jag har framfört denna synpunkt till landsbygdsministern och att regeringen måste göra någonting som är viktigt just nu.

Fru talman! Partierna som står bakom januariavtalet är överens om att problemet med kompetensutvisningar måste lösas. Det står i utredningsdirektiven att ett särskilt visum för högkvalificerade personer som vill söka jobb eller starta företag ska införas. Vidare står det att dagens regler för arbetskraftsinvandring måste värnas.

Samtidigt har det kommit besvärande rapporter om att det naturligtvis förekommer fusk och utnyttjande av systemet och att organiserad brottslighet är kopplad till arbetskraftsinvandringen. Fusk, utnyttjande av systemen och organiserad brottslighet hör inte hemma i vårt samhälle, och det ska inte på något sätt kopplas till arbetskraftsinvandringen.

Centerpartiet anser därför att det är viktigt att vi kommer till rätta med denna problematik. Systemet ska nämligen inte utnyttjas av människor, och människor ska inte komma i kläm. Detta är naturligtvis viktigt att lösa.

Det som vi samtidigt ska göra, och som vi tar på allvar, är att värna dagens system. Förslagen om krav på heltid och en viss lönenivå kommer att slå hårt mot seriösa företagare. Vi behöver hitta vägar framåt för att finna lösningar som inte skadar företag som är helt beroende av arbetskraftsinvandringen.

Betänk att bara under förra året drog arbetskraftsinvandringen in 34 miljarder kronor i ökade produktionsintäkter och 12 miljarder kronor i ökade skatteintäkter som kan gå till skolan, vården och omsorgen i hela vårt land. Och i dessa dagar när vi verkligen behöver intäkter till inte minst dessa områden är det viktigt att vi medverkar till att vi får också en fortsatt arbetskraftsinvandring. Många svenska företag kan nämligen bara hitta rätt kompetens bland arbetskraftsinvandrare. Det är därför som vi måste genomföra förslag som stoppar fusk och som ser till att den organiserade brottsligheten verkligen försvinner. Men vi måste också överväga hur vi gör och att vi gör på rätt sätt, eftersom det är viktigt att systemet fungerar på ett bra sätt.

Inom ramen för januariavtalet har vi gemensamt landat i ett utredningsdirektiv som på ett balanserat sätt kombinerar och värnar om att utveckla systemet, samtidigt som vi naturligtvis måste komma åt fusk och brottsligheten. På grund av oron för att det nya direktiv som vi i dag ska ta ställning till förlänger tiden för genomförandet av de åtgärder som är nödvändiga säger vi nej till utskottets initiativ, och jag yrkar bifall till reservationen i betänkandet, under punkt 1.

Fru talman! Med detta sagt måste jag och vi i Centerpartiet konstatera att det förslag som vi har att ta ställning till i dag inte skiljer sig nämnvärt från det som finns i det befintliga utredningsdirektivet. Det verkar i stället som om det bara handlar om att kritisera snarare än att faktiskt nå riktiga resultat.

Låt mig också påminna om att dagens system med arbetskraftsinvandring faktiskt är en borgerlig alliansreform som är helt nödvändig för den svenska ekonomin, för våra svenska företag som faktiskt är de som skapar inkomster till vårt land och för vår gemensamma välfärd, inte minst nu när vi står inför en mycket svår ekonomisk kris, som jag inledde med att säga.

Anf. 38 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Socialförsäkringsutskottet har genom möjligheten i riksdagsordningen tagit ett utskottsinitiativ om att tillkännage sin uppfattning om direktiven till den utredning som nyligen tillsattes om arbetskraftsinvandring. Den majoritet som har röstat för att göra det var Moderaterna, Vänsterpartiet, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna.

Man ska inte överdriva betydelsen av det som denna konstellationen har enat sig om. Det finns en bred enighet i riksdagen om att de så kallade kompetensutvisningarna är och har varit ett problem, även om det har blivit ett mindre problem på senare år. Att arbetsgivare som lurar och utnyttjar arbetstagare ska straffas tror jag inte heller att vi är principiellt oeniga om.

En annan del som finns i initiativet är att Migrationsverket ska få anställningskontraktet vid ansökan. I det sammanhanget är det värt att påpeka att det i sig inte hindrar att ett nytt avtal sluts i något skede. Den frågan utreddes förra mandatperioden, men det visade sig omöjligt att genomföra en sådan reglering. I den utredning som är tillsatt ingår det att överväga att anmäla förändringar som är av större vikt i anställningsvillkoren och vad de i så fall får för konsekvenser för arbetstillståndet.

Fru talman! Det har kommit fler förslag i socialförsäkringsutskottet gällande denna utredning. KD och SD är eniga om att det ska vara ett löne-golv på 35 000 kronor i månaden. Det är ett förslag som skulle omöjliggöra för många branscher att rekrytera någon utifrån. Jag är glad över att Moderaterna och Vänsterpartiet inte gick Kristdemokraterna till mötes i de delarna, för det hade fått stora negativa konsekvenser för svensk ekonomi och svensk arbetsmarknad.

Fru talman! Jag tror att det finns en bred enighet gällande att människor inte ska utnyttjas och fara illa på arbetsplatser i Sverige. Jag tror att vi alla upprörs när skrupellösa näringsidkare utnyttjat gästarbetare. Vi behöver ta krafttag mot skuggsamhället, inte minst genom kontroller och myndighets-gemensamt arbete.

I grunden ska vi dock värna Sverige som ett land dit människor har möjlighet att komma för att arbeta och bidra till samhället och skapa en bättre framtid för sig själva. Det är något som har gjort Sverige starkt, och det kommer att kunna bygga Sverige starkt även i framtiden när den globala coronakris som vi är mitt uppe i är över.

Jag vill yrka bifall till reservationen.

Anf. 39 ARIN KARAPET (M):

Fru talman! Ärade ledamöter! Nu står vi här och debatterar arbetskraftsinvandring. Vi är just nu mitt i en ekonomisk kris som slår extremt hårt mot den svenska arbetsmarknaden och våra företagare, det vill säga att det gäller att ha två bollar i luften.

Arbetskraftsinvandringen kommer också att tjäna Sverige stort den dagen Sverige ska resa sig ur den ekonomiska kris vi står inför. Men vi har problem på den svenska arbetsmarknaden med arbetskraftsinvandring som vi från Moderaternas sida vill ta tag i. Det handlar om att minska fel och missbruk av arbetstagare.

Vi har hört vissa kollegor från andra partier här i talarstolen sätta upp ett varningens finger för att vi rör till det i utredningen. Låt mig då påminna de partierna om att den här kammaren redan har fastslagit, kartlagt, utrett och kommit fram till att vi har ett problem med kompetensutvisningar.

Varför ska vi utreda någonting som vi redan har utrett, något som vi redan vet om? Är det för att ingen av oss här inne blir berörd av det? Det är de svenska företagen och de goda arbetstagare som söker sig till Sverige och vill bidra till svensk ekonomi och bygga ett nytt liv här i Sverige som blir lidande. Det är därför vi har gått vidare med utskottsinitiativet där vi vill ändra direktiven, det vill säga att regeringen senast den 1 maj ska komma med nya tilläggsdirektiv till utredaren om att ta fram förslag om hur vi ska stoppa kompetensutvisningar, inte om att vi ska kartlägga och se i ett senare skede om det finns ett behov. Behovet finns. Det finns ett flertal fall där duktiga arbetstagare, det vill säga arbetskraftsinvandrare som har sökt sig till Sverige, för minsta lilla fel kan riskera att riva upp hela sitt liv. Och de som förlorar mest på det, för att vara helt ärlig, är Sverige – vi.

Låt mig ta exemplet Muhammad Irfan, som var doktorand på Karolinska institutet. Tack och lov fick han rätt i Migrationsöverdomstolen. Men Migrationsverket och migrationsdomstolen gjorde en annan bedömning i de tidigare instanserna. Han forskade i medicinsk vetenskap vid institutionen för molekylär medicin. Det är en person som Sverige har stort behov av. Den här personen skulle kunna söka sig vart som helst, någon annanstans i världen, och bygga sitt liv där. Det är därför vi går fram med att stoppa kompetensutvisningarna.

Ett initiativ handlar om att öka sanktionerna mot arbetsgivare om arbetstagaren inte har gjort fel utan arbetsgivaren utnyttjar arbetstagaren, det vill säga att arbetstagarna ska kunna kräva skadestånd. Just nu är de i ett moment 22. Om arbetstagare försöker få rätt mot sina arbetsgivare riskerar de att bli utvisade, det vill säga att arbetstillståndet blir tillbakadraget.

Ett annat initiativ i detta initiativbetänkande som vi går fram med handlar om att du ska ha ett giltigt anställningsavtal när du ansöker om arbetstillstånd. Det ska inte vara ett anställningserbjudande, utan det ska vara det anställningsavtal som du skriver under, för det är då det blir juridiskt bindande. Då kan man också kräva ansvar från arbetsgivare som begår missbruk och gör medvetna fel och där arbetstagaren är den som får betala priset.

Fru talman! Det handlar också om att Migrationsverket ska få direktåtkomst till Skatteverkets databas. Det är många här från andra partier som kommer att peka finger mot oss moderater för att vi har kommit överens med Kristdemokraterna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna. Vi har fått majoritet för det här betänkandet i utskottet.

Här handlar det om att få tummen ur och få saker gjorda. Vi har redan utrett och kartlagt, och vi vet att vi har problem med de här sakerna. Nu går vi fram med detta. Bara för att januaripartierna själva inte kommer överens kan inte Sveriges riksdag sitta här på sina händer och bara vänta på dem, utan nu går vi framåt. Därför yrkar vi från Moderaternas sida bifall till utskottets förslag.

Anf. 40 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD):

Fru talman! Sverige är en av världens mest avancerade ekonomier med högteknologiska industrier och en tjänstesektor i världsklass. Vi konkurrerar på en global marknad och bygger vårt välstånd på hög produktivitet och högt humankapital.

Fru talman! Den här debatten rör i första hand ett utskottsinitiativ från Vänstern, Moderaterna och Kristdemokraterna om nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring. Utskottets initiativ ger oss förhoppningsvis lite snabbare svar rörande hur så kallade kompetensutvisningar ska stoppas. Vi ger utredaren i uppdrag att lägga fram författningsförslag om skärpta straff för arbetsgivare som utnyttjar systemet med arbetskraftsinvandring. Det handlar även om rätten till skadestånd för arbetstagare som har utnyttjats.

Det är ett tämligen urvattnat förslag, men vi tar hellre myrsteg i rätt riktning än står och stampar på samma fläck. Som vågmästare i den här frågan väljer vi alltså att ställa oss bakom initiativet i dess helhet och yrkar bifall till utskottets förslag.

Men, fru talman, det här förslaget hade ju kunnat vara så mycket bättre. Vi sverigedemokrater hade tillsammans med Kristdemokraterna förslag till förändringar och förbättringar av direktiven som hade kunnat göra skillnad på riktigt.

Att en så pass avancerad ekonomi som den svenska ibland är i behov av internationell spjutspetskompetens för att fortsätta utvecklas är såklart naturligt. Vi vill främja konkurrenskraften, och vi vill lösa tillfälliga brister i arbetskraften. Det är till exempel allmänt känt att det utbildas för få ingenjörer i Sverige, speciellt inom it. Vi har därför kunnat glädjas åt bland annat indiska it-specialister.

Men de senaste åren har den svenska arbetskraftsinvandringen förändrats. Det handlar allt mindre om kompetens och kvalifikationer och allt mer om låglöneyrken och missbruk. En mycket stor del av arbetskraftsinvandringen till Sverige består i dag av människor med lågkvalificerade yrken, som bärplockare, servitörer, pizzabagare och liknande. Vi har dessutom kunnat se intrikata nätverk av familjebaserad personlig assistans som importeras från hemlandet.

Under tiden är arbetslösheten bland lågutbildade i Sverige, särskilt utrikes födda, enormt hög. Så har det varit år efter år, utan någon större förändring. Nu finns det dessutom all anledning att oroa sig för hur coronapandemin och nedstängningen av ekonomin kommer att påverka den svenska arbetsmarknaden. Vi talar nu om en arbetslöshet på 9–10 procent – det har vi inte sett på länge. Hur kommer detta att påverka?

Fru talman! Vi hade alltså redan nu kunnat ta det första stora steget i det maratonlopp som lagstiftning är och lägga till fler direktiv. Vi hade kunnat få ett lönegolv på 35 000 kronor i månaden. Det är en summa som försvårar fusk och utnyttjande och samtidigt ger en marginal så att utländsk arbetskraft inte blir en belastning för det svenska samhället. Vi hade dessutom kunnat göra undantag från lönegolvet när det gäller kvalificerade bristyrken där den allmänna lönenivån är lite lägre, till exempel sjuksköterskor och undersköterskor.

Vi hade kunnat ställa försörjningskrav för den som jobbar i Sverige och vill ta hit sina anhöriga – fullt rimligt. Och vi hade kunnat avskaffa så kallade spårbyten, där personer som har fått avslag på asylansökan ändå

får stanna för att ansöka om arbetstillstånd i stället. Detta är en möjlighet som har missbrukats; det vet vi. Det ger allt annat än ordning och reda i migrationspolitiken.

Fru talman! Vi beklagar att utskottet inte kunde komma överens om dessa punkter trots att det egentligen borde finnas en hoppande majoritet för dem alla. Men med detta sagt är det ändå glädjande att oppositionen lyckats enas om att förbättra människors villkor på den svenska arbetsmarknaden. Vi ser fram emot fler sådana initiativ.

Anf. 41 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Vi ska i dag i denna svåra tid debattera tilläggsdirektiv till utredningen om arbetskraftsinvandring.

Fru talman! Arbetskraftsinvandring har historiskt varit positivt för Sverige och bidragit till vårt lands utveckling. En väl fungerande arbetskraftsinvandring kan även framöver tillföra mycket både för den som kommer hit för att arbeta och för det svenska samhället, vår ekonomi och vår arbetsmarknad. Arbetskraftsbrist inom olika branscher och yrken kan hanteras. Människor som kommer hit bidrar med nya kunskaper, och nya kontaktytor skapas.

Men om arbetskraftsinvandringen även framöver ska bidra positivt för arbetstagaren, arbetsgivaren och hela samhället måste det finnas garantier för att de som invandrar inte utnyttjas och inte heller används för att dumpa löne- och arbetsvillkor på svensk arbetsmarknad. Så är det tyvärr inte i dag, fru talman. Varje dag utnyttjas människor på svensk arbetsmarknad. Ingen i denna kammare kan vara omedveten om det. Det rör sig om människor som har lämnat sina hemländer med löften om arbete till bra lön och sjunda villkor. Väl här är verkligheten en helt annan.

Vänsterpartiet har, tillsammans med denna kammare, ända sedan reformen genomfördes sett smärtsamma exempel på det skrupelfria utnyttjande människor råkar ut för. Vi ser till exempel människor i restaurangbranschen som jobbar tolvtimmarspass alla veckans dagar för bara några tusen i månaden. Vi ser kvinnor på nagelsalonger som tvingas betala tillbaka stora delar av sin lön till arbetsgivaren, och vi ser andra kvinnor inom skönhets- och städbranschen som på grund av sin beroendeställning till arbetsgivaren utnyttjas sexuellt. Vi ser människor som bor i arbetsgivares källare till hutlösa hyror och andra som jobbar på farliga byggen utan skyddsutrustning.

Förklaringen till att detta kan pågå på svensk arbetsmarknad, fru talman, är enkel. De regler som infördes av alliansregeringen och MP präglas av maktobalans till arbetsgivarens fördel. Det är arbetsgivaren själv som avgör huruvida man behöver utländsk arbetskraft, oavsett om skälet är att det faktiskt råder arbetsbrist eller om det verkliga skälet är att man önskar billigare arbetskraft, som på grund av sin beroendeställning även är lätt att utnyttja.

Det är arbetskraftsinvandraren som straffas när arbetsgivaren har gjort fel. Om den anställda får lägre lön eller sämre villkor än vad som utlovats riskerar denne att skickas hem, ofta skuldsatt gentemot den arbetsgivare som faktiskt orsakade att man skickades hem. Arbetsgivaren går i sin tur fri från ansvar och kan begå fel gång efter gång utan konsekvenser. Facken vittnar om att det är svårt, om inte omöjligt, att få insyn i vilka förhållanden som verkligen råder. Många är rädda för att vittna på grund av beroende-

förhållandet till arbetsgivaren. Att arbetstillståndet är knutet till en enskild arbetsgivare gör beroendeförhållandet väldigt svårt att bryta.

Fru talman! En gång i tiden gjorde vi i Sverige genom gemensam kamp inom arbetarrörelsen oss av med statarsystemet, där människor var helt i händerna på arbetsgivaren för boende och försörjning. Dagens statare är vietnamesiska Thu på nagelsalongen, marockanska Yassin som diskar på krogen och Xi från Mongoliet som monterar ner asbestplattor på bygget utan skyddsutrustning.

Ända sedan de nya reglerna infördes 2008 har Vänsterpartiet pressat på för att komma till rätta med utnyttjande och slaveri. Vissa steg har tagits, och dessa har vi välkomnat. Men behovet av grundläggande förändringar för att ändra maktobalansen mellan arbetsgivare och arbetstagare kvarstår. Så länge detta inte sker kommer vi att fortsätta att ha en situation på svensk arbetsmarknad där arbetsvillkor och löner är beroende av arbetskraftens ursprung. Så kan vi inte fortsätta att ha det.

Därför behövs tilläggsdirektiv till utredningen. Oviljan att rucka på denna maktobalans till arbetsgivarens fördel framgår av de direktiv som gavs till den nya utredningen kring arbetskraftsinvandring utifrån januariöverenskommelsen.

Vänsterpartiet förväntade mer av en socialdemokratisk regering. Efter att upprepade gånger ha varit i kontakt med regeringen för att försöka hitta en gemensam lösning valde vi i stället att tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna söka en överenskommelse som tar steg för att förskjuta maktobalansen. Det är bra och viktigt att Moderaterna och Kristdemokraterna är villiga att rätta till några av de misstag som gjordes vid genomförandet av reformen 2008. Målet med våra samtal var att hitta förslag som kunde finna ett brett stöd i riksdagen, med förhoppningen att särskilt Socialdemokraterna, som ju har rötterna i arbetarrörelsen, skulle stödja behovet av att stoppa utnyttjandet.

Det är ingen hemlighet, fru talman, att Vänsterpartiet gärna hade sett kraftfullare resultat av överenskommelsen, inte minst gällande arbetsmarknadsprövning och juridiskt bindande anställningsavtal, men de tre partierna lyckades komma överens om några viktiga steg för att börja komma till rätta med den maktobalans som leder till utnyttjande. Förslagen innebär att regeringen senast den 1 maj 2020 ska ge utredningen om arbetskraftsinvandring tilläggsdirektiv.

Utredningens uppdrag ska nu även omfatta att lämna författningsförslag dels för att de så kallade kompetensutvisningarna, det vill säga utvisningar som sker på grund av brister eller avvikelser som är försumbara och ursäktliga, ska upphöra, dels om skärpta straff för arbetsgivare som utnyttjar systemet med arbetskraftsinvandring samt rätt till skadestånd och rätt att stanna för arbetstagare som utnyttjats. Vidare ska utredningen vid behov föreslå en brottsrubricering. Det ska inte vara möjligt att utnyttja människor så som man gör i dag.

Vänsterpartiet ser detta som steg i rätt riktning för att börja komma till rätta med den maktobalans som skapar utrymme för utnyttjande.

Med detta yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 42 HANS EKLIND (KD):

Fru talman! En rätt utformad arbetskraftsinvandring är viktig och bidrar till att ett land utvecklas och till en växande ekonomi. Samtidigt måste

vi värna om de villkor som gäller på svensk arbetsmarknad och motverka missbruk av reglerna. För att vi ska kunna få och främja ett fritt och växande företagsklimat är det nödvändigt att regler och arbetsvillkor upprätthålls. Vi kristdemokrater vill se en arbetskraftsinvandring som är förenlig med dessa värden.

De direktiv som gäller för den pågående utredningen om arbetskraftsinvandring är inte tillräckliga. Jag yrkar därför bifall till socialförsäkringsutskottets förslag till nya kompletterande direktiv för utredningen. Det är för övrigt en utredning som man med mycket stor försiktighet kan säga är efterlängtd, för riksdagen har under flera år och vid flera tillfällen efterlyst åtgärder på just detta område. Kristdemokraterna hade dock gärna sett ytterligare åtgärder för att komma åt detta på riktigt. Jag vill därför hänvisa till det särskilda yttrande som vi kristdemokrater lagt fram i samband med hanteringen av detta ärende.

Kristdemokraterna har tillsammans med Moderaterna och Vänsterpartiet kommit överens om tre punkter. Den moderata riksdagsledamoten Arin Karapet har på ett bra sätt sammanfattat dem, så jag ska inte upprepa dem här.

Jag vill dock lägga till en sak som jag tycker är viktig i de tre punkterna, och det handlar om den person som luras hit till Sverige och som tvingas jobba under arbetsförhållanden eller till en lön som inte alls stämmer överens med det som förespeglats. Denna person ska kunna ange företaget och få möjlighet att vara kvar, alltså ha kvar sitt arbetstillstånd, förutsatt att han eller hon söker arbete. Det som brukar kallas whistle-blower sätts det effektivt stopp för. En person som redogör för att han eller hon inte hanteras rätt eller för att den arbetssituation som personen förväntas komma till inte alls levereras när han eller hon kommer till Sverige har långt kvar och en väldigt hög tröskel när det gäller att ange företaget.

Det finns alltså flera delar i de tre punkter som Kristdemokraterna, Moderaterna och Vänsterpartiet har kommit överens om och som med stöd av Sverigedemokraterna också vann majoritet i utskottet som gör utredningen lite bättre.

Fru talman! Vi kristdemokrater har ett särskilt yttrande i denna fråga. Vi hade gärna sett att utredningen fick ytterligare och tydligare direktiv att komma med förslag som på riktigt kommer åt de problem som finns med arbetskraftsinvandring. Tillsammans med Sverigedemokraterna lade vi i utskottet fram fyra punkter, som dock inte vann stöd där.

Den svenska utformningen av arbetskraftsinvandringen strider mot de kunskaper som finns för hur man utformar en framgångsrik modell. Sverige är det enda land i västvärlden som öppnat portarna på vid gavel för personer att utföra lågkvalificerade arbetsuppgifter. Vi tar vidare noll intryck av om det föreligger brist på arbetskraft inom ett visst yrke eller inte, detta trots att det, i alla fall innan coronakrisen slog till, endast var fem länder i Europa som hade högre arbetslöshet än Sverige.

En bärande tanke för oss när vi formulerade våra ståndpunkter var uppfattningen att arbetskraftsinvandringen inte är något som enbart företagen har att bestämma över utan att även landet måste komma in i ekvationen. Visst, det är företagen som anställer, men landet måste ha möjlighet att stipulera vilka villkor som ska gälla för att arbetskraftsinvandring ska vara aktuell. Arbetskraftsinvandringen ska berika även landet, inte bara företagen, och då är det rimligt att Sverige, precis som alla andra länder i väst-

världen som har fungerande välfärdssystem, ställer upp ett antal villkor för hur arbetskraftsinvandring ska ske.

De fyra punkter som vi kristdemokrater och Sverigedemokraterna kom överens om är att vi vill ha en begränsning av arbetskraftsinvandringen om lönen ligger under snittlönen, som är 34 900, om det inte rör yrken där det råder brist på arbetskraft. Den undanträngning som nu finns i Sverige, där vi har arbetsföra personer som är arbetslösa, måste stoppas.

Vi anser dessutom att dagens lönegolv, som ligger på 13 000 kronor i månaden, ska höjas till 35 000 kronor i månaden – detta för att komma till rätta med fusk och utnyttjande och säkerställa samhällsekonomisk lönsamhet.

Vi vill ha ett försörjningskrav för de arbetskraftsinvandrare som tar med sig sina familjemedlemmar hit, och vi vill att möjligheten till spårbyte ska avskaffas.

Det kanske kan tyckas lite väl spetsigt att påstå att vår svenska lagstiftning om arbetskraftsinvandring är utformad på ett sätt som strider mot de kunskaper som finns kring hur en framgångsrik sådan ska utformas, men den beskrivningen har jag lånat av migrationsforskaren Magnus Emilsson. Han har också visat att det uttalade syfte som fanns, nämligen att få hit personer till yrken som klassificeras som bristyrken, inte fungerar i praktiken. Tvärtom har en allt större del av arbetskraftsinvandringen skett till yrken där vi redan har ett överskott av arbetskraft.

Det finns inget rationellt skäl till att vi i Sverige ska ha en omfattande arbetskraftsinvandring till lågkvalificerade jobb när vi har en stor grupp arbetsföra personer som är arbetslösa. Dessa jobb ska gå till svenska arbetslösa, och vi ska inte importera arbetskraft från andra sidan jordklotet.

I detta anförande instämde Jonas Andersson i Skellefteå (SD).

Anf. 43 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! Låt mig börja med att säga att arbetskraftsinvandring är oerhört viktigt för Sverige, för vår ekonomi, för den enskilde och framför allt för vårt näringslivs möjligheter att trygga sin kompetensförsörjning.

Regelverket i Sverige ändrades för ungefär tio år sedan, då man tog bort myndighetsprövning, som det heter. Detta innebär att ryggraden i vår modell för arbetskraftsinvandring är att det är den enskilda arbetsgivaren som ska definiera behovet av att plocka in personal från till exempel tredjeland. Det finns inga politiker som säger: ”Du får, och du får inte”, utan det är företagen själva som definierar sitt behov av kompetens. Detta är ryggraden i systemet, och det är viktigt. Från Liberalernas sida är vi tydliga med att vi står fast vid detta. I januariavtalet finns det också tydliga skrivelser om att det nuvarande systemet ska värnas. Det handlar om detta.

Sedan finns det andra delar som rör arbetskraftsinvandring där det är fullt rimligt att nu börja titta över systemet för att se vilka konsekvenser det kan få. Det finns två exempel, men detta är väldigt disparat.

Å ena sidan tenderar regelverket att vara alltför rigitt när det handlar om vissa personer som till exempel inte kan få sina arbetstillstånd förlängda på grund av en mindre förseelse från en arbetsgivare eller en tidigare arbetsgivare. Detta är vad vi brukar kalla för kompetensutvisningar. I den delen slår den lagstiftning som vi har orimligt hårt mot den enskilde.

Å andra sidan kan man säga att vi har en motsatt situation där enskilda kan bli utsatta för utnyttjande och exploatering av oseriösa arbetsgivare, skenanställningar, att bli lurade till Sverige, att inte få den lön de har rätt till och så vidare. Det är också orimligt.

Detta, fru talman, gör att man nu på mycket goda grunder bör se över systemet för att kunna justera och få det att fungera bättre, samtidigt som det som är ryggraden i vår arbetskraftsinvandring, nämligen att det är näringslivet som bedömer sitt behov av kompetens, behålls.

Det som vi nu specifikt diskuterar i dag är det så kallade utskottsinitiativ som förhandlats fram av Moderaterna, Vänsterpartiet och Kristdemokraterna och som även Sverigedemokraterna har gett sitt stöd till. Jag uppfattar att dessa förslag ligger mycket i linje med det som den utredning som startats redan ska titta på. Jag ställer mig lite frågande till att vi ska riskera att förlänga utredningen. Det kanske bara leder till större problem för en del arbetskraftsinvandrare som kan handla i kläm. De direktiv man nu har plockat fram ska titta på detta. Det gäller fusk från arbetsgivares sida, kompetensutvisningar och en hel del annat. Detta är vi i Liberalerna positiva till.

En stor del av de frågor som utredningen hanterar ska presenteras i februari nästa år. De sista delarna kommer i november nästa år. Förhoppningsvis kan vi här i riksdagen ta det därifrån och få en ännu bättre lagstiftning för svensk tillväxt och arbetskraftsinvandring.

Anf. 44 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Jag glömde ta upp en kort aspekt i mitt anförande.

Utskottsinitiativet togs för inte så länge sedan, men saker och ting har förändrats väldigt snabbt i världen. Detta skedde före coronakrisen. I och med att det i utskottsinitiativet finns ett datum som ligger i närtid, den 1 maj, vill jag säga att jag hoppas att det från initiativtagarna finns en förståelse för att datumet kan komma att förskjutas något på grund av krisen. Jag utgår från att ingen tycker att man ska lägga åtgärder som finns på Regeringskansliets bord och som har med smittspridningen att göra åt sidan för detta arbete.

Det var bara det jag ville säga, fru talman. Jag utgår som sagt att det finns en bred förståelse för detta.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 14 Kulturarvsfrågor

Kulturarvsfrågor

Kulturutskottets betänkande 2019/20:KrU9
Kulturarvsfrågor
föredrogs.

Anf. 45 CHRISTER NYLANDER (L):

Fru talman! Människor i Sverige har skapat saker i tusentals, kanske 13 000, år. En del av det som har skapats är borta, och annat har vi sparats. En del håller, och annat håller inte. En del är bra. Annat är fantastiskt. En

del förstår vi inte riktigt längre, och vi rycker kanske till och med på axlarna inför det. Annat kan vi inte sluta att fascineras av.

En del är säkert inspirerat av människor från andra sidan det som vi i dag känner som den svenska gränsen. Annat är helt unikt för Sverige. En människa inom vårt lands nuvarande gränser som har fått en alldeles egen idé förekommer säkert, på samma sätt som det förekommer människor som har fått idéer som inspirerats av andra människor från andra länder.

I efterhand försöker vi dra linjer mellan de olika saker som vi hittar i det förflutna. Vi försöker se mönster i dessa linjer. Lite beroende på hur man drar dessa linjer ser man olika mönster. Vi försöker förstå och tolka forntiden. Men ibland försöker vi också skapa en bild som vi sedan försöker sätta på *hur* detta ska tolkas genom att vi sätter vissa mönster och metaforer framför andra.

Sanningen är dock att många olika bilder kan vara sanna samtidigt. En sak som skapats i Dalarna kan ju ha samband med något som skapats i Uppland eller Skåne. Men det kan samtidigt också ha en relation till något som skapats i Norge. Och om något har skapats i Norge kan det också finnas en kontakt med Skottland och så vidare. Dessa bilder kan vara sanna samtidigt. Det kan handla om något som är genuint svenskt, men det kan också ha kopplingar till andra länder.

Fru talman! När vi diskuterar saker som dessa tror jag att det vore bra om vi lite grann tog bort mystiken. Vi bör ta bort mystikens skimmer över kulturarvet och ser saker som det fantastiska som de faktiskt är. Det behövs ingen mytologi eller någon stor berättelse om nationalism för att se att bra saker har skapats i Sverige. En del har fått inspiration från andra länder, och en del har vi själva kommit på.

Man behöver heller inte förneka att vi har gjort bra saker i Sverige. Det räcker med att konstatera att det finns bra saker som är gjorda här. En del har vi själva hittat på, och en del har vi fått inspiration till från andra. Det är bra som det är. Det behövs ingen stor mytologiserande berättelse om detta.

Människor i vårt land som har skapat något och deras produkter, tankar och idéer blir varken bättre eller sämre om man har kommit på det helt själv eller om man har fått inspiration utifrån. Det spelar ingen roll om köttbullen först skapades i Sverige genom att någon kom på att man kunde knöla ihop lite fårs så att det blev något annat. Det blir varken bättre eller sämre om sådan inspiration kommit från något annat land eller om man gjorde likadant i något annat land samtidigt. Det är ändå lika bra.

Fru talman! En avmytologisering av kulturarvet vore till nytta för Sverige och debatten kring detta. Det skulle bli mycket enklare. Det är dags att avdramatisera det hela.

Det är konstigt att det kan bli en hatstorm när ett flygbolag gör en reklamfilm där man problematiserar att vi på olika sätt hör ihop och att vi lär av varandra. En del saker är svenska. En del är svenska med inspiration från andra. En del har vi bara importerat. Det är konstigt att det kan bli en hatstorm av det där.

Detta beror på att man försöker säga att just den tolkning av kulturarvet som man själv gör är den rätta och rimliga och den enda sanna. Så ligger det dock inte till. Vad gör det om det finns flera, simultana och sanna berättelser och tolkningar?

I detta betänkande diskuterar kulturutskottet kulturarvet. Diskussionen om detta är ofta inflammerad. Alla de motioner som vi i Sveriges riksdag skrivit om detta visar dock också att det finns ett väldigt stort engagemang. Runt om i landet finns riksdagsledamöter som har fångat upp detta stora engagemang som finns överallt om kulturarvet.

Liberalerna lyfter bland annat upp behovet av att förenkla import av konstverk. När ett museum eller en konsthall vill göra en utställning kan det ibland vara bra att komplettera från andra länder, och då måste krånglet vara mindre. Vi lyfter också upp problemet med att man ibland kan hitta arkeologiska fynd när man ska bygga nytt. Dessa står då emot varandra, vilket kan göra att det blir svårare att bygga nytt.

Fru talman! Jag vill med detta säga att kulturarvet i Sverige är fantastiskt. Vi har skapat så mycket som är väldigt bra. Men det behövs ingen mytologiserande nationalistisk berättelse om detta. Det är lika bra ändå.

Jag vill yrka bifall till reservation 3.

Anf. 46 JOHN WEINERHALL (M):

Fru talman! I dag debatterar vi frågor som rör kulturarv, något som är stort och brett. För Moderaternas del kommer jag särskilt att lyfta fram museernas roll som självständiga institutioner, gestaltad livsmiljö och re-patriering av samiska kvarlevor.

De kulturpolitiska målen, som fastställdes redan av alliansregeringen, anger vilken riktning som staten vill peka ut för kulturpolitiken. Enligt målen ska kulturen vara en dynamisk, utmanande och obunden kraft med yttrandefriheten som grund.

För Moderaterna är det självklart att armlängds avstånd ska råda mellan kulturens utövare och politiker. Det är grundläggande att konsten ska vara fri. Den ska fredas från politisk klåfingrighet; armlängds avstånd måste vara en realitet. Staten ska inte gå in och villkora, det vill säga styra, konsten och de fria institutionerna, hur vällovliga dessa ambitioner än är. De statliga kulturpolitiska målen ska inte bli styrande i den grad att de exkluderar vissa grupper. Regeringen bör därför se över regleringsbrev och statliga uppdrag i syfte att minska den politiska styrningen av konstens och kulturens innehåll.

Fru talman! Sveriges museer är viktiga för både lärande och bildning samt som förvaltare av kulturarv och historia. Vi lägger största vikt vid museernas roll som självständiga institutioner. Museernas verksamhet ska präglas av kunskapsuppbyggnad och hög kompetens inom respektive ämnesområde.

Offentligt finansierade kulturinstitutioner, såsom museer, ska inte politiseras. De ska självfallet vila på en demokratisk grund, men innehållet ska i så stor utsträckning som möjligt vara fritt. Dagsaktuella politiska strömningar ska inte styra kulturens innehåll. Politiska pekpinnar kan leda till självcensur och i värsta fall historierevisionism och rädsla för att lyfta fram delar av kulturarvet. Därför är det viktigt att hela kulturen får vara fri från detta.

Fru talman! Kulturen genomsyrar samhället på olika sätt, och den tar sig också uttryck genom arkitektur och konst i såväl nya bostäder som offentliga rum. Sverige växer snabbt, och Boverket uppskattar att 600 000 nya bostäder behöver byggas till år 2025. Det innebär också att nya offent-

liga rum skapas. För att värna konst och arkitektur i det offentliga rummet bör vi blicka såväl bakåt som framåt.

De rivningar som skedde under mitten av 1900-talets andra hälft, och därefter framväxten av de så kallade miljonprogrammen, innebar viktiga standardhöjningar i form av till exempel rinnande vatten och minskad trångboddhet för många i vårt land. Men erfarenheter från denna tid har också visat att trivsel och trygghet handlar om mer än så. Rivningsvägen gjorde oåterkalleliga avtryck i många svenska städer, och många av ingreppen framstår i efterhand som ganska svårförståeliga.

Denna samtidshistoria bör vi dra lärdom av. Balansgången mellan nytt och gammalt, mellan bevarande och innovation, är sällan enkel. Men de behöver heller inte alltid stå i motsats till varandra.

Här kan staten spela en viktig roll i att skapa förutsättningar för arkitekter, konstnärer och andra skapande grupper att samverka när nya bostadsområden växer fram. Staten kan också föregå med gott exempel när offentliga miljöer utformas genom att på ett tydligt sätt koppla ihop byggnad, arkitektur och konstnärskap. I denna strävan är det dock lika viktigt att bejaka den kraft med vilken miljöer kan växa och utvecklas organiskt genom enskilda människors samlade krafter.

Fru talman! Sist men inte minst skulle jag vilja lyfta fram frågan om repatriering av samiska kvarlevor, ett utmärkt initiativ från Centerpartiet som även Moderaterna har valt att stödja. Vår samiska ursprungsbefolkning har under historien ofta behandlats illa av den svenska staten. Ett exempel är de samiska kvarlevor som finns i svenska samlingar.

Ett sätt att läka de sår som staten orsakat samerna är därför repatriering av samiska kvarlevor. Det innebär att de kvarlevor som bortförts av staten på ett orättmätigt sätt återbördas. Samerna har länge krävt att mänskliga kvarlevor som finns i statliga samlingar ska återlämnas. Ändå har bara ett fåtal kvarlevor återbördats. I fjol på urfolkens dag skedde den hittills största repatrieringen av samiska kvarlevor i Sverige. Kvarlevorna av 25 individer återbördades till sin ursprungliga viloplats på Gammplatsen i Lycksele, där de grävdes upp så sent som på 1950-talet.

Sedan 2018 finns det på plats en ny museilag som tydligt säger att museer ska delta i repatriering. Sametinget och Riksantikvarieämbetet fick i uppdrag att ta fram vägledning för repatriering, och Historiska museet fick ett huvudansvar bland museerna. Vi moderater anser att det är viktigt att staten skyndar på återlämnandet av samiska kvarlevor, då detta även är en viktig del i försoningsarbetet med det samiska folket.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till Moderaternas reservation nr 1.

Anf. 47 ANGELIKA BENGTTSSON (SD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 11. Jag kommer förmodligen att dra över min talartid lite grann och ber om ursäkt för det redan inledningsvis.

I dag, mitt under en pandemi, debatterar vi motionsbetänkandet om kulturarvsfrågor. Det är ett område som ligger oss sverigedemokrater varmt om hjärtat, och det förvånar nog ingen heller.

Vi har sedan riksdagsinträdet lagt flera hundra miljoner kronor mer än regeringen på kulturarvsområdet och på fler satsningar. I årets budget samlade vi alla satsningar och kallade det för en kulturarvsmiljard. Vi lägger alltså 1 miljard för att även våra nästkommande generationer ska kunna ta del av det kulturarv som finns kvar. Det finns inget parti i den här församlingen som satsar lika mycket som vi på det här området.

”Det är viktigt att värna och vårda det svenska kulturarvet, både för nationens sammanhållning och för att öka kunskaperna om svensk historia och svensk identitet, både i Sverige och utomlands.” Så här beskriver vi som parti i en mening synen på vårt kulturarv. Genom att lära sig, återberätta och föra vidare kunskap fördjupar vi samtidigt vår egen insikt om den och vår omgivning. Det vi en gång har varit har gjort oss till det vi är i dag. Det må låta klyschigt, men det är samtidigt en enkel mening med ett stort djup.

Fru talman! I det här betänkandet har vi sex reservationer från SD. Jag kommer inte att prata om alla, men ansvar för världsarven, jakt med löshund och k-märkning av fartyg vill jag i år lyfta fram och sätta lite extra fokus på i mitt anförande. Det är dessutom tre områden som inte uppmärksammats i tillräcklig omfattning av övriga partier.

Visste ni att Sverige är ett av världens mest fritidsbåtstata länder? Våra fritidsbåtar är en del av vårt rörliga – jag kanske ska säga flytande – kulturarv.

Sjöhistoriska museet har k-märkt 135 kulturhistoriskt värdefulla båtar, och fler är på gång. Syftet med k-märkning är att visa uppmärksamhet och uppskattning gentemot de människor som satsat både tid och pengar på att vårda och använda äldre fritidsbåtar.

För att skydda det flytande kulturarvet måste mer göras. Därför yrkar vi dels på att bevara det maritima kulturarvet genom en utökad k-märkning av fartyg, dels på att ge utökade förmåner för dessa, såsom båtklubbar, varv, hamnar och kanaler som hjälper till att synliggöra kulturarvet.

Fru talman! Jakt må vara en fråga som hanteras och debatteras av miljö- och jordbruksutskottet, men i dag behandlas jakt med löshund hos oss med anledning av frågan om att klassa det som en del av vårt kulturarv.

Människan har jagat lika länge som vi funnits på denna jord. I Norden har vi jagat med lös hund i århundraden. I dag är det en viktig del av jakten, inte minst vid uppsökande av skadat vilddjur.

I takt med urbaniseringen lever vi allt längre ifrån naturen. Det leder i sin tur till stor okunskap. Vi ser i dag krafter som vill förbjuda löshundsjakt utan att de ser vilka konsekvenser det kommer att föra med sig.

Ett immateriellt kulturarv syftar till att säkra respekten för och öka kunskaperna om muntliga traditioner, sociala sedvänjor och traditionell hantverksskicklighet. En klassning av löshundsjakten som kulturarv är en viktig pusselbit för att kunna bevara jaktformer med lös hund i framtiden. Vi önskar att regeringen snarast utreder möjligheten att få till en klassning av löshundsjakten som ett immateriellt världsarv.

År 1984 skrev Sverige under världsarvskonventionen. Nu har vi som nation en särskild skyldighet att för all framtid skydda, bevara och vårda världsarven i Sverige.

Det har framkommit att förståelsen för detta ansvar ibland har brutit från det offentliga. År 2011 diskuterades huruvida Förbifart Stockholm skulle påverka världsarvet Drottningholm till den grad att det riskerade att förlora sin världsarvsstatus. Först efter omfattande protester lovade Trafikverket att vägen ska utformas så att världsarvet inte hotas. Under sommaren 2019 framkom det uppgifter om att ett annat världsarv, Birka, inte vårdades i den omfattning som krävs.

Vår poäng är att det offentliga inte har en tydlig och samlad strategi och ansvarsfördelning för vården av världsarven i Sverige. Utöver detta behövs dessutom tydliggörande av resursbehoven, medelstillelningen och ansvarsfördelningen för medelstillelningen för vården av världsarven. Det är av stor betydelse att samtliga offentliga parter, från lokal till statlig nivå, vet vilka åtaganden som de ansvarar för. Det vore inte bara extremt pinsamt utan en direkt skymf mot de objekt som i dag är av en sådan särskild betydelse att de just fått ett minnesmärke om man sedan inte bryr sig om dem över huvud taget. Det blir så händelserna tolkas.

Fru talman! Kanske har det här att göra med den enorma brist som våra kommuner har gällande kulturmiljökompetens. De hanterar kulturmiljöfrågor inom ramen för plan- och bygglagen men saknar samtidigt behörighet. Ekvationen går inte ihop. Det är centralt att det finns adekvat kompetens för att se till att inte bebyggelsemiljöer förvanskas, förringas, skadas eller till och med rivs och historiska perioder därmed går förlorade. Av den anledningen vill vi förstärka kommunernas kulturmiljökompetens.

Det är svårt att inte nämna något om rådande situation. Just nu prövas vårt samhälle hårt. Kultursektorn har drabbats på flera plan. I lördags besökte jag och stödköpte ett årskort på Skansen för att de varnat om konkurs eftersom 90 procent av publikintäkterna uteblivit till följd av covid-19.

Efter helgens kärleksbombning hade Skansen fått in 3 miljoner kronor. Det här visar att Skansen som museum är uppskattat, att man värnar om sitt kulturarv. Men framför allt visar det att vi tycker att Skansen gör något viktigt, och att man vill se deras verksamhet fortsätta.

Flera andra museer har varnat för stora intäktsbortfall på grund av utebliven publik. Frågan är högaktuell. Det kommer sägas mycket, och vi kommer att lära oss mer. Men här och nu vill vi få svar.

Kommer vi se samma krispaket till kulturarvssektorn som idrotten och kulturen fick? Kommer kulturarvssektorn kunna ta del av de 500 miljoner kronor som getts till kulturen? Vilka museer är näst på tur att larma om konkurs? Här måste tydliga besked ges.

Anf. 48 PER LODENIUS (C):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 5 om repatriering av samiska kvarlevor.

Fru talman! Samerna är ett av världens urfolk och det enda urfolket i Europa. Samerna har en lång sammanhängande historisk anknytning till de områden i Ryssland, Finland, Norge och Sverige där de bedrivit sin näring och utvecklat sin kultur. Det går tillbaka ända till tiden före nationalstatens bildande.

Repatriering är en process för återbördande av föremål eller kvarlevor till deras ursprungliga eller rättmätiga platser. Repatriering görs då man upptäcker att kvarlevor eller föremål förts bort på ett orättmätigt sätt. Därför ingår det också ett försoningsarbete i begreppet för att göra upp med

ett smärtsamt förflutet och återskapa förtroendet mellan den som tog och den som blev drabbad.

Samerna har under många år begärt att svenska staten ska återlämna de mänskliga kvarlevor som finns i statens förvar på statliga museer och i andra samlingar. Trots detta, precis som John Weinerhall tog upp i sitt anförande, är det ett fåtal kvarlevor som återbördats och kunnat begravas så här långt. År 2018 kom en ny museilag där det tydligt står att museer ska delta i repatriering. Även i det internationella museisamarbetet ICOM:s föreskrifter och i urfolkskonventionen framgår det att repatriering ska göras tillsammans med urfolk och lokalbefolkningen.

Samiska rådet i Svenska kyrkan, Svenska kyrkan och Sveriges kristna råd har också i sitt yttrande till FN:s råd för mänskliga rättigheter inför den tredje periodiska översynen i januari 2020 framfört vikten av att svenska staten skyndsamt utformar ett nationellt relevant och sammanhållet regelverk samt nationell finansiering av just repatrieringen av samiska kvarlevor. Från Centerpartiets sida anser vi att det är angeläget att staten skyndsamt säkerställer ett fortsatt återbördande av samiska kvarlevor.

Fru talman! För Centerpartiet är det en självklarhet att alla barn och ungdomar oavsett ekonomiska förutsättningar, var de bor eller vilka funktionsförutsättningar de har, ska kunna ta del av den statliga kulturen. Därför är det också självklart viktigt att kulturen, såsom kulturarvet, görs tillgänglig över hela landet.

Det finns nationellt intressanta och viktiga kulturarv på många håll i vårt land. Det statliga ansvaret för kulturarvet och vår historia får därför inte stanna vid storstadens gräns och de statliga museer som finns där. För oss i Centerpartiet handlar det inte heller bara om det kulturarv som ryms inom statliga institutionerna. Vi måste även se många av de kulturarv som finns runt om i vårt land som en möjlighet att vara en del av utvecklingen av regionen och det samhälle de finns i.

Det gäller, skulle jag vilja påstå, inte minst i dessa dagar. När vi återigen kommer att kunna röra oss i vårt land och återigen mötas i sociala sammanhang kan just ett kulturarv vara målet för ett besök, en resa, eller kanske just för din semester nu i sommar.

Men vi måste bli bättre på att också lyfta fram viktiga kulturarv på ett nationellt plan, även de som inte finns i Stockholms direkta närhet. Det handlar minst lika mycket om det nära kulturarvet i hela landet. Det är de kulturarv som ofta vårdas av regioner och kommuner. Men det handlar kanske ännu mer om de kulturarv som vårdas och visas av civilsamhället och privatpersoner.

Fru talman! Det rörliga kulturarvet är ett tydligt exempel på kulturarv som engagerar många i vårt land. Det rörliga kulturarvet är fordon som brukats och transporterat människor och gods runt om i vårt land. Det är kort sagt historiebärare från en tid då vårt samhälle blev alltmer mobilt.

Varje helg och nästan varje vardagskväll under den ljusa årstiden finns det evenemang runt om i vårt land där det rörliga kulturarvet uppmärksammas och inte minst används. Det är många som lägger stor del av sin fritid på att bevara dessa klenoder. Det är till största delen ideella krafter som renoverar bilar, båtar och flygplan och som driver museijärnvägar och museer för dessa klenoder.

Samtidigt skapar det jobb och företagande på många olika sätt. Det handlar om försäljning av reservdelar liksom om mekaniker och verkstä-

der med specialistkunskaper. Men det är inte minst besöksmål som genererar både handel, restaurangbesök och hotellövernattningar.

Allt detta skapas ofta på mindre orter och på landsbygden. Det rörliga kulturarvet är därmed också en del av en levande landsbygd och en möjlighet för hela landet att leva. Men det finns exempel på där både politiska beslut och myndigheters tolkningar av regelverk varit hinder och där till och med kulturarvsföremål inom det rörliga kulturarvet har gått förlorade. Här behöver mer göras för att underlätta bevarandet av vårt rörliga kulturarv.

Fru talman! Kulturarv är inte bara det jag tagit upp här i mitt anförande. Det är så mycket mer än så. Jag har till exempel inte tagit upp det immateriella kulturarvet, som folkmusik, nyckelharpan och dansen. Men det, fru talman, får bli vid ett annat tillfälle.

Anf. 49 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Fru talman! Jag tror att många i dag känner att vi lever i en mycket omvälvande tid som kommer definiera hela världens politiska och sociala riktning de kommande åren. Vi förstår redan nu att det vi gör här i riksdagen under dessa veckor och de kommande månaderna präglade av coronavirusets framfart kommer att vara intressant för historiker och statsvetare. Vad pratade de egentligen om i debatterna? Var det möjligt att debattera annat än krispaket och smittbegränsningar?

Mycket av det som skrivs och sägs både här och på annat håll kommer att finnas bevarat för eftervärlden. Annat kommer att bli svårare att hitta. Vem ska ansvara för att spara Trumps och Bolsonaros twittrande och människors kreativa memes på Facebook om karantänens konsekvenser? Det är tydliga tidsmärkorer som nu ligger på internationella företags servrar.

De beslut vi fattar om arkiv, insamling av material, pliktexemplar och institutionernas resurser till allt detta sätter ramarna för vilka av våra samtida samhällsuttryck, kulturella företeelser och föremål som sedan kommer utgöra kulturarvet. Den tanken förpliktat.

Fru talman! Jag kommer att återkomma till resursfrågorna om en liten stund men vill innan dess uppehålla mig kring frågan om vad som finns i museernas samlingar i dag. Vi har i museilagen stärkt museernas självständiga ställning. Det betyder inte att de är opolitiska, men vi ska säkra att kulturinstitutionerna inte styrs av kulturpolitik.

Samtiden och dess politiska strömningar påverkar självklart hur vi ser på dåtiden. Värdeförskjutningar och kritik av tidigare normer spelar roll för vilken forskning som nu bedrivs, och det kan leda till att tidigare tolkningar inte anses riktiga och relevanta längre. Det finns också en viktig poäng i att utställningar kan göras för att kommentera dagsaktuella frågor och på så sätt kännas extra intressanta för besökarna.

Sverigedemokraterna hävdar ibland att detta innebär att vi får så kallade debattmuseer – det är ett begrepp de använder – och anser att det är något negativt och pådyvlat, kanske från ett rödgrönt håll. Jag ser det i stället som en önskan från professionen att visa betydelsen av vårt kulturarv för dagens utveckling. Vad kan vi lära av historien?

Till exempel var intresset för spanska sjukan inte särskilt stort för ett halvår sedan, men nu går det att se hänvisningar till detta i artiklar nästan varje dag. Man intresserar sig för om skolorna stängdes under spanska sjukan 1918. Det är sådant som går att hitta i arkiv och dokument.

Fru talman! När jag gick i grundskolans tidiga årskurser var det oftast kungarnas historia som genomsyrade historieböckerna och som därmed formade allmänhetens bild av Sverige. Den bilden var inte osann, men den var mycket begränsad och gav oss ingen djupare förståelse.

Hur vi ser på dåtiden har alltid varit politiskt laddat. Vilka berättelser och vems erfarenheter är det som anses viktiga? Vad som har hänt har sällan bara ett svar – inte för att det inte finns några sanningar utan för att många sanningar kan existera samtidigt.

Verkligheten är komplex. Klass och kön har alltid gett oss människor olika livsvillkor, och detta måste förstås avspeglats i historieskrivningen och kulturarvet. Från Vänstern har vi genom åren fört fram att kvinnors liv och arbetarklassens förhållanden måste synliggöras, och detsamma gäller de nationella minoriteternas kultur och historia.

Fru talman! Det finns idag 1 644 museer i vårt avlånga land, och tillsammans har de samlingar med runt 100 miljoner föremål. Det är verkligen ett svindlande antal.

Hur har dessa föremål hamnat där? Den frågan har aktualiserats till och från under de senaste åren. Vad ska ett museum eller en vetenskaplig institution göra när man misstänker eller får kännedom om att man har kvarlevor eller objekt som införskaffats på ett tveksamt sätt?

Jag har stor respekt för att det här är komplexa frågor. Att föremål och därmed berättelser från hela världen finns spridda på museer i alla världsdelar kan hjälpa till att skapa kunskap och förståelse för människor vi aldrig träffat, både döda och levande. Det kan leda till respekt för andra kulturer. Samtidigt är en stor del av samlingarna på de västerländska museerna insamlade under koloniala förhållanden och tveksamma villkor.

Ett tydligt exempel på nära håll är behandlingen av den samiska befolkningen och dess kultur. Det har tagit alltför lång tid, men nu finns en vägledning på plats för att museerna ska få hjälp att hantera till exempel samiska kvarlevor och föremål som insamlats på ett oetiskt sätt, till exempel utifrån rasbiologiska föreställningar i vårt land. Vägledningen är framtagen av Riksantikvarieämbetet i samarbete med Sametinget.

Jag hoppas att det här kommer att innebära att detta arbete prioriteras framöver. Vänsterpartiet har därför skrivit ett särskilt yttrande i frågan i anslutning till Centerpartiets motion om repatriering.

Fru talman! Förra veckan sändes ett mycket intressant program i P1, *Museernas skelett i garderoben*. Det handlade bland annat om det jag nyss talat om. Mer specifikt handlade det om vad vi vill minnas och vad vi vill glömma. Det är en mycket relevant frågeställning som vi tar upp i en motion i dagens betänkande.

Vi föreslår att ett minnesmärke ska resas för de så kallade kirunasvenskarna. Deras öde är nära förknippat med en del av Vänsterpartiets historia som vi inte är stolta över. Men vår väg har länge varit att undersöka och synliggöra våra historiska misstag och att dra slutsatser av detta – inte att glömma, dölja eller ljuga om det för att framstå i bättre dager för dagens väljare.

Under 20- och 30-talet emigrerade många svenskar till Sovjetunionen. De flesta bosatte sig i sovjetiska Karelen. De lämnade ett Sverige med fattigdom, klassorättvisor och hög arbetslöshet. Många av dem kom från Norrbotten, och de kallas därför ibland kirunasvenskarna.

De flesta sympatiserade med och trodde på den sovjetiska kommunismen. I Sovjet mötte de armod, förtryck och rättslöshet. Tiotals av dem mördades i stalinismens terror eller gick under i fångläger. De tillhör stalinismens offer.

En del av de överlevande kunde återvända till Sverige. Trots deras dramatiska och tragiska öden var deras historia relativt okänd fram till 90-talet, då de uppmärksammades i böcker och andra medier. Flera av dem som återvände kände sig mobbade och utstötta av kommunister i Norrbotten eftersom de vittnade om övergrepp och armod i Sovjetstaten.

I dag lever mycket få som har egna minnen från denna tid, men runt om i Sverige bor efterlevande till dem som drabbades. Mer borde göras för att minnet av deras anhöriga som emigrerade till Sovjet ska bevaras och för att stimulera oberoende forskning om deras öden.

När debatten om kirunasvenskarna startade på 90-talet handlade den delvis om Vänsterpartiets skuld. Partiets okritiska och idealiserande bild av dåtidens Sovjet spreds och gav grogrund för tanken att resa iväg. Denna diskussion ledde till att dåvarande partiledaren Lars Ohly bad om ursäkt för partiets agerande i frågan. Detta var bra och nödvändigt.

Nu vill vi på nytt aktualisera frågan om ett minnesmärke för att fler ska uppmärksamma det öde som drabbade kirunasvenskarna. Därför yrkar jag i dag bifall till reservation 13.

Fru talman! Jag vill avsluta med några ord om läget på landets museer i dag.

Redan före coronakrisen hade många av landets museer svårt att klara av sitt uppdrag på ett tillfredsställande sätt. I en undersökning uppgav de tillfrågade cheferna att de inte klarade att uppnå målen på ett tillfredsställande sätt. Resurserna är helt enkelt för knappa för att hålla en bra nivå på säkerhetsarbete, underhåll och bevarande av föremål samt tillgängliggörande och dokumentation via till exempel digitalisering. Mycket få har möjlighet till samtidsdokumentation och nyinköp av det som ska bli det framtida kulturarvet.

Sveriges Museers Jeanette Gustafsdotter har meddelat att man nu räknar med ett intäktsbortfall på bortemot 1 miljard om krisen blir långvarig. Det var alltså en viktig politisk fråga och viktigt med ett politiskt agerande redan före krisen, och det är alldeles nödvändigt i spåren av corona. Det senaste exemplet är Skansens tuffa ekonomiska läge.

Jag hoppas att regeringen har med detta i sin planering. Vi i Vänsterpartiet kommer att fortsätta att vara en konstruktiv part för att lansera nya förslag och snabbt agera här i kammaren.

Anf. 50 LAWEN REDAR (S):

Fru talman! Med kulturarv åsyftas materiella objekt, monument eller miljöer och immateriella idéer, traditioner eller livsstilar som ger uttryck för vad ens samtid minns och vill minnas av det förflutna. Kulturarv är alltså inte samma sak som det förgångna eller det förflutna, utan det är det som samtiden bevarar av densamma. Kulturarv skapas i den stund vi beslutar oss för att något är värt att bevara och bruka som en symbol för en förgången tid.

Fru talman! Det är lika viktigt att det ges en förståelse för kulturmiljön – alltså den miljö som har formats av oss människor genom tiderna, vilket kan vara alltifrån byggnader till hela landskap – som det är att få ta del av

berättelser, traditioner och andra immateriella värden som vi övertar från tidigare generationer.

När det talas om kulturarv i offentliga sammanhang åsyftas vanligen det institutionaliserade nationella svenska kulturarvet, som företrädesvis finns i arkiv, på bibliotek och på museer. Huvudsakligen förvaltas det svenska kulturarvet, vilket fick sin begreppsdefinition under mitten av 1800-talet. Detta skedde parallellt med nationalismens intåg i den europeiska föreställningsvärlden.

Den svenska kulturarvsförvaltningen, med Riksantikvarieämbetet som huvudaktör, ägnade en stor del av sitt arbete åt att legitimera den framväxande nationalstaten och åt att främja den svenska nationella identiteten. Ett uttryck för denna tidsanda är uppbyggnaden av nationalmuseet, där man samlade landets alla historiska konstföremål, fornsaker och myntkabinett under ett och samma tak. Nationalmuseet är fortfarande en viktig institution för vårt svenska kulturarv och en tydlig symbol för just den tidsandan.

Fru talman! Med tiden växte det fram en vetenskaplig och politisk kritik mot den tidigare monolitiska och homogeniserande förståelsen av svenskhet och kultur, särskilt i samband med framväxten av folkrörelserna, den politiska demokratin och arbetets och ekonomins industrialisering.

Nationalstaten är i allra högsta grad verklig som gemensam samling, med institutioner, folkvalda lagstiftare, förvaltningsstruktur och gränser, men också som en historisk, samhällelig och känslomässig anknytningspunkt. Den politiska idén om ett folk som har en monokulturell gemenskap har dock prövats och bör med kraft ifrågasättas.

Kulturarvets koppling till politik och makt gör att det kan utnyttjas. Extremister raderar gärna historiska kulturmiljöer, och antidemokrater har ofta ändrat historien till förmån för sin härskande föreställning.

Därför är det helt avgörande att den tolkning som görs av vad som är och bör ingå i ett kulturarv utgår från att institutionerna har ett självständigt vetenskapligt förhållande till den politiska beslutsnivån.

Fru talman! Ett politikområde som de regeringsbärande partierna tog sig an under förra mandatperioden var just kulturarvspolitiken. Vi införde en museilag som innehåller en särskild bestämmelse om museernas självständiga ställning i förhållande till den politiska beslutsnivån. Vi har definierat museernas övergripande mål att bidra till samhället och dess utveckling genom att främja kunskap, kulturupplevelser och fri åsiktsbildning. Vi har också höjt ambitionen att tillgängliggöra kulturarvet så att det når ut till fler. Till denna prioritering ska också inräknas den stora kulturpolitiska reformen att införa gratis entré på våra statliga museer.

Just nu genomförs också insatser att följa upp intentionerna med såväl museilagen som fri-entré-reformen. Dessutom pågår ett strategiskt internationellt samarbete för utbyte av konst. Många av frågorna bereds just nu i Regeringskansliet, och utskottet kommer senare i vår att debattera Riksdagens granskning av fri-entré-reformen.

Fru talman! Jag vill också, liksom många andra talare här, lyfta fram den angelägna frågan om repatriering av samiska kvarlevor.

Under åren 1950–1951 gjordes arkeologiska utgrävningar på Gammplatsen i Lycksele. De mänskliga kvarlevorna som upptäcktes skickades till Historiska museet för undersökningar. Dessvärre tog det hela 66 år innan de fick komma hem till Västerbotten igen där de placerades på Västerbottens museum i väntan på repatriering.

Den 9 augusti 2019, på internationella dagen för världens ursprungsfolk, återbegravdes de på sin ursprungliga viloplats. Det är den största repatriering som har genomförts i Sveriges historia och ska innebära ett försöningsarbete och bidra till att göra upp med ett smärtsamt förflutet. Lycksele Sameförening, Lycksele kommun, Svenska kyrkan, Sametinget, Västerbottens museum och museet i Lycksele samverkade för att göra ceremonin respektfull och värdig. Under repatrieringen i Lycksele gavs besked om att det ska etableras en samisk sanningskommission som nu har påbörjat sitt arbete.

Fru talman! Detta är den grundläggande orsaken till varför kulturarvet är viktigt. Det ska ge oss en bred förståelse för vår komplexa och mångfacetterade historia. Och förhoppningsvis kan kulturarvet genom kunskap vägleda oss i vår samtid.

Sverige är ett mångkulturellt samhälle som präglas av att politiken och samhällets institutioner sätter den enskilda människans frihet och värdighet främst. Här ska nationella minoriteter tillförsäkras grundläggande skydd.

Med det sagt yrkar jag avslag på samtliga motionsyrkanden och bifall till förslaget i utskottets betänkande.

Anf. 51 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Kulturarvet är vårt gemensamma, och det är en angelägenhet för oss alla.

Kulturarvet beskrivs på ett bra sätt som spår och uttryck från det förflutna som tillskrivs värde och som används i samtiden. Det bidrar till gemenskap och skapar förståelse för samhällets utveckling, för vår kultur och för vår historia. Men det kan också vara utgångspunkt för reflektion kring, och kritik av, olika samhällskeenden. Det är angeläget att bredda kunskapen om kulturarvet, och det handlar om bildning.

Kulturarvet är mångfasetterat. Det är samlingarna på våra institutioner, våra gemensamma kulturskatter. Men det är också enskilda människors språk och levnadssätt, byggnader och miljöer, traditioner och mycket annat som tillsammans utgör kulturarvet.

Men hur kulturarvet mer specifikt definieras är inte en fråga för politiker. Kulturarvet definieras av hur det uppfattas och används av oss alla gemensamt. I den mån det behöver bestämmas och avgränsas ska det göras av professionen och forskningen. Politiken ska skapa organisatoriska ramar och finansiera kulturarvsinstitutionerna medan expertisen ska ansvara för förvaltningen och möjligen också till viss del definitionen av kulturarvet.

Vi har en museilag. Den antogs under förra mandatperioden med Miljöpartiet i regering och med en miljöpartistisk kulturminister. Det är den första i sitt slag som vi har i Sverige.

Museilagen slår fast museernas oberoende gentemot politiken och formaliserar principen om armlängds avstånd. I museilagen stärks också museernas status som kunskapsinstitutioner. Allt det här är centralt och viktigt för Miljöpartiet.

Kulturarvet bör tolkas och kontinuerligt omtolkas under tidens gång i takt med att ny kunskap tillkommer. Det innebär inte på något sätt att kulturarvet är flyktigt eller godtyckligt. Tvärtom måste kulturarvet omtolkas med ödmjukhet utifrån den kunskap som vid varje givet ögonblick står till

buds. Det som sker, görs och händer i dag kan vara kulturarv i morgon. Därför måste den kultur som skapas i dag förvaltas med omsorg så att den kan komma nya generationer till del i framtiden.

Miljöpartiets partiprogram inleds med tre solidariteter. En av dem är solidaritet med kommande generationer. Det handlar om att vi ska leva på ett sådant sätt att vi kan överlämna en planet som är frisk och som går att leva på men där också kulturen och kulturarvet finns med. Det är viktigt.

Med Miljöpartiet i regering har vi länge arbetat för att göra kulturarvet tillgängligt för fler och över hela landet. I museilagen är det uttalat att museernas samverkan ska underlättas. Samlingar och föremål ska lättare kunna delas mellan olika museer och kulturarvsinstitutioner så att människor över hela landet kan ta del av det gemensamma kulturarvet.

Flera av våra kulturinstitutioner har fått ekonomiska förstärkningar. Fri-entré-reformen som försvann i högeralliansens budget förra hösten är återinförd. Det är bra. Det är viktigt att entréavgifterna inte står i vägen för att människor ska kunna ta del av våra gemensamma kulturskatter. Kulturarvet tillhör oss alla och ska vara öppet och fritt och tillgängligt för alla.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag uttrycka min oro över att det finns krafter i vårt eget land och i omvärlden som vill använda kulturarvet för politiska syften. Genom att lyfta ut vissa delar av kulturarvet vill man skapa splittring i stället för öppenhet och gemenskap.

Museerna ska vara fria att själva bestämma över sin verksamhet och sina utställningar. Precis som medierna, forskningen och den fria konsten inte ska tjäna politiska intressen ska inte heller kulturarvet göra det.

Jag yrkar bifall till förslaget i kulturutskottets betänkande.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 15 Integration

Integration

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AU9

Integration
föredrogs.

Anf. 52 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag vill för tids vinnande börja med att yrka bifall till Moderaternas reservation nr 4.

Fru talman! Det säger sig självt att såväl riksdagens som regeringens fokus och arbete nu ligger på att minimera coronavirusets skadeverkningar på människors hälsa samt de grava konsekvenserna för jobb, företagande och samhällsekonomin i stort. Men jag vill ändå nämna något om det motionsbetänkande om integration som vi nu hanterar och om våra främsta moderata ingångar i det som både före och efter corona är en av Sveriges största samhällsutmaningar.

Fru talman! För det första har människor kommit till Sverige i generationer för att arbeta och bidra till vårt samhälle. Vi har också tagit ett stort ansvar för människor på flykt. Det ska vi vara stolta över.

För det andra är det dock inte detsamma att bejaka öppenhet mot omvärlden som att ha en oreglerad invandring. En rättssäker och reglerad in-

vandring innebär att ett nej ska vara ett nej och att ett ja ska vara ett ja – ett löfte om en riktig möjlighet att bygga sin framtid i vårt land. Sverige misslyckas i dag i båda delar. Det är allvarligt. En framgångsrik integration stärker Sverige och en misslyckad sänker oss.

Integrationen sker inte i något slags vakuum utan står i direkt relation till migrationen. Om integrationsproblemen ska lösas måste vårt asylmottagande vara betydligt lägre än det är i dag. Moderaterna är det enda partiet som har en sammanhållen integrationspolitik. Vi vill vända på varje sten för att hitta nya lösningar.

Fru talman! För det tredje finns det i Sverige en bärande idé om att integration handlar om en process som kommer från två håll, där invandrare och svenskfödda ska integreras i ett nytt multikulturellt samhälle. Detta är fel, fru talman. Politiken ska tvärtom helt och fullt fokusera på att de som kommer till Sverige förväntas bli en del av det svenska samhället. Som nyanländ har man en skyldighet att integrera sig och att aktivt göra sig anställbar och börja bidra till Sverige.

För det fjärde går den stora klyftan i dagens Sverige mellan dem som har ett jobb och dem som inte har det. Arbetslösheten är mycket högre bland invandrare än bland inrikes födda. Större delen av dem som får försörjningsstöd är födda utomlands.

Det är uppenbart att regeringen inte har lyckats använda den långvariga högkonjunkturen till att minska de integrationsproblem som Sverige har. I stället har skillnaderna mellan invandrare och svenskfödda blivit än mer tydliga. Samtidigt som arbetslösheten har ökat bland invandrare har arbetslösheten bland svenskfödda hittills, ända fram till corona, nästan aldrig varit så låg. Och samtidigt som antalet svenskfödda med försörjningsstöd har minskat har antalet invandrare med försörjningsstöd ökat. Därför krävs det omfattande reformer över hela linjen för att fler ska kunna komma i arbete och i egen försörjning. Detta gäller i synnerhet nyanlända kvinnor.

Fru talman! För det femte vill vi även genomföra en stor bidragsreform och införa ett bidragstak. Bland personer som får sin huvudsakliga inkomst från etableringsersättningen är drivkrafterna att börja arbeta små, ibland till och med negativa. Det gäller i synnerhet familjer med barn. Här i Sverige har vi kanske dessutom störst tröskeleffekter i hela EU.

I Sverige ska en självklar princip gälla: Ingen som kan jobba ska tjäna mer på att få bidrag än på att arbeta. Det kunde, borde och skulle vara en självklarhet, fru talman. För att ersättnings- och bidragssystemen inte ska vara bromsklossar för integration eller till och med påverka systemens legitimitet ska nyanlända i högre grad successivt arbeta sig till rätten till olika bidrag och sociala ersättningar. Full tillgång till svenska bidrag och förmåner bör man få enbart genom eget arbete.

Fru talman! Avslutningsvis, för att säga det uppenbara, har corona naturligtvis ställt oss inför akuta utmaningar, fler och breddade utmaningar, inte minst arbetsmarknadsmässigt. Men det innebär inte att integrationsutmaningen försvinner eller att vi inte kommer att behöva hantera den.

Anf. 53 EBBA HERMANSSON (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 1.

Vi ska i dag debattera integration, och trots att vi gör det den 1 april är integration inget att skoja om. Det är helt avgörande för att vi ska få ett land som håller ihop och som präglas av gemenskap, framtidstro och hopp-

fullhet. Om vi misslyckas med integrationen leder det till splittring, konflikter och uppgivenhet. Vi ser exempel på detta i utsatta områden i Sverige som präglas av socialt utanförskap och utbredd otrygghet. Där finns också barn som aldrig har sett sina föräldrar gå till ett arbete.

Även om det finns goda exempel på att integrationen har fungerat, på människor som har lyckats få ett nytt jobb i Sverige, skapa sig en ny tillvaro, lära sig språket och dra sitt strå till stacken för att bli en del av samhällsgemenskapen finns det alltför många exempel där integrationen inte har fungerat ens lite grann.

Fru talman! Det har inte saknats integrationsåtgärder de senaste åren. Anställningsstöd, kompletteringsutbildning, kommunalt introduktionsprogram, etableringssamtal, arbetspraktik, etableringslots, sfi-bonus, arbetsplatsintroduktion, jobbcoach, instegsjobb, nystartsjobb, extratjänster och så vidare är bara några exempel på åtgärder man har vidtagit på integrationsområdet. Trots detta vittnar verkligheten om att man inte har lyckats fullt ut. Skillnaden i arbetslöshet mellan utrikes och inrikes födda är signifikant. Ännu mer uppenbart blir det när man bryter ned det utifrån kön. Utrikes födda kvinnor ligger långt efter andra grupper.

Vi vet att ett arbete är oerhört viktigt, om än långt ifrån det enda som underlättar för integrering. Det är därför djupt oroande att alla dessa satsningar på nyanländas etablering inte har kunnat leda till bättre resultat. Om det inte vittnar om ett feltänk i integrationspolitiken vet jag inte vad som gör det.

Fru talman! Jag tror att det har saknats en samlad vision för integrationspolitiken. Därtill har det funnits en rädsla för att ställa krav på nyanlända att ta det största ansvaret för den egna integrationen. Att ställa krav är inte elakt. Det är inte orimligt. Det är att bry sig. Strävsamma individer kommer inte att krackelera för att vi utökar samhällsorienteringen eller ber om en motprestation. De kommer inte att göra revolt för att vi inför ett språktest.

Krav på att lära sig språket, att skaffa sig en eventuell utbildning om man behöver och att själv göra sig anställbar på svensk arbetsmarknad är inte orimliga. Det signalerar snarare att slit lönar sig och att den som är villig att arbeta hårt kommer att belönas och få samhällets stöd. Det är principer som få ifrågasätter när det gäller inrikes födda. Varför ska vi då tumma på dessa principer när födelselandet råkar vara ett annat?

Sverigedemokraterna föreslår en rad åtgärder på integrationsområdet för att åstadkomma den sammanhållning och gemenskap som vägleder oss i politiken. Jag tänker i dag nämna ett par av dem. De innefattar bland annat inrättandet av en expertkommission som får i uppdrag att analysera problemen med integrationspolitiken och föreslå framtida, nya lösningar. Det är varken hållbart eller försvarbart att fortsätta lägga åtskilliga miljarder skattekonor på integrationsprojekt som inte leder till faktiska förbättringar.

Vidare föreslår Sverigedemokraterna att den samhällsorientering som erbjuds vissa grupper av nyanlända ska vara obligatorisk för samtliga som beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Utbildningen bör också utvidgas till såväl en bra introduktion till Sverige som land och praktiska kunskaper gällande skyldigheter, rättigheter och möjligheter som kännedom om det svenska samhällets kultur, historia och värdegrund.

Fru talman! Politiska förslag behöver kompletteras med en tydlig vision för att alla ska kunna få en bild av vad vi vill åstadkomma och att vi alla behövs i arbetet på vägen dit. Martin Luther Kings bevingade ord var trots allt ”Jag har en dröm”, inte ”Jag har ett 73-punktsprogram”.

Anf. 54 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! Vi debatterar nu AU9 *Integration*. Jag vill ta upp nyanlända kvinnors etablering och lyfter därför fram vår reservation nr 10.

Sedan 2013 har utvecklingsprogrammet JIM, Jämställdhetsintegrering i myndigheter, bedrivits av Nationella sekretariatet för genusforskning på uppdrag av regeringen. I januari 2018 tog Jämställdhetsmyndigheten över arbetet.

Programmet syftar till att jämställdhetsintegrera arbetet i de 58 deltagande myndigheterna. Satsningen avslutades 2018 med ambitionen att myndigheternas arbete med jämställdhetsintegrering skulle fortsätta som en del av den ordinarie verksamheten med stöd av Jämställdhetsmyndigheten. Två myndigheter som deltog i programmet var Arbetsförmedlingen och Migrationsverket.

Fru talman! Satsningen har visat på stora förbättringsbehov inom dessa myndigheter. Migrationsverket konstaterade att den heterosexuelle mannen är normen i deras insatser. Akterna upprättades på männen när familjerna anlände, det var männen som fick kreditkort och det var männen som var kontaktpersoner.

Genom arbetet med jämställdhetsintegrering har myndigheten stärkt likvärdigheten i behandlingen av kvinnor och män i mottagandet. Numera ges kvinnor bankkort, och myndigheten har tagit fram ett rättsligt ställningstagande angående utredning och bedömning av förföljelse på grund av kön avseende kvinnor. Vidare intervjuas kvinnor och män som söker asyl som par separat.

Arbetsförmedlingens analyser visar att kvinnor tar del av myndighetens etableringsuppdrag i något lägre utsträckning än män. Patriarkala strukturer i myndighetsutövande stärker patriarkala strukturer i samhället. Att dessa myndigheters verksamheter analyseras och granskas för att bli mer jämställda är viktiga steg mot ett mer jämställt mottagande.

År 2016 gav regeringen, efter påtryckningar från Vänsterpartiet, Migrationsverket i uppdrag att genomföra kompetenshöjande åtgärder för ökad genusmedvetenhet i just asylprövningen. Enligt myndighetens egen redovisning finns det nu små skillnader i hur män och kvinnor behandlas i asylprövningen. Men Migrationsverkets utvecklingsarbete försvåras sannolikt av de minskade anslag som myndigheten fick på grund av budgetreservationen från Moderaterna och Kristdemokraterna.

När programperioden för JIM nu är slut anser vi att nästa steg bör bli en översyn av hela mottagande- och etableringsprocessen. Genom att jämställdhetsintegrera hela mottagande- och etableringsprocessen kan vi säkerställa att samtliga myndigheters och kommuners arbete gynnar jämställdheten, från Migrationsverket och sfi-utbildningen till polisen. Det kan också leda till större enhetlighet i processen.

Fru talman! Vänsterpartiet tar patriarkala strukturer och bristande jämställdhet på allvar. Det gäller givetvis även i fråga om myndighetsutövning. När det gäller Arbetsförmedlingen har, precis som utskottet påpekar, analyser visat att kvinnor tar del av myndigheternas etableringsuppdrag i

lägre utsträckning än män. Precis som utskottet påpekar verkar det som att myndigheternas prioritering av utrikes födda kvinnor när det gäller deltagande i arbetsmarknadspolitiska program och insatser under 2019 inte har fått genomslag.

Fru talman! Jag delar inte utskottets uppfattning att januariavtalet – med dess högerliberala profil – kan bilda en utgångspunkt för några verkliga jämställdhetspolitiska förslag. Som framgått av vad jag tidigare har sagt menar jag, till skillnad från utskottet, att regeringen bör sträva mot en mer feministisk migrationspolitik och ett feministiskt mottagande av människor på flykt.

Fru talman! Jag anser därför att regeringen bör ge Jämställdhetsmyndigheten i uppdrag att jämställdhetsintegrera hela mottagande- och etableringsprocessen.

Anf. 55 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi förslag från höstens motionstid på temat integration, och det är fråga om yrkanden som rör bland annat mottagandet när man kommer hit till Sverige och insatser under etableringstiden.

Kristdemokraternas utgångspunkt är att människor har kommit till vårt land, och de som har kommit hit ska snabbt ges förutsättningar att ta ansvar för sina egna liv. Staten ska medverka till att underlätta och skapa förutsättningar för integration, inte ta död på den egna drivkraften genom lång väntan och passivitet.

I dag förväntas inte asylsökande lära sig språket direkt när de kommer hit. Det kan dröja ett eller två år innan de får uppehållstillstånd, och då blir det lång tid i passivitet, vilket vi tycker är olyckligt. Signalen blir att integration inte är så viktigt, att det kan vänta. De som senare får uppehållstillstånd har då förlorat tid, energi och motivation. Kristdemokraterna vill se en integrationsprocess som startar från dag ett, alltså redan under asyltiden. Därför har vi diskuterat oss fram till ett asylprogram.

En del undrar om det inte kostar mycket pengar att börja ge sfi, språkundervisning, innan de nyanlända har fått uppehållstillstånd, om de kanske inte får stanna i Sverige. Men vi anser att det är så viktigt att komma igång tidigt att undervisningen ändå är värd pengarna. Flertalet av dem som får uppehållstillstånd ska ändå läsa sfi senare. Vi tror att den kostnaden är värd det.

De som får uppehållstillstånd bereds så småningom plats i mer regelrätta etableringsprogram på max två år med bland annat sfi och samhällsorientering. Att det efter de två åren bara är en dryg tredjedel av de nyanlända som går vidare till ett reguljärt eller subventionerat arbete eller reguljär utbildning visar att någonting måste förändras. För alldeles för många människor leder etableringsprogrammet vidare till försörjningsstöd och utanförskap.

Kristdemokraterna vill därför förlänga etableringstiden för dem som så behöver till upp till fem år. För kommunerna skulle det innebära en avlastning eftersom statens ansvar, inte minst ekonomiskt, förlängs för den grupp som ännu inte är matchningsbar. Men det kan inte bara handla om längden på programmet, utan det gäller givetvis också att sfi:n blir mer individanpassad och tydligare kopplad till arbete och egen försörjning. Kristdemokraterna vill att varje kommun för sig eller genom regional samverkan ska erbjuda sfi med yrkesinriktning.

Fru talman! En stor andel av de nyanlända skriver in sig i etableringsprogrammet, även om siffrorna varierar mycket. Försiktigt räknat är det 3 procent av de kommunmottagna som varje år inte skriver in sig i etableringsprogrammet. I procent kan det framstå som lite, men i antal personer innebär det dock 7 000–8 000 nyanlända som har hamnat helt utanför etableringsinsatserna för perioden 2016–2019. Innan det har gått sex månader in i etableringsprogrammet lämnar 2–4 procent programmet.

Kristdemokraterna menar att de två första åren i etableringsprogrammet måste vara obligatoriska och att sanktionssystemet i etableringsersättningen ska skärpas. Den obligatoriska delen möjliggör också att fler fortsätter etableringsprogrammet även efter de obligatoriska två åren. Med ett längre etableringsprogram med en obligatorisk första del skulle de nyanlända som fortfarande efter två år bedöms behöva insatser få ett förlängt program. Om den nyanlände då uppnår egen försörjning eller uppvisar adekvata kunskaper i svenska språket inom tvåårsperioden upphör det obligatoriska deltagandet. Ingen som har lärt sig språket och har blivit anställbar ska hållas tillbaka, men vi måste göra mer för att inte fler ska lämnas till långvarigt utanförskap.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 7 under punkt 2, Nyanlända invandrares etablering.

Fru talman! Några talare har tidigare varit inne på att nyanlända kvinnor deltar i mindre omfattning i olika arbetsförberedande insatser jämfört med männen. De registreras senare hos Arbetsförmedlingen och påbörjar svenska för invandrare senare. I Sverige möts inte nyanlända kvinnor och män av samma förväntningar och krav på att arbeta. Flera utredningar visar att nyanlända kvinnor erbjuds mindre omfattande och mindre relevanta arbetsmarknadsinsatser än nyanlända män.

Isolering är inte svaret på att få fler utrikes födda kvinnor i arbete. Aktiviteter för att förbereda föräldralediga kvinnor på arbete genom språkstudier och samhällsorientering är ett mycket bättre svar. Utformningen av dessa aktiviteter måste dock särskilt rikta in sig på kvinnorna och deras förutsättningar eftersom gruppen är särskilt svår att nå. Utbildningen bör vara obligatorisk och leda till jobb, exempelvis via mentorskapsprogram och yrkesutbildningar.

Fru talman! Varje människa äger rätten till sitt eget liv. Ofta tas detta för självklart i vårt samhälle, men det har förblivit oåtkomligt för dem som lever i en miljö där familjens heder är överordnad den enskildes frihet.

Kristdemokraterna har föreslagit att alla som kommer till Sverige som asylsökande ska genomgå ett särskilt så kallat asylprogram, där man från dag ett ska få samhällsorientering för att snabbt få förståelse för kvinnors rättigheter och jämställdhet generellt. I det sammanhanget blir det naturligt att också tala om skadliga hedersnormer och om den lagstiftning som faktiskt gäller i Sverige. Ingen ska behöva leva i Sverige med hot och våld i sin vardag. Kampen mot det hedersrelaterade förtrycket måste intensifieras.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis lyfta fram civilsamhällets viktiga roll i arbetet med integration. Det är en roll som staten varken kan eller bör ta över, men vad politiken kan göra är att värna och uppmuntra det civila samhället och ge stöd till det arbete som utförs utifrån människors lika värde och demokratiska principer.

Utvärderingar från en rad svenska myndigheter visar att civilsamhällets organisationer spelade en central roll i mottagandet av alla de asylsökande som kom 2015. De uppvisade en kraft, flexibilitet och organisationsförmåga som berörda myndigheter inte kunde vara sig matcha fullt ut eller ta vara på. Detta måste vi bygga vidare på och dra lärdomar av för att skapa mer långsiktiga förutsättningar så att civilsamhället kan utveckla sina insatser på integrationsområdet.

Civilsamhällets organisationer upplever ofta att politiken styr deras verksamheter i en för smal riktning och att detaljstyrningen stjälper goda idéer. Vi får aldrig glömma bort att det är i de frivilliga sammanslutningarna som de värden och värderingar som behövs för ett fungerande samhälle bekräftas och förvärvas. Det är här möten uppstår, kunskap överförs och det främmande blir bekant.

Jag yrkar bifall till reservation 7.

Anf. 56 JOHANNA HARALDSSON (S):

Fru talman! Sverige och hela världen är mitt uppe i en pandemi. Fokus är givetvis på att skydda människors liv och hälsa och på att se till att sjukvården har alla resurser de behöver och vi alla följer myndigheternas rekommendationer för att begränsa smittspridningen. Men den rådande situationen har också lett till ett mycket allvarligt läge i ekonomin och på arbetsmarknaden, både globalt och i Sverige. Vi hör dagligen om varsel, och det finns en stor oro för framtiden bland både löntagare och företagare.

Hotell, restaurang, bemanning och handel var de branscher som drabbades först. Detta är branscher där många får sitt första jobb men också där många jobbar under osäkra förhållanden, och alla som nu har blivit av med jobbet syns inte i varselstatistiken.

De som är mest utsatta på arbetsmarknaden är också de som drabbas hårdast i tider av kris. Bland dem finns många nyanlända. Utmaningarna med integrationen och etableringen av dem som flytt till vårt land kommer att vara ännu större i tider av kris men också när ekonomin återigen tar fart. Därför är det viktigt att vi fortsätter utveckla och förstärka åtgärder som ska rusta och stödja nyanlända för att komma i jobb och till egen försörjning.

I måndags presenterades ytterligare åtgärder som är avgörande för att mildra effekterna av coronaviruset på arbetsmarknaden. Anställningsstöd förlängs, Arbetsförmedlingens resurser förstärks och ännu fler utbildningsplatser kommer nu på plats. Staten tar över en del av de kostnader som tidigare legat på kommunerna. A-kassan görs tillgänglig för fler genom att fler snabbare kan kvalificera sig för ersättning, och ersättningen höjs.

Vi har i Sverige goda förutsättningar att möta utmaningarna och riva hindren som står i vägen för att nyanlända ska ta sig in på arbetsmarknaden. Vi har under många år haft fokus på en aktiv arbetsmarknadspolitik, där vi rustar människor som blivit arbetslösa för att de ska kunna få ett nytt jobb. Det har visat sig vara lyckosamt genom hög sysselsättning bland både män och kvinnor och både inrikes och utrikes födda. När man lyssnar på högerpartierna i denna debatt kan man tro att vi i Sverige blivit sämre på integration, men etableringen av nyanlända har förbättrats och snabbats på genom politiska reformer och en gynnsam konjunktur. Tiden som det tar för nyanlända att komma i arbete har kortats avsevärt på senare år.

Vi har mycket att vara stolta över. Men det finns också mycket vi behöver ta tag i, som jämställdheten. Bland utrikes födda är det stora skillnader mellan kvinnor och män i fråga om deltagande på arbetsmarknaden. Kvinnor möts inte av samma krav och förväntningar och får inte likvärdigt stöd. De anvisas inte i samma utsträckning till arbetsmarknadsnära insatser som praktik och anställningsstöd, och de har många gånger mycket längre väg till jobb och egen försörjning. Det är också fler kvinnor som lämnar arbetskraften efter etableringsprogrammet.

Därför behöver vi i alla beslut ha ett tydligt jämställdhetsperspektiv. Arbetsförmedlingen ska jämställdhetsintegrera sin verksamhet men också specifikt vidta åtgärder för att kvinnor och män ska få likvärdig tillgång till stöd, särskilt bland utrikes födda. Även när det gäller arbetsmarknadsutbildningar har man ett uppdrag att fördela platserna väsentligt mer jämställt.

Insatser för föräldralediga är oerhört viktiga för att man också under småbarnsåren ska kunna fortsätta utveckla sina kunskaper i svenska.

Fru talman! Under förra mandatperioden tog den socialdemokratiska regeringen initiativ till snabbspår och extratjänster. Utbildningsplikt infördes också. Yrkespaket, etableringsprogram hos Arbetsförmedlingen, lokala jobbspår och bosättningslagen kom på plats. Vi har rensat bland anställningsstöden för att göra det enklare för företag att använda dem. Vi har byggt ut antalet utbildningsplatser för vuxna kraftigt på alla nivåer och infört ett studiestartsstöd.

I januariavtalet finns flera åtgärder som jag är övertygad om kommer att bidra till att förbättra och skynda på etableringen på arbetsmarknaden och i samhället för dem som flytt till Sverige. Det är insatser som kan hjälpa till att riva flera av de hinder som finns. Även om vi är bra på att rusta folk och få dem i jobb behöver vi bli ännu bättre, och det behöver finnas fler vägar eftersom vi människor är olika. Vi har olika behov och olika bakgrund.

Fru talman! Därför är det glädjande att regeringen nyligen lämnat en proposition till riksdagen som ska göra det möjligt för fler att skaffa sig en yrkesutbildning. Staten ökar sin finansiering av yrkesvuxplatserna, och ett extra statsbidrag införs för att stimulera fler kommuner att ge möjlighet att kombinera yrkesutbildning och studier i svenska. Detta är en viktig insats för att fler ska kunna skaffa sig kompetens som behövs i många företag och snabbare ta sig in på arbetsmarknaden.

Sedan tidigare jobbar regeringen med att ta fram former för hur parternas etableringsjobb och intensivåret ska kunna komma på plats. Båda är åtgärder för att korta vägen till jobb och egenförsörjning.

Samhällsorienteringen har utökats från 60 till 100 timmar genom budgetpropositionen för 2020.

När man är ny i ett land är det avgörande att man förstår hur arbetsmarknaden och samhället fungerar. Integration, tillgång till viktig information och att bryta segregationen har visat sig vara livsviktigt i den rådande krissituationen.

Vi har äldre boende i några av våra socioekonomiskt utsatta områden som drabbats hårdare av coronaviruset på grund av att myndigheternas information inte når fram men även för att man inte har möjlighet att skydda de äldre och andra riskgrupper där trångboddheten är stor och flera genera-

tioner bor tillsammans. Att det ser ut så är ett misslyckande för hela samhället.

Därför kan inte detta förenklas till en debatt om språkhinder, utan det krävs också ett klassperspektiv. De som är mest utsatta i samhället drabbas hårdast i kristider. Problem som blir extra synliga under kris måste vara kvar i ljuset även när krisen är över, och politiska reformer krävs för att motverka ohälsa, trångboddhet, segregation och stora klassklyftor.

Jag vill med detta, fru talman, yrka bifall till förslaget och avslag på reservationerna.

Anf. 57 MARTIN ÅDAHL (C):

Fru talman! Jag vill inledningsvis be om ursäkt för att detta anförande riskerar att bli längre än den föranmälda tiden. Sådant kan hända också i coronatider.

Den globala coronakrisen är nu också en global ekonomisk kris. Det är faktiskt en global sysselsättningskris med en arbetslöshet som enligt de senaste bedömningarna väntas stiga till ca 9 procent i vårt land. Det är 100 000 nya arbetslösa på mycket kort tid.

Varslen har ökat dramatiskt under mars, mer än under finanskrisens värsta månader. Som tidigare talare påpekat drabbar detta oproportionerligt mycket just de branscher, till exempel hotell- och restaurangbranschen, som varit särskilt framgångsrika i integrationen. Här har många nyanlända fått sitt första jobb och många invandrarföretagare skapat sysselsättning och välbefinnande. Därmed är coronakrisen givetvis också en kris för integrationen i vårt land.

Redan under högkonjunkturen var situationen allvarlig för de nyanlända, de utlandsfödda, de utsatta på arbetsmarknaden. Redan då ställdes hundratusentals av dessa utanför arbetsmarknaden på grund av regleringar, höga jobbskatter och långa tider av väntan och passivitet.

Redan före krisen fanns brutna framtidsutsikter, och arbetslösheten tilläts prägla en del förorter och kvarter i våra städer – just de förorter som nu drabbas hårt av spridningen av coronaviruset på grund av trångboddhet, fattigdom och brist på integration. Detta spelar en hjärtskärande roll i denna situation.

Nu är oron att alla de som redan ställdes utanför arbetsmarknaden på toppen av högkonjunkturen ska hamna längst bak i kön och att alla de som precis fått in en fot på arbetsmarknaden nu förlorar fotfästet när de är först ut, varslade och uppsagda.

Detta är en enorm utmaning. Det kan tyckas som att chanserna för integration är körda i en sådan här kris.

Men det är inte kört. Låt mig ge ett exempel.

Det handlar om två geografiska områden i Sverige, båda med många nyanlända som flytt från krig på kort tid och kommit till Sverige mitt under en ekonomisk kris. I båda områdena är ungefär 2 procent av befolkningen nya, och de har ungefär samma utbildningsprofil. Några har hög utbildning, men de flesta är lågutbildade. De båda områdena är Malmö och Gnosjöområdet.

Vi vet faktiskt hur det gick, för detta är inte nu utan en historisk parallell. Det handlar om de bosnier som kom till Malmö och Gnosjöområdet mitt under den djupaste 90-talskrisen. Tre år senare var 30 procent av dem

som kom till Malmö i jobb medan över 80, nästan 90 procent, av dem som kom till Gnosjöområdet var i jobb, trots krisen.

Detta påminner oss om den enorma skillnaden i hur integration kan gå till.

Jag har själv haft förmånen att träffa några av dem i Gnosjöområdet som gjorde resan till jobb mitt i det krisdrabbade Sverige. De berättar att medan deras släktingar och vänner i Malmö möttes av bidrag och åtgärder möttes de själva i Gnosjöområdet av företag och fack som visade en enorm flexibilitet för att hitta alla luckor in i jobb. De möttes av ett klimat där alla kände en småföretagare och där företagande var viktigt för alla och envar. De möttes av krav och förväntningar på att ta de jobb som gavs och inte leva en dag för länge på bidrag.

Mottagandet var intensivt och varmt. Tyvärr går det kanske inte att göra riktigt likadant i dessa coronatider. Men vi behöver något liknande för att lyckas med integrationen så fort coronakrisen vänder. Därför är det viktigt att genomföra de reformer som gör Sverige mer likt Gnosjö. Vi måste göra allt vi kan för att de i grunden sunda företagen – många av dem småföretag byggda av invandrare – ska överleva coronakrisen. Det handlar om likviditetsstöd, lägre skatter och permitteringslöner.

Men vi måste redan nu bygga för vändpunkten och återhämtningen så att småföretag, som nu drabbas stenhårt, med hjälp av skattelättnader och enklare anställningsregler kan anställa fullt ut när det vänder. Det är därför en öppning på arbetsmarknaden för lite lägre lön i etableringsjobb och lärlingsjobb är så viktig.

Det är också därför vi måste ha en arbetsförmedling som fungerar i hela landet, även för utrikes födda och andra utsatta, som är arbetsgivar-nära och resultatbaserad och där fristående förmedlare som uppnår resultat belönas och kan växa så att fler kan få hjälp.

Alla dessa reformer, som vi gudskelov redan hade inlett före krisen, kommer att bli helt avgörande för hur vi ska kunna möta jobbintegrationen under coronakrisen, för hur vi hanterar nedgången och för vi hur vi sedan lyckas få maximalt med jobb i uppgången.

Just nu, när krisen gör att det nästan inte finns några jobb, måste vi göra vad vi kan för att vidareutbilda och ställa om så många som möjligt i väntan på jobb.

Det gör vi i vårbudgeten. Vi satsar på yrkesvux, folkhögskola och arbetsmarknadsutbildningar som leder till jobb. Här finns stor kapacitet.

I dessa coronatider måste vi också göra allt så digitalt som möjligt, även för dem som inte är starka på svenska. Tänk bara på de smarta sfi-apparna, som bland annat finns i Malmö, där ju integrationen går något bättre. Distansundervisning visade redan före krisen på dramatiskt positiva resultat för deltagarna.

Vi behöver också kompletterande utbildningar och smarta lösningar för att öppna vårdsektorn för de många nyanlända som har tidigare erfarenhet av vårdjobb.

Nystartsjobben är den av alla åtgärder som är enklast och rakast och har fungerat bäst. I vårändringsbudgeten har vi gudskelov fått möjlighet att förlänga den med ett år så att så många som möjligt inte ska behöva börja om från början med sin jobbintegration.

Sammantaget kommer de närmaste månaderna och det närmaste året att bli en oerhört smärtsam prövning både för vårt land och för integrationen. Men jag är övertygad om att vi kommer att klara coronakrisen. Jag hoppas att så många som möjligt tänker så, för jag tror att det blir så. Jag tror också att vi kommer klara arbetslöshetskrisen. Och precis som man en gång gjorde i Gnosjöområdet under 90-talskrisen kommer vi, om vi gör rätt saker, att klara integrationen.

Anf. 58 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Det är speciella tider vi lever i. Mycket av vår verklighet upptas just nu av corona, men det finns samtidigt en aktualitet för frågor som rör integration och etablering, det område som detta betänkande från arbetsmarknadsutskottet handlar om.

För alla som är arbetslösa är det nu svåra tider. När arbetslösheten stiger är det de med svagast förankring som råkar mest illa ut. Det gäller bland annat människor med låg utbildning som har kommit till Sverige och ännu inte har fått yrkeserfarenhet här. De hörs inte mycket i debatten, men frågor om integration och etablering har helt klart aktualitet i nuläget.

Målet för integrationspolitiken är ”lika rättigheter, skyldigheter och möjligheter för alla oavsett etnisk och kulturell bakgrund”. Det handlar om vilka möjligheter människor har att skapa sina liv.

Mycket görs i Sverige på integrationsområdet, och mer är på gång. Bra reformer som framgår av januariavtalet är bland annat intensivåret, etableringsjobben och stärkta möjligheter för kvinnor som är föräldralediga att lära sig svenska – det senare en fråga som Miljöpartiet har drivit.

Det civila samhället spelar en viktig roll i arbetet mot segregation, vilket i sin tur är minst sagt viktigt för integrationen. Därför är det bra och angeläget att anslaget för arbetet mot segregation har stärkts och att civilsamhället ges större möjlighet att bidra till minskad segregation på lokal nivå. Barns uppväxtvillkor i områden med socioekonomiska utmaningar är ett särskilt fokusområde.

Sedan det här betänkandet skrevs och hanterades i utskottet har regeringen kommit med ett flertal ekonomiska paket som ska underlätta för företag, anställda och arbetslösa. Maxtiden för extratjänster, introduktionsjobb och nystartsjobb förlängs, liksom stöd till start av näringsverksamhet. Det blir också fler arbetsmarknadspolitiska insatser till arbetsmarknadsutbildningar och program. Det är viktiga och angelägna satsningar.

Fru talman! Jag vill också lyfta fram några andra områden som regeringen fokuserar på och som också vi i Miljöpartiet ser som särskilt viktiga. Programmet *Kalla fakta* tog för en tid sedan upp utländska kvinnors situation på arbetsmarknaden och att de får påtagligt sämre hjälp än män från Arbetsförmedlingen. Det handlar om att möten inte sker lika ofta, att insatser inte ges i samma utsträckning och att resultatet därför, inte särskilt förvånande, blir sämre. Detta är väldigt bekymmersamt.

Arbetsförmedlingen är medveten om problemet och jobbar aktivt för att komma till rätta med det. Frågan finns också tydligt med i det regeringsbrev som man har. Det kommer alltså att ske förbättringar.

Detta visar också hur viktigt arbetet mot diskriminering är. I vissa situationer kan diskriminering ske tydligt, men det är minst lika viktigt att uppmärksamma och jobba mot det som sker mer eller mindre omedvetet men där resultatet i sig blir diskriminerande.

Diskrimineringsfrågorna har alltid varit viktiga för Miljöpartiet. Vi såg till att vi fick antidiskrimineringsbyråer i Sverige. Vi har arbetat för att stärka Diskrimineringsombudsmannens funktion, och vi har medverkat till att vi har fått bättre lagar mot diskriminering. Dessvärre räcker det inte att lagarna är på plats – de måste också fungera i praktiken.

Fru talman! Organisationen Kvinna till Kvinna hade för en tid sedan ett seminarium i riksdagen. I ett projekt hade unga tjejer som kommit till Sverige från andra länder tagit fram förslag till politiker för förbättrade möjligheter. De tryckte mycket starkt på hur viktigt det är att man får information om sina grundläggande rättigheter och ville också se tydligare information om samhällets syn på jämställdhet riktad till alla nyanlända. De tryckte också på hur viktigt det är att få med pojkar och unga män i jämställdhetsarbetet. De tog upp fler konkreta punkter.

Det framgår av budgetpropositionen för 2020 att samhällsorienteringen ska förbättras, bland annat genom att mer fokus läggs på jämställdhet och mänskliga rättigheter. Det är mycket bra.

Bra är också att Länsstyrelsen i Västra Götalands län har fått i uppdrag att utveckla delar av det utbildningsmaterial som används i samhällsorienteringen. Bland annat ska mer fokus läggas på jämställdhet och mänskliga rättigheter, och ett metodstöd till samhällsorienteringen ska tas fram.

Kommunersättningen vid flyktingmottagandet har stärkts för att utöka samhällsorienteringen från minst 60 till 100 timmar, vilket är en klar förbättring.

Slutligen, fru talman, vill jag säga några ord om det hållbara samhället. Vi har all anledning att nu också blicka framåt, mot det som sker efter den nuvarande krisen. Vi behöver göra allt vi kan för att skapa ett långsiktigt hållbart samhälle. Allt vi gör behöver vara uthålligt och hållbart. Vi har helt enkelt inte råd att inte göra det.

Det handlar om klimat, miljö, biologisk mångfald och inte minst om att ha en bra beredskap. Men hållbarhet handlar inte bara om miljö och klimat, utan det handlar också om social hållbarhet och om att alla människor ges bra möjlighet att verka utifrån vilka de är och de intressen och den potential de har. Allt detta är en utmaning, men det är också en stor möjlighet.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Anf. 59 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Debatten om integrationen är extremt angelägen, särskilt i dessa tider. En av våra stora utmaningar har med coronakrisen och de ekonomiska konsekvenserna av den blivit ännu mer angelägen och ännu större.

Vi vet att personer som har kommit till Sverige från andra länder i hög grad startar företag, skapar jobb och arbetstillfällen. Till viss del beror detta på diskriminering: Det är svårt att få ett jobb på den vanliga arbetsmarknaden, så man tvingas starta en egen verksamhet. Till viss del har det att göra med att man har med sig erfarenheter och entreprenörskap från andra länder.

Men vi vet också att personer som har kommit hit från andra länder och inte får ett jobb – de kanske bor i områden där arbetslösheten är hög och där många andra inte har ett jobb – redan i dag, när vi har varit på toppen av högkonjunkturen, har svårt att få ett jobb eftersom de inte har

de rätta sociala kontakterna, rätt kontaktnät och inte känner någon som kan rekommendera dem för ett jobb. Och det finns arbetsgivare som tidigare inte har anställt någon med annan bakgrund än svensk och som faktiskt ägnar sig åt just diskriminering. De har helt enkelt inte fått den erfarenheten än.

När corona sveper över världen och krossar ekonomi efter ekonomi, företag efter företag och arbetstillfälle efter arbetstillfälle riskerar utanförskapet att permanentas. De personer som inte har ett jobb i dag riskerar att permanent sakna jobb. Från 90-talskrisen och den förra finanskrisen känner vi till att de personer som först förlorar jobbet i en sådan här kris är personer som redan tidigare hade en svag etablering på arbetsmarknaden. Tyvärr är det ofta människor som har kommit hit från andra länder. Detta riskerar att permanentas.

Vi måste göra allt vi kan för att rädda företagandet. Vi måste göra det enklare att ta vara på att många startar företag och skapar nya jobb genom att förenkla företagandet, genom att göra det enklare för företag att anställa och genom att se till att fler företagare, oavsett bakgrund, vågar anställa människor, oavsett bakgrund. Det handlar om att se till att fler människor som kommer från arbetslöshet eller från områden med hög arbetslöshet också startar företag och skapar nya jobb så att fler personer har en kontakt som kan leda till ett jobb. Då lyfts man ur utanförskap och arbetslöshet och in på arbetsmarknaden.

Om vi får *en* person som i dag är i utanförskap i jobb kommer det att leda till att ännu fler får jobb i morgon när just de sociala kontakterna och kontaktnäten sprids.

Fru talman! Jag vill yrka bifall till Liberalernas reservation nr 16, som handlar om civilsamhällets roll.

I delar av det här landet där arbetslösheten är hög och det finns en stor utmaning med integrationen kommer de mötesplatser, språkkunskaper och kontaktnät som sprids genom civilsamhällets initiativ att vara extra viktiga. Vi måste uppvärdera civilsamhällets roll i integrationen. Det är människor som frivilligt arbetar med att utbilda i språk och att skapa sociala kontaktytor och mötesplatser som ofta är motorn i integrationen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

§ 16 Arbetsmiljö och arbetstid

*Arbetsmiljö och
arbetstid*

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AU10
Arbetsmiljö och arbetstid
föredrogs.

Anf. 60 MATS GREEN (M):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservation 12.

Precis som i tidigare debatt konstaterar jag att riksdagens och regeringens fokus nu givetvis är helt inriktat på att minimera coronavirusets skadeverkningar på hälsa, samhälle, jobb, företag och ekonomi i Sverige. Jag tänker därför bara övergripande kommentera det motionsbetänkande om arbetsmiljö och arbetstid som vi nu hanterar.

Arbetsmiljöfrågorna har varit centrala och omdebatterade under en längre tid. Min partikollega i arbetsmarknadsutskottet, Saila Quicklund, som inte kan närvara här i dag, har i ett flertal debatter lyft denna viktiga fråga gentemot arbetsmarknadsminister Eva Nordmark. Konkreta åtgärder som motverkar det höga antalet dödsolyckor, i snitt ett fall i veckan, har efterfrågats.

Regeringens nollvision i fråga om dödsfall på våra arbetsplatser har tyvärr misslyckats. Nu krävs konkreta åtgärder för att förbättra situationen. Det är det fjärde året i rad, fru talman, som dödsfallen ökar. Utvecklingen går i helt motsatt riktning i förhållande till regeringens mål om en minskning av antalet dödsolyckor. Alla arbetsplatser ska givetvis vara säkra, och alla arbetstagar ska kunna komma hem välbehållna från sina arbeten.

Fru talman! Vi moderater har i detta motionsbetänkande flera förslag. Vi föreslår förlängd preskriptionstid för arbetsmiljöbrott av normalgraden från två till fyra år och för grova arbetsmiljöbrott från fem till tio år. Vi föreslår att man ska införa en årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet och förebyggandet av psykisk ohälsa på arbetsplatser. Vi föreslår att de regionala skyddsombudens verksamhet och roll ska ses över och utvärderas, något som aldrig gjorts, av en statlig utredning.

Regeringen har nu lämnat en proposition till riksdagen gällande regionala skyddsombud, och vi kommer att debattera och ta ställning till det förslaget i juni månad. Jag kan här dock bara, fru talman, beklaga att regeringen inte lyfter den viktiga frågan om arbetsplatsolyckor över partipolitiken utan i stället väljer att göra interpolitik av allt detta. Det är en för viktig fråga för det.

Vidare har vi moderater föreslagit att Arbetsmiljöverket ska ges i uppdrag att stärka tillsynen av och ge sanktioner för arbetsgivare för yrkesgrupper med särskilt hög sjukfrånvaro. Ofta handlar det om så kallade kontaktyrken och inte sällan, fru talman, om kvinnodominerade yrken.

Vi vill också förbättra det förebyggande arbetet gällande psykisk ohälsa, bland annat genom att förstärka arbetet med förebyggande behandlingar mot psykisk ohälsa inom ramen för företagshälsovården.

Fru talman! Mot bakgrund av den situation vi just nu befinner oss i har Arbetsmiljöverket beslutat att pausa inspektioner i de fall där arbetsgivare på olika sätt är särskilt belastade av coronaviruset. Man har nu även initierat nya former av inspektioner. Det kan vara distansinspektioner via telefon, andra tekniklösningar eller tillsynsmeddelanden. Det är ett led i att göra Sverige och svenska arbetsplatser uthålligare mot bakgrund av dagsläget och den kamp mot corona som nu egentligen sysselsätter oss alla.

Fru talman! Sverige befinner sig i en extraordinär situation. Arbetsmiljöarbetet påverkas givetvis i allra högsta grad av detta, milt uttryckt. Vikten av att följa och utvärdera faktiska förhållanden och givna insatser inom arbetsmiljöområdet kan vi egentligen inte nog poängtera.

Anf. 61 EBBA HERMANSSON (SD):

Fru talman! Jag har fått hoppa in i den här debatten lite hux flux, då min kollega Magnus Persson inte kunde närvara i Stockholm i dag, så jag kommer faktiskt att hålla mig kortare än vanligt. Jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 3.

Anf. 62 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! I dag debatterar vi arbetsmarknadsutskottets motionsbetänkande 10, men det är svårt att fokusera på annat än den kris som vi upplever här och nu. Jag är ledsen för det.

Sverige och världen går igenom den svåraste krisen sedan andra världskriget. På kort tid har en pandemi spridit sig till minst 180 länder/regioner runt om på detta jordklot. Det är en pandemi vars konsekvenser ännu är oöverblickbara. Vårt gemensamma fokus här och nu är att flacka till kurvan, skydda riskgrupper och de äldre och se till att ge sjukvården de resurser som behövs för att den ska kunna klara av sitt samhällsviktiga uppdrag.

Men det är inte allt som görs. Vi ser en historisk våg av varsel på svensk arbetsmarknad. Närmare 38 000 människor har under mars månad fått beskedet att de kan förlora sina jobb. Det kan jämföras med den värsta månaden under 90-talskrisen, då 22 000 människor fick samma besked.

Här döljer sig ett ännu större mörkertal. Varsel för färre än fem personer behöver inte rapporteras till Arbetsförmedlingen, och tusentals människor med provanställningar, behovsanställningar och andra temporära anställningar har redan fått se sina jobb försvinna. Vår ekonomi har fått en efterfrågechock utan dess like.

Fru talman! Vi ser också en våg av konkurser bland företagen. En del av dessa sker naturligt, och många som balanserat på en tunn lina ett tag ser nu inga andra utvägar än att kasta in handduken. Det är i detta ljus som vi ska se de astronomiska stödpaket som bara för någon månad sedan skulle anses vara rena fantasier.

Vi har hittills presenterat fyra krispaket. De är tänkta att lösa den akuta kostnads- och likviditetskrisen. Det är allt från slopat karensavdrag till att staten tillfälligt tar över företagens sjuklöneansvar. Det är sänkta arbetsgivaravgifter för små och medelstora företag, korttidspermitteringar och ett tillgängliggörande av a-kassan för bredare grupper – för att inte nämna alla krediter som på rekordtid tillgängliggjorts för företagen.

Men det kommer inte att räcka. Trots att vi har en av världens mest välskötta ekonomier finns det inte resurser nog att täcka allt bortfall av kassaflöden hos hundratusentals företag runt om i Sverige. Människor kommer att bli arbetslösa. Företag kommer att gå i konkurs. Och älskade familjemedlemmar kommer tyvärr att lämna oss. Det är den krassa verkligheten och ingenting som jag vill sticka under stol med. Men tack vare vårt gemensamma ledarskap och all den fantastiska inneboende kraft som finns i vårt samhälle kommer vi att klara av även denna kris om vi hjälps åt.

Fru talman! Vi arbetar febrilt på alla nivåer för att minska skadeverkningsarna av denna pandemi. Vi kommer att rädda hundratusentals arbetstillfällen. Våra hjältar i äldreomsorgen och sjukvården kommer att rädda tusentals liv, och vårt samhälle kommer även framöver att stå robust. Den här resan kommer dock att bli tuff. Men vi kommer både i närtid och de närmaste månaderna att sätta in än mer kraftfulla insatser för att rädda svensk ekonomi. Vi sitter i dagliga möten, framför allt digitala, för att hitta nya kreativa sätt att stimulera svensk ekonomi. Jag kan garantera att jag aldrig har sett människor jobba så febrilt och effektivt som i dessa dagar. Jag känner mig oerhört trygg med att arbetet mot vårt gemensamma mål att lyckas begränsa både smittspridningen och de ekonomiska följderna kommer att vara lyckosamt. Tillsammans kommer vi att klara av detta.

Fru talman! I går kom det rapporter om att flera läkare och sjuksköterskor i Sverige har insjuknat i coronaviruset. Det finns också en enorm oro bland vård- och omsorgspersonal över att lagren av skyddsutrustning gapar tomma. Det gäller i synnerhet de värst drabbade områdena i Sverige.

Vi har ett gemensamt ansvar för att säkerställa en god arbetsmiljö för välfärdens hjältar, som står i frontlinjen och bär Sverige. Vi måste se till att deras insatser uppmärksammas och att det finns tillräckligt med skyddsutrustning i vården och omsorgen.

Slutligen vill jag yrka bifall till Centerpartiets reservation 4 i betänkandet. Ta nu hand om er, och ta hand om varandra!

Anf. 63 CICZIE WEIDBY (V):

Fru talman! I betänkandet 2019/20:AU10 om arbetsmiljö och arbetstid skulle jag helst vilja yrka bifall till alla våra reservationer, eftersom Vänsterpartiet har så jättemycket bra politik. Jag begränsar mig dock till att yrka bifall till reservation 18, som handlar om arbetstidslagen.

Naturligtvis håller jag med utskottet om att arbetsmarknadens parter har en central roll när det gäller hanteringen av arbetstidsfrågor. Till skillnad från utskottet anser jag dock att det behövs ett tydligare stöd i lagstiftningen som kan utgöra en grund för de förhandlingar och de avsteg som man kan göra i kollektivavtalet. Arbetstagarnas skydd i lagen behöver stärkas på flera olika sätt och på flera områden.

Det behövs ett mänskligare arbetsliv med plats för fler, där människor inte slits ut i förtid utan orkar jobba till pensionsåldern. Ett ökat inflytande för arbetstagarna när det gäller just arbetstidens förläggning och omfattning är därför av central betydelse för att kunna åstadkomma ett hållbart arbetsliv.

Fru talman! Kortare arbetstid, det vill säga en generell arbetstidsförkortning, vore ett avgörande steg i en sådan progressiv, frihetsvidgande utveckling. Jag kan bara beklaga att utskottet återigen stänger dörren till att gå i den riktningen. Jag tycker att det är lite snålt att man inte ens kan tillsätta en utredning med uppdrag att belysa möjligheterna för en generell arbetstidsförkortning.

Fru talman! Vidare är det inte rimligt att arbetstagare ska tvingas betala med sin hälsa och sin fritid för att tillgodose arbetsgivarnas stora behov av flexibilitet och precisionsbemanning, som vid delade turer. Delade turer är en arbetsform som innebär att arbetsdagen delas upp på två eller till och med fler arbetspass med flera timmars uppehåll mellan passen. Varje enskilt pass kan vara kort, men hela dagen kan bli upp till 12, 13 eller 14 timmar.

Problemet med delade turer lyfts bland annat upp av Undersköterskeupproret. Undersköterskeupproret är ett nätverk som bland annat kräver bättre arbetsvillkor för undersköterskor inom just äldreomsorgen. Ett av nätverkets huvudkrav är att avskaffa delade turer i syfte att få mer tid för återhämtning.

De försök som berörda fackförbund, främst Kommunal i det här fallet, har gjort för att begränsa de delade turerna genom avtal har varit bra. Men det behövs även stöd i lagstiftningen, ett förbud eller en grund som kan utgöra en ram för förhandlingar och eventuella avsteg som kan göras i kollektivavtal.

Fru talman! Vi människor är inte anpassade för att vara vakna och arbeta på nätterna, och arbetstidslagen innehåller faktiskt ett förbud mot nattarbete. Man får alltså inte jobba på natten, om inte de avtalslutande parterna kommer överens om en annan förläggning, såklart. Men annars är det faktiskt den lagen som gäller.

Detta ger arbetstagarna ett visst inflytande över arbetstidens förläggning. Vill arbetsgivaren ändå förlägga arbetstid på natten eller variera veckoarbetstiden måste man förhandla och träffa en överenskommelse om detta med den fackliga organisationen. Det sker också i stor utsträckning. Arbetsgivarna köper ökad flexibilitet och bättre avkastning på sina investeringar genom att erbjuda någon form av kortare arbetstid eller någon ekonomisk ersättning. Natt- och skiftarbete sliter dock hårt på människor, och därför är det väldigt viktigt med en tydlig skyddslagstiftning för personer som arbetar på obekväma och oregelbundna arbetstider.

Fru talman! Enligt 13 § arbetstidslagen ska alla arbetstagare ha minst 11 timmars sammanhängande ledighet under en period om 24 timmar. Det är alltså det som kallas för dygnsvila. I den dygnsvilan, som alla arbetstagare har rätt till, ska tiden mellan 00.00 och 05.00 ingå. Vidare i 13 § i samma lag står det också att natt är perioden mellan 22.00 och 06.00.

Forskningen har visat att människokroppen på natten är mycket mer känslig för störningar och att långa perioder av nattarbete kan vara hälsofarliga för arbetstagaren och faktiskt äventyra säkerheten på arbetsplatsen. Mot bakgrund av detta är det logiskt och nödvändigt att vi har samma definition på vad "natt" är för någonting. Därför bör 13 § arbetstidslagen ändras så att natt är natt både när vi pratar om dygnsvila och när vi pratar om förbud mot nattarbete.

Fru talman! Ytterligare en angelägen fråga handlar om att förstärka rättigheterna för arbetstagare vars arbetsgivare har omreglerat heltidsanställning till deltidsanställning. Arbetsgivarens behov av arbetskraft tillgodoses efter en sådan förändring av att arbetstagarna får arbeta så kallad mertid. Man har alltså ett lägre mått, sedan får man ändå jobba mer och så kallar vi det för "mertid".

I den norska arbetstidslagstiftningen finns redan sedan 2013 en reglering för att förbättra villkoren för dem som är deltidsanställda. Regleringen ger deltidsanställda som har arbetat mertid rätt att utöka sin anställning. En gång per år räknar man den faktiska arbetstiden, och om den är högre än den avtalade deltiden utökas deltidstjänsten. Man får alltså ett nytt mått.

Vänsterpartiet ser positivt på att det finns fackförbund som driver den här frågan i avtalsförhandlingar och med arbetsgivaren, men för att förbättra villkoren för alla anser vi även här att det behövs en ändring i arbetstidslagen liknande den som finns i Norge.

Fru talman! Sammanfattningsvis vill jag säga att jag tycker att regeringen bör tillsätta en utredning för att belysa möjligheterna till en generell arbetstidsförkortning, återkomma med ett lagförslag som begränsar eller gärna förbjuder delade turer, komma med lagförslag om förändring av arbetstidslagen så att natt är natt på samma sätt i samma del av lagtexten och återkomma med lagförslag om att ändra så att deltidsanställda som kontinuerligt jobbar mer än sitt deltidsmått ges rätt till den sysselsättningsgrad som motsvarar den tid man faktiskt arbetar.

(Applåder)

Anf. 64 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag står bakom alla våra yrkanden men väljer att yrka bifall enbart till Kristdemokraternas reservation 14. Den var tidigare på tapeten från Moderaterna. Men jag fick tydligen inget stöd för den.

Fru talman! Tanken med arbetsmiljölagen och det lokala arbetsmiljöarbetet är att förebygga ohälsa och olycksfall. I arbetet ska både arbetsgivare och arbetstagare vara aktiva, och man ska följa alla föreskrifter på området. Att förebygga ohälsa är bra för arbetstagaren, men också för arbetsgivaren och för samhället i stort.

I EU-samarbetet har vi också slagit fast att ett hälsosamt arbetsliv är bra för alla. Vi betonar att om EU ska vara konkurrenskraftigt i omvärlden behöver vi en frisk arbetskraft. Det finns alltså bara en vinn-vinn-situation för alla att göra mer ansträngningar för en god arbetsmiljö ute på våra arbetsplatser.

Fru talman! Just nu är vi inne i ett mycket allvarsamt läge. Vanligtvis brukar vi här tala om stress som orsak till det ökade antalet sjukskrivningar i Sverige. Just nu är alla arbetsplatser mer eller mindre under konstant stress på grund av coronautbrottet. I stort sett alla har fått ett stresspåslag om det så handlar om risken för att mista jobbet, rädslan för att klara familjens uppehälle eller nya sätt att arbeta. Vissa får mindre att göra, och andra får mer att göra. Rädsla för att bli sjuk på jobbet finns i många branscher.

Vi möter till exempel varje dag i medierna beskrivningar om sjukvårdspersonalens stress och oro för sin arbetssituation. Det handlar om hur de ska räkna till för alla patienter men också om skyddsutrustning vid vård av covid-19-patienter. Här är lagstiftningen tydlig, det vill säga att det är arbetsgivarens ansvar att se till att skydda personalen.

Om ett skyddsombud anser att personalen inte kan arbeta säkert kan man till exempel göra ett så kallat skyddsombudsstopp. Men i nuvarande läge, när så många behöver vård, är det naturligtvis inte särskilt enkelt för ett skyddsombud att fatta ett sådant beslut. Men skyddsombuden har nu en mycket viktig roll att värna och kommunicera arbetskamraternas arbetsmiljö. Skyddsombuden ska enligt lagar och förordningar vaka över såväl de fysiska och organisatoriska frågorna som de sociala och psykiska arbetsmiljöfaktorerna.

Personalen ute i sjukvården och äldreomsorgen gör ett fantastiskt arbete i hemtjänsten, på äldreboenden, på sjukhus eller i arbetet med personer med funktionsnedsättning. Därför måste vi se till att de i detta heroiska arbete, som de ställer upp på för oss, kan arbeta säkert.

Många arbetsgrupper behöver redan nu särskilt stöd och avlastningssamtal i arbetet ute i vården, då många arbetar med personer i livets slutskede. Det psykosociala stödet är därför viktigt för att förebygga ohälsa och ska inte underskattas. Ibland kan företagshälsovården vara en del i att ge detta stöd.

Fru talman! Många arbetsplatser har i dag rätt fokus på det systematiska arbetsmiljöarbete som lagen kräver. Det innebär att man systematiskt genomför årliga kontroller av arbetsmiljön och åtgärdar brister som upptäcks. Arbetsgivaren ska samverka med de anställda på arbetsplatsen med skyddsombud men också med utomstående aktörer i rehabiliteringsärenden, såsom Försäkringskassan och företagshälsovården.

Eftersom Arbetsmiljöverket inte kan besöka alla arbetsplatser, framför allt inte nu – vi vet att de vanligtvis inte kan besöka mer än kanske 3 procent av alla arbetsplatser – har vi kristdemokrater lagt fram förslag om att man måste utveckla mer av interaktiva instrument för att kunna redovisa sitt arbetsmiljöarbete. Vi föreslår till exempel att man utreder förutsättningarna för att införa ett system med arbetsmiljödeklARATIONER som både arbetsgivare och arbetstagare tillsammans tar fram och enkelt genomför.

Jag tror att vi mycket mer måste börja med moderna sätt att granska, kontrollera och redovisa arbetsmiljöarbetet och göra det lättare för arbetsgivare att göra rätt.

Att förhindra dödsolyckor i arbetet måste ha högsta prioritet oavsett regering. Att människor dör på sin arbetsplats är aldrig acceptabelt. Tyvärr har antalet dödsfall i arbetet inte minskat under de senaste åren. Vi har i vår motion och i en reservation fört fram att vi vill ha en nollvision och att regeringen måste göra mer.

Bristande ledarskap, dålig säkerhetskultur, brist på introduktion i arbetet vid nyanställningar och stress i arbetet är några saker som måste analyseras mer. Vi måste öka motivationen hos både arbetsgivare och medarbetare att göra arbetsplatserna säkrare, särskilt för utstationerad arbetskraft, till exempel på våra byggarbetsplatser. För många är det svårt med det svenska språket, och de har därmed svårt att förstå alla instruktioner på arbetsplatsen.

Det är viktigt att regeringen nu ytterligare identifierar vad som behöver göras för att på allvar få ned antalet dödsfall i syfte att uppnå nollvisionen.

Fru talman! När det gäller frågan om regionala skyddsombud har vi i detta betänkande ingen reservation men däremot ett särskilt yttrande om att vi återkommer i denna fråga när vi ska behandla regeringens nyligen framlagda proposition i frågan.

Fru talman! Avslutningsvis ser vi oroande tecken på ett ökande antal sjukskrivningar. Här krävs nu ett brett angreppssätt för att komma till rätta med den negativa utvecklingen och göra allt vad som göras kan, särskilt när det gäller unga personer, när den psykiska ohälsan ökar. Det är den näst vanligaste orsaken till sjukskrivning. Vi kommer säkert att se även andra typer av sjukskrivningar kring stress och oro i samband med coronapandemin.

Yrken med ökad risk för sjukskrivning framträder inom skola, vård och omsorg, områden inom vilka kvinnor är dominerande. Situationen förvärras dramatiskt i den pandemi som vi lever i just nu. Här kommer, som jag ser det, regeringen att behöva ge särskilda uppdrag till Arbetsmiljöverket att granska vårdorganisationen. Men även Myndigheten för arbetsmiljökunskap, som är ett nationellt kunskapscentrum för forskning och kunskapsutveckling, bör ges uppdrag. De skulle exempelvis kunna se hur det psykosociala stödet till personalen i vård och omsorg fungerar.

Anf. 65 ANNA JOHANSSON (S):

Fru talman! I dessa tider känns det nästan lite surrealistiskt att diskutera någonting annat än det som vi alla har på läpparna och i hjärtat och som vi alla tar upp i samtal oss människor emellan.

Men jag vill ändå ägna detta anförande åt att tala om detta betänkande som rör en mycket viktig fråga, nämligen arbetsmiljön. Jag vill då börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Denna debatt handlar faktiskt om en fråga som ytterst påverkar människors liv och hälsa, nämligen vår arbetsmiljö. I dessa coronatider får frågan om god arbetsmiljö en väldigt tydlig extra dimension. Alla de människor som varje dag gör enorma insatser för att samhället trots allt ska fungera hjälpligt riskerar också att utsättas för hälsorisker när de utför sitt viktiga arbete. Det handlar självklart om alla som vårdar och stöttar på sjukhus och äldreboenden. Men det handlar också om bussförare, skol- och förskolepersonal, butiksanställda och många fler. Också för deras trygghet och säkerhet är det självklart av allra största vikt att vi alla hjälps åt för att minska risken för smittspridning genom att följa myndigheternas rekommendationer.

Regeringen har vidtagit en lång rad åtgärder för att mildra effekterna av denna pandemi. En av dem är att man också har fullt fokus på att se till att stötta regionerna att förstärka resurserna till sjukvården, och inte minst att säkerställa att skyddsutrustning finns att tillgå, bland annat genom initiativ inom EU och ett uppdrag till Socialstyrelsen.

Men med detta sagt är arbetsmiljöfrågorna naturligtvis viktiga i alla branscher varje dag året runt. Var och en av oss ska självklart göra vår plikt och gå till jobbet. Men vi har också rätt att komma hem igen i samma skick som när vi gick.

Fru talman! Ingen ska behöva dö på jobbet. Regeringens nollvision är tydlig och förpliktad.

Var tredje dödsolycka i byggbranschen sker på arbetsplatser där skyddsombud i dag inte har tillträde. Nu går regeringen fram med ett förslag om att ge regionala skyddsombud tillträde till alla arbetsplatser som har kollektivavtal. För oss är de regionala skyddsombuden viktiga. Ja, deras arbete kan ytterst handla om liv eller död. Jag hoppas att riksdagen ska stödja regeringens proposition, som kommer att behandlas här i riksdagen senare i vår.

Fru talman! De flesta arbetsgivare vill självklart erbjuda en god och säker arbetsmiljö för sina anställda i god samverkan med fack och skyddsombud. Men på svensk arbetsmarknad finns dessvärre också en annan kategori arbetsgivare som utnyttjar människor, smiter från skatten och bryter mot i princip alla lagar och regler, inklusive arbetsmiljölagen. Skurkföretag som de här har ingen plats på svensk arbetsmarknad. Myndighetssamverkan för att minska arbetslivskriminaliteten är därför oerhört viktig.

På uppdrag av regeringen genomförde åtta myndigheter förra året över 2 000 oannonserade kontroller mot företag som misstänks ha utnyttjat arbetskraft eller begått andra brott. Drygt ett av tio kontrollerade företag tvingades att stänga hela eller delar av sin verksamhet på grund av de brister som upptäcktes. Ett nittiotal byggen hade arbetskraft som jobbade illegalt eller inte var anmälda till utstationeringsregistret. Över 10 miljoner kronor i sanktionsavgifter har utfärdats.

De här kontrollerna är viktiga och ska fortsätta och bli fler. Regeringen har också tillsatt en utredare med uppgift att se över hur arbetet ska bedrivas i framtiden, vilket utskottet välkomnar.

Den psykiska ohälsan är ett stort och ökande problem. Arbetet med att skapa långtidsfriska arbetsplatser och stärka det organisatoriska och sociala arbetsmiljöarbetet är mycket angeläget. Inte minst gäller det kvinnors arbetsplatser.

Fru talman! Arbetsmiljöarbetet är ett gemensamt ansvar för arbetsgivare, anställda, parterna och staten. Att följa forskning och bygga och samla kunskap är viktigt för att utveckla ett framgångsrikt arbete. Stöd, råd och regler tillsammans med inspektioner och sanktioner krävs för att säkerställa att arbetet bedrivs på ett tillräckligt bra sätt. Därför är det väldigt glädjande att regeringen den senaste mandatperioden har skjutit till över 100 miljoner årligen till arbetsmiljöarbetet, till skillnad från Alliansen som med stöd av SD på sin tid skar ned resurserna till Arbetsmiljöverket och lade ned Arbetslivsinstitutet.

År 2006 jobbade ca 350 inspektörer på Arbetsmiljöverket, 2015 var siffran nere i 240. Förra året hade verket åter ökat till 280 inspektörer, och ytterligare resurser tillförs i år. Mynak, som är en myndighet som ska följa arbetslivsforskningen, har tillskapats.

För regeringen är arbetet för en god arbetsmiljö högt prioriterat, med all rätt. Också utskottet kommer även i fortsättningen att ha frågan högt på dagordningen.

Anf. 66 DÉsirÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Tack, Anna Johansson, för ditt anförande!

Vi behöver verkligen fördjupa frågan om arbetsmiljö just nu, för det känns som att den står väldigt högt på dagordningen. Många svenskar är också engagerade i det som händer ute på våra sjukhus och vårdinrättningar i dag just när det gäller skyddsutrustning. Jag tror inte att någon hade kunnat förutspå den situation som vi är i, så jag ska inte lägga något slags ansvar på Socialdemokraterna i det här skedet. Men jag har inte hört så jättemycket från ministrarna nu när det gäller särskilda insatser. Man skulle till exempel kunna ge i uppdrag till Arbetsmiljöverket eller Myndigheten för arbetsmiljökunskap att redan nu börja se till att det psykosociala stödet till personalen fungerar, men också följa olika arbetsgrupper för att i efterhand kunna dra slutsatser om hur vi kan förbättra för framtiden och ha en bättre beredskap även när det gäller arbetsmiljösituationen.

Vi har ju haft en situation när det gäller skyddsmaskerna. Arbetsmiljöverket sa först att de inte var godkända av EU och därför inte fick användas. Sedan har man ändrat sig. Det är oerhört viktigt att Arbetsmiljöverket förstår allvaret i situationen.

Jag undrar om Anna Johansson kan säga om regeringen kommer att ge några uppdrag till sina myndigheter nu för att garantera en bra arbetsmiljö redan nu men också för framtiden.

Anf. 67 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Désirée Pethrus, för frågan!

Jag är helt övertygad om att den pandemi och den omvälvande samhällskris som vi just nu går igenom kommer att ge upphov till ganska många frågor om hur vi organiserar oss, hur vi säkerställer att samhället har resurser, inte bara när det är soligt och glatt utan också när det blåser till ordentligt.

Det har ju blivit uppenbart att det finns brister i till exempel tillgången till medicinförråd. Désirée Pethrus tidigare partiledare var ute så sent som i dag och reste vissa tvivel kring om det var så klokt en gång i tiden att privatisera apoteken utan att säkerställa ett ansvar för tillgången till mediciner. Den typen av frågor kommer säkert att resas, så den diskussionen tror jag att vi båda kommer att delta i med liv och lust. Men just nu är nog inte tiden för att utvärdera utan att försöka hantera situationen så väl det går.

Regeringen har vid ett flertal tillfällen, dagligen skulle jag nog säga, sagt att man i det här läget egentligen inte avvisar några åtgärder. Man försöker ha ett så brett anslag som möjligt med fokus på att hindra smittspridning, rädda liv och hälsa men också mildra konsekvenserna för jobben, för företagen och för Sverige som nation.

De myndigheter som arbetar med till exempel arbetsmiljö har ju ett uppdrag. De har sin instruktion och sitt regleringsbrev. Om det därtill krävs ytterligare uppdrag är jag övertygad om att regeringen kommer att tillse att sådana kommer. Men till största delen ska de som arbetar under den här krisen göra det som normalt ingår i deras ansvarsområde, och för Arbetsmiljöverket handlar det om att säkerställa en god arbetsmiljö.

Anf. 68 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Vi är säkert överens om att de insatser som görs nu från olika myndigheter är väldigt bra. Min fundering är ändå om det inte redan nu är dags att börja med en del av arbetsmiljöarbetet för att säkra upp att det fungerar, för det är ju väldigt svårt i dag för ett skyddsombud på till exempel ett sjukhus att säga: Jag tänker stoppa arbetet. Hur ska ett skyddsombud agera i en situation med en pandemi? Det är ju näst intill omöjligt att använda skyddsombudsstoppet som regelverk. Därför tänker jag att det kanske ändå är bra att Arbetsmiljöverket får lite särskilda uppdrag redan nu, både för att agera och för att senare reagera. Jag tror att vi behöver både och: särskilda uppdrag nu men också senare. Det är mer det som är mitt syfte med min frågeställning.

Det som jag lade ut på Twitter var just om skyddsmaskerna som fanns men inte fick användas. Nu har Arbetsmiljöverket ändrat sig. Men man måste ju förstå och lyssna på personalens oro för att de själva ska bli smittade. Tidigare har vi mest pratat om en nollvision för dödsfall i byggbranschen, men nu måste vi även ha det i fokus i vården.

Jag hoppas att Anna Johansson tar med sig till sina ministrar att det kanske redan nu kan behövas några särskilda uppdrag till myndigheterna.

Anf. 69 ANNA JOHANSSON (S) replik:

Fru talman! Att säkerställa en god arbetsmiljö är viktigt, som jag sa i mitt anförande, i alla branscher, varje dag och året runt. Att införa ett skyddsstopp är ju alltid ett väldigt allvarligt ingrepp. Också i andra sammanhang där det kan handla om liv och hälsa ska det naturligtvis vägas mot personalens arbetsmiljö. Även om det är en väldigt extrem situation är det en frågeställning som skyddsombud ställs inför, särskilt i vissa branscher.

Jag tycker att det är självklart att Arbetsmiljöverket, i synnerhet i en sådan här väldigt svår och ansträngd situation, gör sitt yttersta för att säkerställa att arbetsgivare, skyddsombud och andra får det stöd som krävs för att göra korrekta bedömningar och säkra liv och hälsa för både patienter och personal utan att regeringen behöver ge ett extra uppdrag. Men skulle det vara så att det behövs är jag övertygad om att regeringen inte är främmande för att titta över även den möjligheten. Som sagt var: Tiden för utvärdering är inte nu, men det kommer en sådan tid också.

Jag tror att det i den här situationen är oerhört viktigt att alla, oavsett om det är statliga eller andra organisationer eller enskilda, hittar sätt att både stötta varandra så mycket det över huvud taget är möjligt och faktiskt göra det som krävs och vara så flexibla som möjligt. Detta ställer oss inför situationer som vi inte tidigare har prövats i, och det ställer naturligtvis oerhört stora krav på både flexibilitet och klokskap.

Anf. 70 ALI ESBATI (V):

Fru talman! I de extraordinära tider vi befinner oss i behöver vi förstås också, som vi gör i dag, kunna hantera ordinära ärenden där det är möjligt. Men detta låter sig knappast göra utan att man också reflekterar över vad den här krisen säger om en del underliggande problem och styrkor i vårt samhälle.

En sådan lärdom, som borde ha blivit tydlig för allt fler, är att den enskildes otrygghet eller bristande förankring i eller förtroende för de system som finns för att knyta oss närmare varandra är och blir ett samhällsproblem. Om människor är ekonomiskt pressade att gå till arbetet när de är sjuka drabbas de själva men också många andra. När tiotusentals i vårt land har otrygga anställningar på timbasis och inte kan säkra en inkomst från en dag till en annan – för övrigt en typ av anställningar som under många år har hejats fram av många i denna kammare – har vi tiotusentals enskilda problem i hushåll runt om i Sverige, men vi har också ett bredare samhällsekonomiskt problem.

Detsamma ser vi när arbetslöshetsförsäkringen urholkats, Arbetsförmedlingen avlövs och personal inom vården, särskilt här i Stockholmsområdet, länge har utsatts för olika marknadsexperiment. Detta är sådant som har gett upphov till oro och press för många enskilda, men det är också sådant som har gjort vårt samhälle skörare och mer utsatt.

Vi har de senaste veckorna kunnat se regeringen och dess samarbetspartier upptäcka vissa av dessa problem – bättre sent än aldrig – och agera kraftfullt för att hantera dem åtminstone temporärt. Det är gott så. Men också alla de dagar i framtiden när vi förhoppningsvis inte befinner oss i en global pandemi kommer vi att behöva ha starka och flexibla trygghets-system i bred mening, så att vi kan hjälpa varandra i det här samhället till mer frihet och välstånd.

En annan allmän reflektion som man kan göra i dessa kristider är att det är väldigt viktigt med välfungerande myndigheter men att det samtidigt är långt ifrån tillräckligt. Vårt samhälle visar sig från sin bästa och starkaste sida när det också finns andra organiserade strukturer som ser till att bära upp lagar, förordningar, rekommendationer, praxis och folkvett, för den delen. För oss som är särskilt intresserade av arbetsmarknadsfrågor är detta en gammal och avgörande insikt. Den svenska modellen är konstrue-

rad på just detta sätt – en modell som vi har all anledning att vara stolta över, värna och utveckla.

På det område som det här betänkandet berör, arbetsmiljö och arbetstid, finns det lagar och regler för att skydda liv och hälsa, som har utvecklats över tid för att göra detta så bra som möjligt. En del av dem är dispositiva eller semidispositiva; man kan alltså komma överens om andra regler i avtal. Detta ger en väldig flexibilitet.

Men oavsett om regler finns i lag eller avtal finns det en myllrande verklighet där ute, där den faktiska efterlevnaden av reglerna och det som går därutöver – det som inte är förbjudet eller påbjudet men ändå kan vara bra eller dåligt – inte kan skötas av någon enskild myndighet. Det behöver göras på arbetsplatserna och, så att säga, sätta sig i väggarna.

Som tur är har vi ett väl genomtänkt och på många sätt väl fungerande system för detta, som man i många andra länder och i internationella organisationer ser med viss avund på. Det är det svenska systemet för skyddsombud, ett system som bygger på några grundläggande insikter. Det handlar om dels det jag var inne på, behovet av närvaro på arbetsplatserna för att kunna följa upp arbetsmiljöfrågor, dels det faktum att arbetsgivaren, som har ett arbetsmiljöansvar och även tillsammans med arbetstagarna ett gemensamt intresse av en fungerande arbetsplats, samtidigt i vissa situationer har en intressemotsättning gentemot arbetstagarna. Skyddsombudsinstitutionen är ett sätt att hantera just denna komplexa och ibland motsättningsfyllda verklighet så att vi kan få ett systematiskt arbetsmiljöarbete på arbetsplatser som är både små och stora och på både industrier och kontor.

Det är mot denna bakgrund mycket förvånande, för att uttrycka det mildt, att det har pågått ett slags kampanj från högern och ytterhögern mot den här modellen. När arbetsköparorganisationen Svenskt Näringsliv för några år sedan luftade sin vilja att riva ned den här modellen uppfattade de flesta, tror jag, både på den fackliga sidan och inom de professioner som finns på arbetsmiljöområdet, detta som svårbegripligt och möjligen som ett utslag av missriktat effektsökeri. Men nu har vi också sett de här idéerna finna sin väg in i riksdagsmotioner från flera partier.

Jag hoppas naturligtvis på en tillnyktring på det här området när verkligheten så tydligt visar att vi behöver stärka arbetet med arbetsmiljöfrågor, inte torpedera det. Det finns i närtid en god möjlighet för högerpartierna att ta sitt förnuft till fånga och visa nödvändig respekt för arbetstagarnas säkerhet och arbetsmiljö eftersom regeringen äntligen har kommit med den proposition som bland andra vi i Vänsterpartiet länge har efterlyst.

Det handlar om att det ska vara möjligt för regionala skyddsombud att verka också på företag med kollektivavtal, även om det inte råkar finnas någon medlem i den avtalsbärande organisationen på företaget. Detta spelar stor roll inte minst i branscher där det har funnits mycket av osäkerhet, konstigheter och fuffens. Jag hörde tidigare talare vara oroliga för att det har förekommit dödsolyckor på svensk arbetsmarknad, och det är där de riskerar att förekomma som allra mest. Detta är då en bra sak som man kan rösta för i riksdagens kammare i stället för att bara uttrycka oro.

Från Vänsterpartiets sida vill vi utveckla skyddsombudsinstitutionen. Vi har flera förslag som handlar om bland annat skyddsombudsutbildningens längd och möjligheten att utdöma sanktionsavgifter om skyddsombudet inte har fått vara med vid riskbedömningen. Detta kan man läsa om i vår motion och våra reservationer.

Till sist: Respekten för liv och hälsa behöver vara stark där människor går till arbetet för att tjäna ihop till sitt levebröd och samtidigt skapa det välbefinnande och den välfärd som gör oss alla rikare. Sverige behöver därför stärka det systematiska arbetsmiljöarbetet. Det betyder att angreppen på skyddsombudsinstitutionen måste slå tillbaka, att regionala skyddsombud ska få utökad tillträdesrätt och att skyddsombuden i allmänhet behöver få större möjligheter att göra sitt viktiga arbete på arbetsplatser runt om i hela vårt fina land.

(Applåder)

Anf. 71 REBECKA LE MOINE (MP):

Fru talman! I dag befinner vi oss i en hälsokris, men samtidigt i en miljökris. Dessa kriser pågår parallellt och med olika hastigheter. Det finns de som målar upp den här krisen som ett bevis för att miljörörelsen eller Miljöpartiets politik är förödande. Men det finns en mycket stor skillnad som jag vill gå in på i dag.

Fru talman! Det är sant att klimatet gynnas av att vi flyger mindre, shoppar mindre och producerar mindre. Men det är stor skillnad på politik och pandemi. Hela vår politik bygger på att vi vill undvika stora kriser och hitta andra vägar fram.

Mat och vatten är något som vi tar för givet i dag, men vi vet inte hur mycket vi kan fortsätta att räkna med det i framtiden. Klimatkrisen för med sig torka, bränder, vattenbrist och missväxt. Industrialiseringen av naturen för med sig monokulturer och minskad resiliens, artutrotning och ett mycket sårbart samhälle.

Risken för pandemier kommer bara att öka med avskogningen, med den grymma djurindustrin som har blivit norm och med handeln med vilda djur. I dag står människan för 36 procent av biomassan på land, medan domesticerade djur som vi äter, såsom kor och grisar, står för ca 60 procent. De vilda djuren har vi reducerat kraftigt, och de står i dag för 4 procent av världens biomassa.

Fru talman! I Miljöpartiet har vi i stället utformat en visionär politik, en framtid att längta efter. Och en av de absolut lägst hängande frukterna handlar om hur mänskligheten väljer att använda sin tid, intelligens, kreativitet och utvecklingsförmåga.

Vi står inför stora och viktiga uppgifter att ta oss an, men enligt dagens rådande system frigörs inte alltid våra goda krafter för samhällets bästa. I stället har vi designat ett ekorrhjul som vi måste springa i, minst 40 timmar i veckan. Tidsbristen är utbredd bland dem som har en heltidsanställning, och livspusslet är en ständig utmaning. För dem utan anställning är tidsöverflödet en viktig ingrediens i utanförskapet och ohälsan.

Fru talman! Vad vi har gjort de senaste decennierna är att plocka ut produktivitetökningen som löneökningar och vinstutdelningar. Det finns forskning som menar att om vi i stället hade satsat på att växla in produktivitetssprånget i kortare arbetstid skulle fyra timmars arbetsdag ha kunnat förverkligas.

I Miljöpartiet vill vi korta arbetstiden stegvis till sex timmars arbetsdag och ta upp den kamp som Sveriges alla partier utom Moderaterna var överens om när arbetstiden kortades till 40-timmarsvecka 1973. Förutom att det blir mer tid att leva och ägna sig åt det som man tycker om och skapa relationer med nära och kära bär det med sig en enorm vinst för miljön.

Fru talman! Forskning visar ett tydligt samband mellan antalet arbetade timmar per person och invånarnas ekologiska fotavtryck: Ju mer utfört arbete, desto större miljöbelastning. En studie från 2012 baserad på 29 OECD-länder mellan 1970 och 2007 visade att en minskning av arbetstiden med 10 procent leder till en minskning av vårt ekologiska fotavtryck med 12 procent och vårt koldioxidavtryck med nästan 15 procent.

Fru talman! 40-timmarsveckan är inte ristad i sten. Vad som är normal arbetstid per vecka är något som vi bestämmer tillsammans. I dag är det normalt att ha konsumerat upp planetens resurser redan i maj, och det är normalt att bränna ut sig i ung ålder. Frågan är om det som är normalt i dag verkligen är bra och eftersträvansvärt. Vi kan faktiskt välja att ändra normen och korta arbetstiden. Detta skulle minska stressen och öka välbefinnandet i samhället samtidigt som vi mycket effektivt skulle minska våra ekologiska fotavtryck.

Anf. 72 JOAR FORSSELL (L):

Fru talman! Jag vill börja med hur viktigt det är med ett arbete, alltså hur stor del av självförsörjningen som är en människas frihet. Om man inte har ett arbete eller en självförsörjning är man inte fri. Vi ser det på politikområde efter politikområde.

Det måste vara så att var och en har rätt att vara säker på sin arbetsplats. Det kan inte vara så att människor ska behöva fara illa på olika sätt på sin arbetsplats. Därför, fru talman, har vi i motion 2748, för den som känner sig trugad att läsa i efterhand, lagt fram förslag om starkare förebyggande arbete, om visseblåsarfunktioner, om arbete för en förbättrad arbetsmiljö, om att se till att folk inte far illa och om att bekämpa stress och psykisk ohälsa. Detta är något som är extra aktuellt nu i coronatider när kanske särskilt de individer – de tappra människor – som jobbar dag och natt i vår vård förmodligen känner stor oro och definitivt kan erfar stress och psykisk ohälsa. Detta har vi i Liberalerna lagt fram en massa förslag om.

Fru talman! Jag skulle vilja uppehålla mig vid vår reservation nr 10, som jag vill yrka bifall till. Den handlar om skyddsombuden. Vi i Liberalerna vill att systemet med skyddsombud ska moderniseras.

Regeringen vill bredda systemet med regionala skyddsombud. Vi menar att detta är lite märkligt. Först måste man ju titta på och utreda hur systemet fungerar i dag. Vi menar att man inte bara kan bredda ett system hur som helst innan man har utvärderat hur det funkar. Regeringen vill påtvinga att skyddsombuden ska göra fler kontroller på arbetsplatser i stället för att de som jobbar och faktiskt är på arbetsplatserna själva får bestämma vilka som ska vara skyddsombud.

Jag tycker att det är märkligt. Om man värnar om rätten för dem som arbetar borde man också värna om förankringen av skyddsombuden och att de skyddsombud som finns på en arbetsplats förstår vad det är för en arbetsplats, förstår vad som gäller just där och förstår vilka arbetsförhållanden som är relevanta att granska och förhålla sig till. Då borde man vilja ha ett system där arbetarna själva får välja sina skyddsombud snarare än att man breddar ett system där ombuden kommer utifrån och gör kontroller på arbetsplatser där det redan finns kollektivavtal.

Fru talman! Om man vill modernisera systemet med skyddsombud och se till att det utvecklas på ett bättre sätt än det som kommer att diskuteras senare under våren, vilket Liberalerna kommer att återkomma till och såklart följa upp med ännu mer politik när regeringens proposition behandlas, bör man rösta på vår reservation nr 10, för att modernisera systemet. Folk måste själva få välja. Vi kan inte ha ett system där kontroller påtvingas utifrån på det sätt som föreslås.

Anf. 73 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Det är många gånger lite besvärligt i debatter om arbetsmarknadsfrågor med ledamöter från Liberalerna därför att man inte riktigt vet om det som i föreningssammanhang brukar kallas sakupplysning är det som är nödvändigt eller om det är en politisk replik man ska ta.

Det som Joar Forssell beskriver tyder på att han på något sätt har vänt upp och ned på den faktiska situationen på arbetsmarknaden och på vad hans eget förslag går ut på. Skyddsombuden väljs ju av dem som är på arbetsmarknaden. Det är själva poängen med att ha skyddsombud, vilket jag pratade länge om i mitt anförande.

Man har alltså skyddsombud som väljs av den lokala skyddsorganisationen, och då har man vissa rättigheter och möjligheter. Sedan finns det något som heter regionala skyddsombud, och deras roll är att finnas på plats, av två skäl: dels att kunna vara med och framför allt hjälpa till vid byggandet av lokala skyddskommittéer där sådana inte finns, dels att kunna se till att en del av de skyddsåtgärder som arbetstagare har rätt till kan tillgodoses på arbetsplatsen, även i de fall där lokala skyddskommittéer inte finns. Det är ett slags backup och hjälp till att just den typ av personer som Joar Forssell efterlyser ska kunna finnas på platsen.

Liberalerna har, i likhet med bland andra Sverigedemokraterna, föreslagit att systemet ska tas bort eller ändras i grunden. Detta är beklagligt, och det hoppas jag att också Joar Forssell så småningom kan beklaga.

Anf. 74 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det kommer jag inte att beklaga. Vi i Liberalerna vill att så mycket makt som möjligt ska ligga hos den enskilde. Den samlade vänstern – inte bara Ali Esbati – vill som vanligt att makten ska ligga koncentrerad hos andra.

I detta förslag, som kommer att återkomma under våren och som våra två partier i någon form kommer att debattera om igen, vill man inte bara bredda ett system som inte är ordentligt utrett och utvärderat, utan man vill också öka tillträdesrätten till arbetsplatser där kollektivavtal gäller även om de som arbetar där själva valt att inte bli medlemmar i facket. För mig låter det där helt absurt. Var och en måste självklart själv få välja om man vill vara med i facket och vem som representerar en själv och ens intressen.

Vänstern verkar av identitetspolitiska eller andra skäl ständigt tro att någon annan ska kunna representera en själv än den man själv har valt. Detta är helt bisarrt. Ett regionalt skyddsombud kan inte komma utifrån och representera någons intresse bara för att denne råkar vara en person som arbetar och får lön. Tvärtom måste var och en själv, på arbetsplats efter arbetsplats, få välja om man ska vara med i facket, om man ska välja ett skyddsombud och vilket skyddsombud det i så fall ska vara. Vi ska inte flytta makt och koncentrera den någon annanstans än hos den enskilde.

Vänsterpartiet och den samlade vänstern landar gång på gång i samma gamla hjulspår. Jag tycker att ni borde backa och utvärdera systemet innan ni går fram med nya förstärkningar och breddningar.

Anf. 75 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag noterar att Joar Forssell försöker dölja sitt bristande engagemang för människors hälsa på arbetsplatserna men också bristande kunskaper om hur det faktiskt fungerar på den svenska arbetsmarknaden genom att hetsa upp sig i talarstolen. Det funkade ganska dåligt tycker jag. Nu är det kanske inte min roll att utvärdera det.

Jag och många andra tror inte att man som arbetstagare får mer makt och inflytande om det finns en risk för att råka ut för arbetsplatsolyckor eller om man är på en arbetsplats där det inte finns något arbetsmiljöarbete. Det brukar normalt sett vara tvärtom, det vill säga att man får minskad makt och minskat inflytande i sådana situationer.

Regionala skyddsombud finns till för att kunna vara på plats och hjälpa till att bygga ett lokalt skyddsarbete med dem som finns på arbetsplatsen. De ska också kunna bidra till att säkra en del rättigheter för arbetstagare där sådana skyddskommittéer ännu inte finns.

De konkreta arbetsplatser där man är täckt av ett kollektivavtal men där inga medlemmar finns är normalt sett arbetsplatser där det finns många utländska arbetstagare. Det kan vara personer som på goda grunder eller bara på grund av missförstånd inte vågar vara med i en fackförening. Dessa personer ska man värna från att få en bättre arbetsmiljö, tycker Joar Forssell och Liberalerna. Detta är den uppochnedvända världsbild som Liberalerna sitter på, och dessvärre smittar den av sig på regeringens arbete.

Nu har dock regeringen lagt fram denna proposition, och vi kommer att vara för den.

Anf. 76 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Det är absurt att Ali Esbati tar replik i denna debatt utan att ha läst vår motion om arbetsmiljö och att stärka rollen på arbetsmarknaden för den som arbetar. Vi har förslag på förslag om att stärka den enskilda personen som arbetar, att stärka rätten att inte fara illa på arbetsmarknaden och att stärka rätten till psykiskt och fysiskt välmående när man arbetar på svensk arbetsmarknad.

Skiljelinjen i debatten, fru talman, är om man tycker att var och en ska få bestämma själv eller att Ali Esbati och hans vänsterkompisar här i kammaren ska bestämma vem som ska komma utifrån genom ett system som inte är tillräckligt utrett. De vill bredda detta på arbetsplatser där kollektivavtal finns och funkar så som svensk arbetsmarknad ska funka men där man valt att inte gå med i facket. Där ska man utsättas för att någon kommer utifrån och börjar diktera, trots att man själv inte har valt detta.

Fru talman! Som vanligt tror Vänstern att de kan sitta på höga hästar och representera människor i stället för att folk själva får välja vem som ska vara deras skyddsombud så att de får en rimlig förankring på den egna arbetsplatsen. Det är inte, fru talman, Vänsterpartiet som står på arbetstagarernas sida, utan det gör Liberalerna. Vi anser att var och en själv ska få bestämma över sitt eget liv, själv välja vilket jobb man tar, själv välja vilka föreningar man är med i och själv välja vem som representerar en som skyddsombud. Det ska inte Vänsterpartiet göra.

Fru talman! Vänsterpartiet kommer dessutom med en bisarr anklagelse om att Liberalerna har gått ihop med Sverigedemokraterna. Sverigedemokraterna har kanske visserligen för avsikt att rösta på Liberalernas förslag, vad vet jag? Något som däremot är ett faktum inom svensk arbetsmarknadspolitik är att den samlade vänstern går ihop med Sverigedemokraterna och försöker stänga ute utländsk arbetskraft. Det sker till exempel genom utstationeringsdirektivet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 17.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.06 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor

Punkt 2 (Digitalisering och it i den statliga förvaltningen)

1. utskottet

2. res. 3 (M)

3. res. 5 (KD)

Förberedande votering:

11 för res. 3

3 för res. 5

41 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

28 för utskottet

11 för res. 3

16 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP

För res. 3: 11 M

Avstod: 10 SD, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Statliga myndigheters kostnader)

1. utskottet

2. res. 7 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 7

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 7: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU54 Extra ändringsbudget för 2020 – Kreditgarantier för lån till företag med anledning av coronaviruset

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU20 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2018

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU22 Barnpornografibrottet och preskription av brott mot barn

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Höjda straff m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (KD)

Votering:

52 för utskottet

3 för res. 1

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 1: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Brottets benämning)

1. utskottet

2. res. 2 (M, C, KD, L)

Votering:

33 för utskottet

22 för res. 2

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 MP

För res. 2: 11 M, 5 C, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Prot. 2019/20:98

1 april

Punkt 4 (Brottets placering i brottsbalken)

1. utskottet

2. res. 3 (C, KD, L)

Votering:

44 för utskottet

11 för res. 3

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 MP

För res. 3: 5 C, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Preskription)

1. utskottet

2. res. 4 (M, KD, L)

3. res. 5 (SD)

Förberedande votering:

17 för res. 4

10 för res. 5

28 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

28 för utskottet

17 för res. 4

10 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 MP

För res. 4: 11 M, 3 KD, 3 L

Avstod: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

FöU6 Försvarspolitik

Punkt 1 (Totalförsvarets utveckling)

1. utskottet

2. res. 2 (KD)

Votering:

41 för utskottet

4 för res. 2

10 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP

För res. 2: 1 M, 3 KD

Avstod: 10 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -
Jan Ericson (M) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men marke-
rats ha röstat nej.

Punkt 3 (Krigsorganisationens förmåga och uthållighet)

1. utskottet

2. res. 4 (C)

Votering:

50 för utskottet

5 för res. 4

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 4: 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 7 (Villkoren för svensk försvarsindustri)

1. utskottet

2. res. 9 (M)

Votering:

44 för utskottet

11 för res. 9

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 9: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 11 (Försvarssamarbete inom EU)

1. utskottet

2. res. 11 (L)

Votering:

49 för utskottet

3 för res. 11

3 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP

För res. 11: 3 L

Avstod: 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 13 (Utländska köp av strategiska fastigheter)

1. utskottet

2. res. 14 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 14

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 14: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU16 Medborgarskap

Punkt 3 (Förlust och befrielse av medborgarskap)

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 4

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 4: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (Språk, samhällsorientering, försörjning och uppvärdering av medborgarskapet)

1. utskottet

2. res. 5 (M)

3. res. 7 (KD)

Förberedande votering:

11 för res. 5

3 för res. 7

41 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 5.

Huvudvotering:

31 för utskottet

11 för res. 5

13 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 L, 3 MP
För res. 5: 11 M
Avstod: 10 SD, 3 KD
Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SfU25 Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring

Punkt 1 (Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring)

1. utskottet
2. res. (S, C, L, MP)

Votering:

28 för utskottet

27 för res.

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 11 M, 10 SD, 4 V, 3 KD

För res.: 16 S, 5 C, 3 L, 3 MP

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU9 Kulturarvsfrågor

Punkt 1 (Museifrågor)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

3. res. 3 (L)

Förberedande votering:

11 för res. 1

3 för res. 3

41 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

31 för utskottet

11 för res. 1

13 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 MP

För res. 1: 11 M

Avstod: 10 SD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Repatriering av samiska kvarlevor)

1. utskottet

2. res. 5 (M, C)

Votering:

39 för utskottet

16 för res. 5

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 5: 11 M, 5 C

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 8 (Världsarv)

1. utskottet

2. res. 11 (SD)

Votering:

45 för utskottet

10 för res. 11

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 4 V, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 11: 10 SD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 10 (Hågkomst)

1. utskottet

2. res. 13 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 13

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 13: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

AU9 Integration

Punkt 1 (Mottagandet av nyanlända invandrare)

1. utskottet

2. res. 1 (SD)

Votering:

38 för utskottet

10 för res. 1

7 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 5 C, 3 KD, 3 MP

För res. 1: 10 SD

Avstod: 4 V, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 2 (Nyanlända invandrares etablering)

1. utskottet

2. res. 4 (M)

3. res. 7 (KD)

Förberedande votering:

11 för res. 4

3 för res. 7

41 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Huvudvotering:

24 för utskottet

11 för res. 4

20 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 MP

För res. 4: 11 M

Avstod: 10 SD, 4 V, 3 KD, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 3 (Särskilt om nyanlända kvinnors etablering)

1. utskottet

2. res. 10 (V)

Votering:

40 för utskottet

4 för res. 10

11 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 10: 4 V

Avstod: 11 M

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 5 (Civilsamhällets betydelse för integrationen)

1. utskottet

2. res. 16 (L)

Votering:

38 för utskottet

3 för res. 16

14 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 4 V, 3 MP

För res. 16: 3 L

Avstod: 11 M, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

AU10 Arbetsmiljö och arbetstid

Punkt 2 (Åtgärder mot arbetslivskriminalitet)

1. utskottet

2. res. 3 (M, SD)

3. res. 4 (C)

Förberedande votering:

21 för res. 3

5 för res. 4

29 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

22 för utskottet

21 för res. 3

12 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 3 KD, 3 MP

För res. 3: 11 M, 10 SD

Avstod: 5 C, 4 V, 3 L

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 4 (Skyddsombudens verksamhet)

1. utskottet
2. res. 10 (M, SD, L)

Votering:

27 för utskottet

24 för res. 10

4 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 5 C, 3 KD, 3 MP

För res. 10: 11 M, 10 SD, 3 L

Avstod: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 5 (Uppdrag till Arbetsmiljöverket)

1. utskottet

2. res. 12 (M)

3. res. 14 (KD)

Förberedande votering:

11 för res. 12

3 för res. 14

41 avstod

294 frånvarande

Kammaren biträdde res. 12.

Huvudvotering:

37 för utskottet

11 för res. 12

7 avstod

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 10 SD, 5 C, 3 L, 3 MP

För res. 12: 11 M

Avstod: 4 V, 3 KD

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

Punkt 9 (Arbetsstidslagen m.m.)

1. utskottet

2. res. 18 (V)

Votering:

51 för utskottet

4 för res. 18

294 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 16 S, 11 M, 10 SD, 5 C, 3 KD, 3 L, 3 MP

För res. 18: 4 V

Frånvarande: 84 S, 59 M, 52 SD, 26 C, 23 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

§ 18 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2019/20:146 Extra ändringsbudget för 2020 – Ytterligare åtgärder med anledning av coronaviruset

Kammaren biföll regeringens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till fyra dagar.

Motioner

med anledning av skr. 2019/20:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2019

2019/20:3523 av Håkan Svenneling m.fl. (V)

2019/20:3524 av Lars Andersson m.fl. (SD)

§ 19 Beslut om förlängd motionstid

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för följande propositioner skulle förlängas till och med *onsdagen den 22 april*:

2019/20:123 Ett effektivare informationsutbyte mellan polis och socialtjänst vid samverkan mot terrorism

2019/20:145 Ett förenklat förfarande vid vissa beslut om hemlig avlyssning

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 31 mars

2019/20:1127 Slopad närvaroplikt för syskon till svårt sjuka barn

av *Johan Hultberg* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:1128 Lättnader i vistelsekommunernas ansvar för socialtjänstinsatser

av *Johan Hultberg* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:1129 Covid-19 och vapenlicenserna

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

§ 21 Anmälan om skriftligt svar på fråga

Skriftligt svar på följande fråga hade kommit in:

den 31 mars

2019/20:1112 Stöd till högteknologiska företag

av *Boriana Åberg* (M)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.26.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 11 anf. 24 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 50 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.06 och
av tredje vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNA ASPEGREN

/Olof Pilo

§ 1 Val av chefsjustitieombudsman	1
§ 2 Val av ställföreträdande justitieombudsmän	1
§ 3 Justering av protokoll.....	2
§ 4 Anmälan om granskningsrapport	2
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Ärenden för bordläggning.....	3
§ 7 Statlig förvaltning och statistikfrågor	3
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU25	3
Anf. 1 ULLA ANDERSSON (V).....	3
Anf. 2 FREDRIK STENBERG (S)	3
Anf. 3 EDWARD RIEDL (M)	4
Anf. 4 JAKOB FORSSMED (KD).....	4
(Beslut fattades under § 17.).....	4
§ 8 Extra ändringsbudget för 2020 – Kreditgarantier för lån till företag med anledning av coronaviruset	4
Finansutskottets betänkande 2019/20:FiU54.....	4
Anf. 5 FREDRIK OLOVSSON (S).....	4
Anf. 6 EDWARD RIEDL (M)	5
Anf. 7 EMIL KÄLLSTRÖM (C)	7
Anf. 8 ULLA ANDERSSON (V).....	7
Anf. 9 JAKOB FORSSMED (KD).....	9
Anf. 10 MATS PERSSON (L)	10
(Beslut fattades under § 17.).....	11
§ 9 Redovisning av användningen av hemliga tvångsmedel under 2018	11
Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU20	11
(Beslut fattades under § 17.).....	11
§ 10 Barnpornografibrottet och preskription av brott mot barn	11
Justitieutskottets betänkande 2019/20:JuU22	11
Anf. 11 MAGDALENA SCHRÖDER (M).....	11
Anf. 12 KATJA NYBERG (SD)	12
Anf. 13 HELENA VILHELMSSON (C).....	13
Anf. 14 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	15
Anf. 15 JOHAN PEHRSON (L).....	17
Anf. 16 MARIA STRÖMKVIST (S)	18
(Beslut fattades under § 17.).....	19
§ 11 Försvarspolitik	19
Försvarsutskottets betänkande 2019/20:FöU6	19
Anf. 17 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	19
Anf. 18 ROGER RICHTHOFF (SD)	21
Anf. 19 DANIEL BÄCKSTRÖM (C)	23
Anf. 20 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	25
Anf. 21 NIKLAS KARLSSON (S)	27
Anf. 22 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	29
Anf. 23 JOAR FORSSELL (L)	30
Anf. 24 ROGER RICHTHOFF (SD)	31

Anf. 25 JOAR FORSSELL (L) replik.....	31
Anf. 26 ROGER RICHTHOFF (SD) replik.....	32
Anf. 27 JOAR FORSSELL (L) replik.....	32
Anf. 28 ROGER RICHTHOFF (SD) replik.....	33
(Beslut fattades under § 17.)	33
§ 12 Medborgarskap	33
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU16	33
Anf. 29 ARIN KARAPET (M)	33
Anf. 30 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	34
Anf. 31 HANS EKLIND (KD)	35
Anf. 32 CARINA OHLSSON (S).....	36
Anf. 33 FREDRIK MALM (L).....	37
Anf. 34 RASMUS LING (MP)	38
Anf. 35 ARIN KARAPET (M)	39
(Beslut fattades under § 17.)	39
§ 13 Nya direktiv till utredningen om arbetskraftsinvandring	39
Socialförsäkringsutskottets betänkande 2019/20:SfU25	39
Anf. 36 CARINA OHLSSON (S).....	39
Anf. 37 SOLVEIG ZANDER (C).....	40
Anf. 38 RASMUS LING (MP)	42
Anf. 39 ARIN KARAPET (M)	42
Anf. 40 JONAS ANDERSSON i Skellefteå (SD).....	44
Anf. 41 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V).....	45
Anf. 42 HANS EKLIND (KD)	46
Anf. 43 FREDRIK MALM (L).....	48
Anf. 44 RASMUS LING (MP)	49
(Beslut fattades under § 17.)	49
§ 14 Kulturarvsfrågor	49
Kulturutskottets betänkande 2019/20:KrU9.....	49
Anf. 45 CHRISTER NYLANDER (L)	49
Anf. 46 JOHN WEINERHALL (M).....	51
Anf. 47 ANGELIKA BENGTTSSON (SD).....	52
Anf. 48 PER LODENIUS (C).....	54
Anf. 49 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	56
Anf. 50 LAWEN REDAR (S).....	58
Anf. 51 MATS BERGLUND (MP)	60
(Beslut fattades under § 17.)	61
§ 15 Integration.....	61
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AU9	61
Anf. 52 MATS GREEN (M).....	61
Anf. 53 EBBA HERMANSSON (SD).....	62
Anf. 54 CICZIE WEIDBY (V)	64
Anf. 55 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	65
Anf. 56 JOHANNA HARALDSSON (S)	67
Anf. 57 MARTIN ÅDAHL (C).....	69
Anf. 58 RASMUS LING (MP)	71
Anf. 59 JOAR FORSSELL (L).....	72
(Beslut fattades under § 17.)	73
§ 16 Arbetsmiljö och arbetstid	73
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2019/20:AU10	73

Anf. 60 MATS GREEN (M)	73
Anf. 61 EBBA HERMANSSON (SD)	74
Anf. 62 ALIREZA AKHONDI (C)	75
Anf. 63 CICZIE WEIDBY (V).....	76
Anf. 64 DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	78
Anf. 65 ANNA JOHANSSON (S)	79
Anf. 66 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	81
Anf. 67 ANNA JOHANSSON (S) replik	81
Anf. 68 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik	82
Anf. 69 ANNA JOHANSSON (S) replik	82
Anf. 70 ALI ESBATI (V).....	83
Anf. 71 REBECKA LE MOINE (MP).....	85
Anf. 72 JOAR FORSSELL (L)	86
Anf. 73 ALI ESBATI (V) replik	87
Anf. 74 JOAR FORSSELL (L) replik	87
Anf. 75 ALI ESBATI (V) replik	88
Anf. 76 JOAR FORSSELL (L) replik	88
(Beslut fattades under § 17.).....	89
Ajournering.....	89
Återupptaget sammanträde.....	89
§ 17 Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens	
   sammanträde.....	89
FiU25 Statlig förvaltning och statistikfrågor	89
FiU54 Extra ändringsbudget för 2020 – Kreditgarantier för	
lån till företag med anledning av coronaviruset.....	90
JuU20 Redovisning av användningen av hemliga	
tvångsmedel under 2018	90
JuU22 Barnpornografibrottet och preskription av brott mot	
barn.....	90
FöU6 Försvarspolitik.....	91
SfU16 Medborgarskap.....	93
SfU25 Nya direktiv till utredningen om	
arbetskraftsinvandring	94
KrU9 Kulturarvsfrågor	94
AU9 Integration.....	96
AU10 Arbetsmiljö och arbetstid.....	97
§ 18 Bordläggning och beslut om förkortad motionstid	99
§ 19 Beslut om förlängd motionstid.....	99
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	99
§ 21 Anmälan om skriftligt svar på fråga	100
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 16.26.....	100